

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

Journal Political Science MCU Korat

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ฉบับพิเศษ) มิถุนายน 2569

Vol .1 No.1 (Special Edition) June 2026

ISSN: 3088-3563 (Online)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล

ISSN: 3088-3563 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

- บทความวิชาการคือ บทความที่นำเสนอทวิเคราะห์ วิจัย รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บังชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

- บทความวิจัยคือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

- บทวิจารณ์หนังสือคือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรณคดี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม

ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 มีนาคม

ฉบับที่ 4 เมษายน

ฉบับที่ 5 พฤษภาคม

ฉบับที่ 6 มิถุนายน

ฉบับที่ 7 กรกฎาคม

ฉบับที่ 8 สิงหาคม

ฉบับที่ 9 กันยายน

ฉบับที่ 10 ตุลาคม

ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double –Blind Peer Review) การใช้ภาษา: วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

วารสารยังไม่มีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ เนื่องจากวารสารยังไม่เข้าสู่ฐาน TCI

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ การศึกษา พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นเจ้าของวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.
นครราชสีมา, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ. ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.ชุตินันท์ วงศ์อมรวิทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

สัทยา ขาวหมื่นไวย

นักวิชาการอิสระ

คณะบรรณาธิการ

พระมหาธงชัย สุนทรจากรุ, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.อภิวัฒน์ จำตา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

พระอธิการประเสริฐ ปญญาโว

นักวิชาการอิสระ

พระครูอินทธรรมภรณ์

นักวิชาการอิสระ

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

พระจอม มหาปัญญา

นักวิชาการอิสระ

ทรงวุฒิ รัตนะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตเชียงใหม่, ประเทศไทย

จักรวาล เหมือนแจ่ม

นักวิชาการอิสระ

รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด

นักวิชาการอิสระ

กองจัดการ

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

ARTICLE REVIEW BOARD: Journal Political Science MCU Korat Review

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระอธิการประเสริฐ ปญฺญาวโร	นักวิชาการอิสระ
พระครูอินทธรรมาภรณ์	นักวิชาการอิสระ
พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์	นักวิชาการอิสระ
พระจอม มหาปัญญา	นักวิชาการอิสระ
จักรวาล เหมือนแจ่ม	นักวิชาการอิสระ
รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ฉบับพิเศษ) ประเด็น มิถุนายน พ.ศ. 2569 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทาง วิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสาร ฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(3)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(5)
บทบรรณาธิการ	(6)

บทความวิจัย

พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา	
*พระครูพัฒนสังฆพิสุทธิ์, อภิวัฒน์ จำตา และรณฤทธิ์ เขียนโคกรวด	1-11
พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก	
*พชร ชุมทอง, ไพรัตน์ เอ็บสำโรง และกุลธิชาส์ บุญจันทร์	12-23
การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	
*ศุภมงคล รัตนจิตร	24-36
การประยุกต์หลักปาปนิรกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา	
*จักรพงษ์ ทรงมีชัย	37-48

บทความวิชาการ

แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์	
*พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์ (พิสิทธิ์ ญาณิสสโร)	49-59
แนวทางการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย	
*พระจอม มหาปัญญา	60-69

พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของ เทศบาลนครนครราชสีมา

BUDDHIST METHODS TO STRENGTHEN DEMOCRATIC CITIZENSHIP AMONG THE PUBLIC
SECTOR OF NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY

พระครูพิพัฒน์สังฆพิสุทธ์, อภิวัฒน์ จำตา และรฤทธิ์ เขียนโคกกรวด

Phrakhruphiphutsangkaphisut, Apiwat Jata and Rarit Khiankhokruad

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phraplatphaiwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอพุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีดังนี้ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.809 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1) ทาน การให้การแบ่งปัน เสียสละ ประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3) อตถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง; ระบอบประชาธิปไตย; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research aims to 1) study the level of democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality, 2) compare public opinion on democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality categorized by personal factors, and 3) propose Buddhist methods for promoting democratic citizenship among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality. This research employed a mixed-methods approach. Quantitative data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.809 from a sample of 400 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation F-test, one-way ANOVA, and in-depth interviews with 9 key informants. The research findings revealed that: 1. The overall level of democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality was high ($\bar{X}=3.92$). 2. Comparing public opinion on democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality, there were no significant overall differences in opinions among people based on gender, age, education level, occupation, and monthly income. Therefore, the initial hypothesis is rejected. 3. The Buddhist methods for fostering democratic citizenship among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality were found to be tools for refining behavior and mindset through: 1) Dana (giving), sharing, and sacrificing personal gain for the common good; 2) Piyavaca (kind speech), speaking kindly to each other to create unity, and being open-minded in listening to differing opinions with polite and respectful language; 3) Atthacariya (helping each other), which helps create an atmosphere of unity in the locality; and 4) Samanattata (consistency), being consistent and continuously performing one's duties under equal ethical standards.

Keywords: Citizenship; Democracy; Bases of Sympathy

บทนำ

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย ด้วย กล่าวคือ สมาชิกของสังคมต้องใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง และเคารพกติกา ประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี ได้จัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนกลายเป็นตัวอย่างให้กับประเทศอื่นๆ ในปัจจุบัน การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยทั่วโลก (เลิสพร อุดมพงษ์, 2557) สังคมไทยในอดีตนั้นมีความผูกพันในระบบเครือญาติอย่างใกล้ชิด มีวิถีชีวิตเรียบง่าย รักสงบ อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี และรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและญาติผู้ใหญ่ มีศาสนา วัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป คนไทยให้ความสำคัญกับวัตถุและเทคโนโลยีที่มาจากภายนอกมากขึ้น เกิดความเสื่อมทางด้านศีลธรรมอย่างแพร่หลาย ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งยิ่งเพิ่มความเสี่ยง สิ่งหนึ่งที่จะช่วยทำให้สังคมไทยกลับมามีความสุขคือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมาย และดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม การสร้างพลเมืองที่ดีไม่ใช่แค่ทำให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่เท่านั้น แต่ต้องสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มากกว่าการมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องสร้างพลเมืองที่ดีที่สามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งทุกสังคมทุกประเทศมีจุดประสงค์เดียวกัน หากสังคมไทยมีประชาชนที่เป็นพลเมืองที่ดีและเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน (มงคลกิตติ์ โวหารเสาวภาคย์ และชลธิชา จิรภักพงศ์, 2569)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะที่ประชาชนทุกคนมีส่วนในการปกครองประเทศ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในการปกครองตนเอง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น การแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมประชาธิปไตย การสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีหลักพื้นฐานอยู่สามประการ คือ 1) การเคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากัน 2) การเคารพกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม และ 3) การรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม หากประชาชนเข้าใจในหลักพื้นฐานดังกล่าว จะสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

ในเทศบาลนครนครราชสีมา มีปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาในด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่ผ่านการปลุกระดม การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรีหรือแบบสมัครใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือมีความเป็นพลเมืองมาก่อน การเป็นศูนย์กลางของการบริหาร การค้า การศึกษา และบริการสาธารณะ ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและเข้าถึงข้อมูลมากกว่าที่อื่น การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงในชุมชนนี้ เมื่อพิจารณาบริบทความเป็นพลเมืองร่วมกับสภาพของสังคมในพื้นที่เทศบาลนครนครราชสีมา ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานวิถีชีวิตของประชาชน จะช่วยให้เกิดความสมดุลและเพิ่มสติปัญญาในการพิจารณาปัญหาอุปสรรคความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ภาคประชาชน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่คาดหวัง ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 23/4/3.) ที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการสงเคราะห์และผูกใจคน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การ

ปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทาน การให้และแบ่งปัน 2) ปิยวาจา การพูดดีเพื่อสร้างความสามัคคี 3) อตถจริยา การช่วยเหลือกัน 4) สมานัตตตา การมีความสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ภาคประชาชนให้ดียิ่งขึ้น และเป็นการประยุกต์พุทธวิธีที่เน้นการสงเคราะห์ การสื่อสารอย่างสันติ การลงมือทำเพื่อส่วนรวม และการวางตัวอย่างเท่าเทียม ซึ่งสามารถสร้างพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลนครนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 112,885 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทศบาลนครนครราชสีมา มีเขตพื้นที่ จำนวน 4 เขต สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เขตที่ 1 เขตที่ 2 เขตที่ 3 และเขตที่ 4 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.809

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 400 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษากาวิชาารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประธานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาได้แก่ ด้านการเคารพกฎกติกา ($\bar{X} = 4.00$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{X} = 3.93$)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม

สมมติฐานการวิจัยที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	F-test	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา	0.582**	0.559		✓
2	อายุ		1.205**	0.306		✓
3	ระดับการศึกษา		0.283**	0.753		✓
4	อาชีพ		0.923**	0.466		✓
5	รายได้ต่อเดือน		0.894**	0.467		✓

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1) ทาน การให้การแบ่งปัน โดยอาศัยการรู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวและเปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3) อตถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกันย่อมนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน ความเข้มแข็งจากหลักธรรมช่วยส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง รองลงมา

คือ ด้านการเคารพกฎกติกา และด้านที่น้อยที่สุด ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองที่ชัดเจนผ่านการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีส่วนร่วมได้ง่ายที่สุด ขณะที่การเคารพกฎกติกาที่อยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจากมีระเบียบสังคมและมาตรการทางกฎหมายเป็นตัวกำกับพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามประเด็นการเคารพสิทธิผู้อื่นกลับมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเนื่องจากเป็นเรื่องของจิตสำนึกภายในและทัศนคติส่วนบุคคลที่ต้องอาศัยการขัดเกลาทางสังคมที่ซับซ้อนมากกว่าเพียงการทำตามหน้าที่พื้นฐาน สภาวะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกรอบกฎหมายเป็นอย่างดีแต่ยังต้องได้รับการพัฒนาในมิติของความเข้าอกเข้าใจและการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อให้ความเป็นพลเมืองมีความสมบูรณ์ในทุกมิติตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธนธิป สีสสุโท (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปัญญาธรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทาง การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า 1. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเสมอภาค ($\bar{X}=4.34$) ด้านอำนาจอธิปไตย ($\bar{X}=4.34$) ด้านสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=4.33$) และด้านการดรามภาพ ($\bar{X}=4.26$) ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมต วรรณบวร และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย (1) ด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=3.89$) (2) ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.36$) และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X}=3.46$) (4) ด้านกระบวนการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง ($\bar{X}=3.39$) และ (5) ด้านการยึดถือ ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ

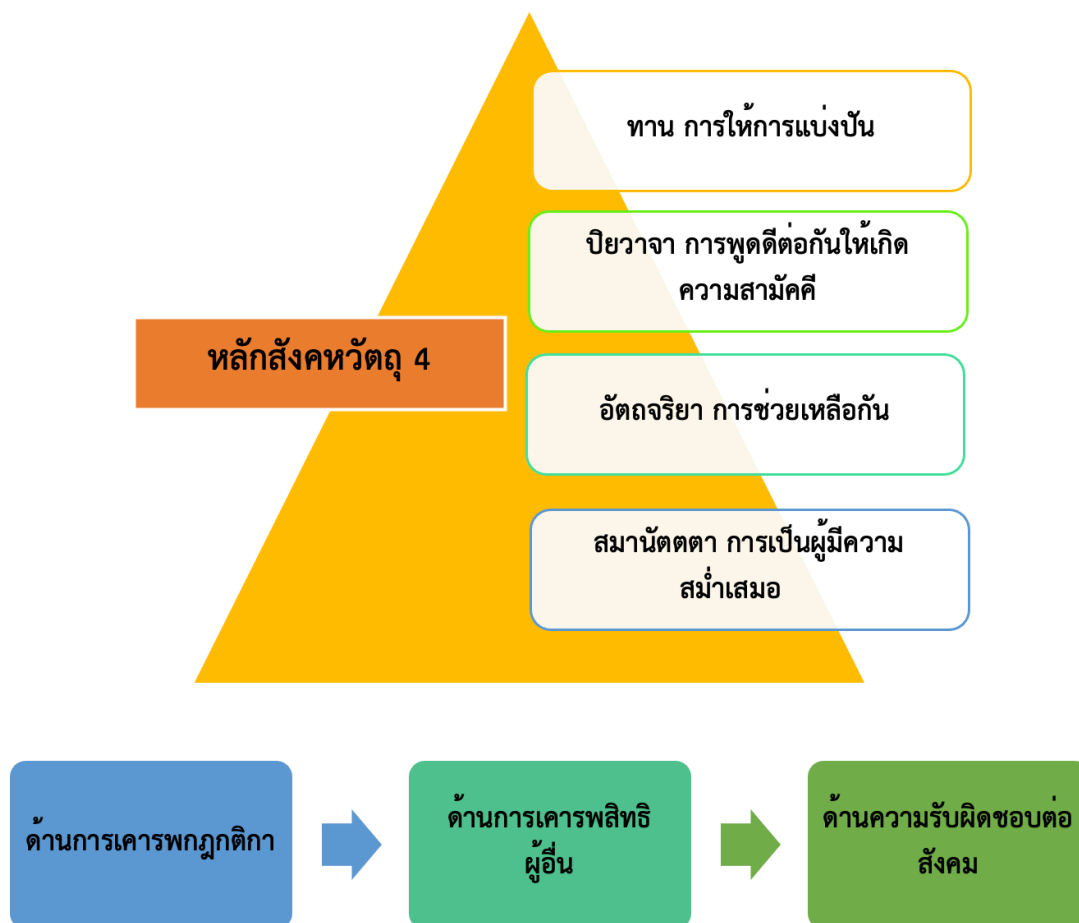
ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการขัดเกลาทางการเมืองและการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในพื้นที่ดำเนินไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยไม่มีช่องว่างทางสังคมหรือสถานะทางเศรษฐกิจมาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของพลเมือง ซึ่งขัดกับสมมติฐานเบื้องต้นที่คาดการณ์ว่าความแตกต่างของบุคคลจะนำไปสู่ระดับการเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้น สรุปได้ว่ากลไกของเทศบาลสามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้มาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกิจ พรรัตนานุกุล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุอาชีพต่างกัน มีความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ชูชัย และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของคณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้าน มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามคณะ วิทยาเขตอีสาน และวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยภาพรวม มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา ผ่านหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมพลเมืองช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง การประยุกต์ใช้เริ่มจากการสร้างทัศนคติเชิงบวกไปจนถึงการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมอันเป็นรากฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อระดับความเป็นพลเมืองที่ปรากฏในผลการศึกษา สภาวะดังกล่าวสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างพุทธศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่ช่วยยกระดับจิตสำนึกพลเมืองให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา กุเวระไตรย์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ประยุกต์หลักพุทธธรรมหลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) ด้านทาน (การให้) โดยสตรีในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการประพฤติปฏิบัติในการเป็นผู้รู้จักให้ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันเพื่อส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 2) ด้าน ปิยวาจา (การพูดจาอ่อนหวาน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยเป็นผู้ที่ใช้คำพูดในการสื่อสารด้วยถ้อยคำหรือวาจาที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนน้อม ถ่อมตน อ่อนหวาน นำพียงที่ก่อให้เกิดความสามัคคี มีประโยชน์ ถูกกาลเทศะ โดยการพูดเป็นไปด้วยความเต็มใจ จริใจทั้งต่อหน้า และลับหลัง 3) ด้านอภิตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยรู้จักและปฏิบัติตนในการทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยแรงกาย หรือแรงใจ ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ไม่เกี่ยงงาน หรือเลื่องงาน 4) ด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสม) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยต้องเป็นผู้ที่ครองตน วางตนให้มีความเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีทั้งต่อหน้า และลับหลังรู้จักการประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย และวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชินนพวงศ์ วชิรญาณ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักการเมืองท้องถิ่นมีการบริจาคสิ่งของหรือให้ทานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ใช้จ่ายอย่างสุภาพและเหมาะสมด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ มีเหตุผล ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสียสละไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน บำบัดทุกข์ทุกข์บำรุงสุข ปฏิบัติงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนความจริงใจมีสติเพื่อหาวิธีแก้ไข จัดการกับปัญหาต่าง ๆ สมำเสมอในการทำงานรับใช้ประชาชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิถีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา” สามารถอธิบายได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1. ทาน การให้การแบ่งปัน โดยอาศัยการรู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2. ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวและเปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3. อรรถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกันย่อมนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และ 4. สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน ความเข้มแข็งจากหลักธรรมช่วยส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองใน 3 ด้านหลักอย่างสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากการที่พลเมืองมีวินัยใน 1. การเคารพกฎกติกา ของสังคมและข้อบังคับของเทศบาลนครนครราชสีมาอย่างเคร่งครัด นำไปสู่การตระหนักใน 2. การเคารพสิทธิผู้อื่น โดยไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิพื้นฐานของเพื่อนร่วมชุมชน และท้ายที่สุดจะหลอมรวมกลายเป็น และ 3. ความ

รับผิดชอบต่อสังคม ที่พึงมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชีวิตประจำวัน จะทำให้การปฏิบัติ ตามกฎกติกาไม่ใชการบังคับแต่เป็นความเต็มใจ การเคารพสิทธิผู้อื่นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากความเมตตา และปิยวาจา และความรับผิดชอบต่อสังคมจะกลายเป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การ ปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นของเทศบาลนครนครราชสีมา มีความมั่นคง มีธรรมาภิบาล และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขบนพื้นฐานของพุทธธรรมและวิถีประชาธิปไตย อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรจัดตั้ง ศูนย์ส่งเสริมสิทธิภาคพลเมือง เพื่อเป็นกลไกในการให้ความรู้เรื่องสิทธิพื้นฐาน และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับท้องถิ่น

2) เทศบาลควรจัดกิจกรรม ชุมชนจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น ที่เน้นการเสียสละ และการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อเปลี่ยนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว

3) เทศบาลควรพัฒนาระบบการสื่อสารดิจิทัลที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และเข้าถึงคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งและการตรวจสอบกติกาของสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการรับฟังความเห็นต่างและการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย เพื่อเปลี่ยนจากความรู้ในตำราเป็นการฝึกปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

2) ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มประชาชนในแต่ละชุมชนเพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรม

3) ควรใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสมัยใหม่สร้างพื้นที่ให้ประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจหรือเสนอแนะ ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ที่เน้นการสื่อสารอย่างจริงจังและทั่วถึงเท่าเทียมกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเคารพสิทธิผู้อื่นของประชาชน ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา ในการประยุกต์ใช้ร่วมกับชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในระดับภูมิภาค

3) ควรทำการศึกษา การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ ที่มีบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการและ กิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ญาณิศา กุเวรไตรย์. (2566). บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปกิจ พรรัตนานุกุล. (2564). ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนคร

ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรมต วรรณบวร และคณะ. (2560). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น. *วารสาร มจร*

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 85-100.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

พระศิษณุพงศ์ วชิรญาณโณ. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นใน

อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาธนาธิป สีสสุโท. (2567). การประยุกต์หลักปัญญาธรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทาง

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. *สาร*

นิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มงคลกิตติ์ ไหวหารเสาวภาคย์ และชลธิชา จิรภักพงษ์. (2568). *ความเป็นพลเมือง*. เข้าถึงได้จาก

<https://acd.mcu.ac.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=1648>. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2569.

เลิศพร อุดมพงษ์. (2557). *การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในระบอบ*

การเมืองแบบผู้แทน: ประสพการณ์อันยั่งยืนจากต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา

สถาบันพระปกเกล้า.

อาทิตย์ ชูชัย และคณะ. (2564). บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของคณาจารย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 335-345.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากร น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY
CONSULTATIONS ON WATER RESOURCE UTILIZATION OF THE
NAKHON NAYOK OPERATION AND MAINTENANCE PROJECT

พชร ชุมทอง, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และกุลธิชาศ บัญจันทร

Patchara Chumthong, Pairat Eibsamrong and Khunthicha Boonchan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: khunthichas@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับ 2) เปรียบเทียบ และ 3) พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.986 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน จากนั้นสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการทำประชาคม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคม แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคม พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมประชาคมเรื่องน้ำมีประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ร่วมมือกันทำงานตามโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา 3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ ยึดมั่นในหลักการ มีแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรน้ำของประชาชนที่ชัดเจน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน 5) ไม่ขัดแย้งผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ รับฟังและนำไปพิจารณาในการประชุมประชาคม เปิดโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดูแลแหล่งน้ำ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ได้แก่ ชื่อสัตย์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การมีส่วนร่วม; การทำประชาคม

Abstract

This research aims to 1) study the level, 2) compare, and 3) promote public participation in community consultations for water resource management in the Nakhon Nayok Irrigation and Maintenance Project. The research employs a mixed-methods approach. Quantitative research used a questionnaire with a reliability coefficient of 0.986 with a sample of 362 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, one-way ANOVA, and interviews with 9 key informants. The research findings revealed: 1. The overall level of community participation was high ($\bar{X}=3.82$). 2. A comparison of community participation based on personal factors showed no significant difference in participation among genders, thus rejecting the research hypothesis. However, participation differed significantly among those with different ages, education levels, monthly incomes, and occupations ($p < 0.05$), thus accepting the research hypothesis. 3. Buddhist integration promoted public participation in community consultations through: 1) regular meetings, such as community meetings on water resources, which are beneficial for water resource management; and 2) coordinated attendance at meetings. The principles of collective action include: 1) cooperating on water supply and maintenance projects; 2) adhering to rules and regulations, including upholding principles and having clear guidelines for the public's use of water resources; 3) respecting elders, including providing opportunities for expressing opinions and participating in planning; 4) not oppressing subordinates, including listening to and considering suggestions in community meetings and providing equal opportunities for expressing opinions; 5) respecting sacred places and objects, including prioritizing the care of water resources; and 6) wholeheartedly supporting and promoting individuals who perform well, including being honest and performing duties with transparency.

Keywords: Integrative Buddhism; Participation; Community Making

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งประเทศไทย ต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในทุกภาคส่วน โดยทวีความถี่และความรุนแรงยิ่งขึ้น น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่ความต้องการน้ำในทุกภาคส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค ตามการเพิ่มของจำนวนประชากร การขยายตัวของเมือง และความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น รวมทั้งปริมาณน้ำที่จำเป็นต่อการรักษาระบบนิเวศและสัตว์น้ำเป็นต้น ภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคที่ใช้น้ำมาก และถูกเพ่งเล็งว่าเป็นภาคที่ใช้น้ำเปลือง และได้ผลตอบแทนต่ำกว่าภาคอื่นๆ จึงถูกเรียกร้องใช้น้ำอย่างประหยัดและมีความยั่งยืน

ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการน้ำชลประทานในอนาคต จึงมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาแล้ว แทนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อขยายพื้นที่ชลประทานเป็นหลัก โดยการปรับเปลี่ยนการพัฒนาเชิงปริมาณ ไปเป็นการพัฒนาเชิงคุณภาพ ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาย่างยั่งยืนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการชลประทาน ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณค่าของน้ำชลประทาน โดยมีขบวนการที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างจริงจัง (กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ, 2548)

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งจากปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น และความต้องการใช้น้ำที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปี พ.ศ. 2554 ที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและบูรณาการมากขึ้น รวมถึงการออกพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รวมเรื่องการจัดการน้ำเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม และเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ไปจนถึงการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นธรรมในการใช้น้ำสำหรับทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักว่าการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2561) ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตน้ำทั้งสถานการณ์ภัยแล้ง น้ำท่วม รวมถึงปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ในขณะที่ปัจจุบันมีความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากยังมีการใช้น้ำที่ฟุ่มเฟือยและขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจะต้องประสบกับภาวะขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับหลายประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งการดำรงชีวิต สุขอนามัย และเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ภัยแล้งรุนแรงในปี 2564 เป็นผลมาจากปริมาณฝนสะสมในปี 2563 ที่ต่ำกว่าปกติต่อเนื่องจากปี 2562 ทำให้น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง เกิดน้ำเค็มหนุนเข้ามาในพื้นที่น้ำจืด ส่งผลต่อการใช้ น้ำ ผลกระทบต่อภาคเกษตรได้รับความเสียหายและพลัดโอกาสในการขายสินค้า ปัญหาการจัดการน้ำมุ่งเน้นโครงสร้างขนาดใหญ่แต่ละเลยป่าต้นน้ำและโครงสร้างขนาดเล็ก ไทยมีการใช้น้ำต่อหัวสูงเป็นอันดับ 5 ของโลกโดยเฉพาะในภาคเกษตร และยังไม่มีแผนรองรับการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ความแปรปรวนของฝน รูปแบบฝนเปลี่ยนแปลงไป ตกหนักในช่วงสั้นๆ แล้วหายไปนาน หรือตกหายเขื่อนแทนเหนือเขื่อน ทำให้การบริหารจัดการน้ำตามระบบเดิมยากลำบาก น้ำในเขื่อนไม่เพียงพอต่อการทำนาปรัง และอาจนำไปสู่ปัญหาการแย่งน้ำ ความต้องการน้ำที่เพิ่มขึ้น สวนทางกับปริมาณน้ำในเขื่อนและความแปรปรวนของฝน คาดการณ์ว่าความต้องการน้ำจะเพิ่มขึ้นอีก 25% ใน 20 ปีข้างหน้า ทำให้การพึ่งพาน้ำจากเขื่อนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการรับมือภัยแล้งและน้ำท่วม ปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับความท้าทายในอนาคต (scg news channel, 2568) การจัดการทรัพยากรน้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนานั้นเห็นว่าแหล่งน้ำในทุกแห่งมีความสำคัญ และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของระบบนิเวศน์ การรักษาความสะอาดแหล่งน้ำ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องกระทำ ใช้น้ำร่วมกันได้อย่างเป็นสุข ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เกิดความสามัคคี คือ พลังในการจัดการ

น้ำให้เกิดความยั่งยืน ฉะนั้นหากมีการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วมนุษย์ก็จะรู้จักแบ่งปันน้ำและนำน้ำไปใช้ได้อย่างไม่เกิดปัญหา (อนันต์ แยมไพบูลย์และธาวีช ถนอมจิตต์, 2564)

จากเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยนำหลักพุทธธรรม คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก และเป็นข้อมูลให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายกได้นำไปพัฒนาให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 3,765 คน (กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 4 จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 362 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.986

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 362 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบมีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ดังตารางที่ 1

(n=362)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.75	0.50	มาก
2) ด้านการร่วมในการวางแผน	3.88	0.58	มาก
3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.85	0.53	มาก
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.80	0.48	มาก
โดยภาพรวม	3.82	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.58) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.53) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.50)

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ การมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน	1.760	-	0.174	-	✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	7.383**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	9.639**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	49.034**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	7.419**	0.000	✓	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. พหุบุรณการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมประชาคมเรื่องน้ำมีประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ จัดประชุมประชาคมเรื่องน้ำอย่างสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ร่วมมือกันทำงานตามโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา การให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ ยึดมั่นในหลักการ มีแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรน้ำของประชาชนที่ชัดเจน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความสำคัญกับคำแนะนำและความเห็นของผู้มีประสบการณ์ในการจัดการน้ำ 5) ไม่ขัดแย้งผู้บังคับบัญชา ได้แก่ รับฟังและนำไปพิจารณาในการประชุมประชาคม เปิดโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดูแลแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ได้แก่ ชี้อิสต์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินการ ตามด้วยด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ผลการวิจัยภาพรวมที่ออกมาในระดับมากนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ดีถึงมาก และการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการใช้น้ำเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ประชาชนส่วนใหญ่ปฏิบัติและให้ความสำคัญสูงสุด เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน อีกทั้งการทำประชาคมน้ำเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สะท้อนความต้องการและปัญหาความเดือดร้อนไปยังภาครัฐโดยตรง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและเป็นช่องทางพื้นฐานในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่โดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณรงค์ศักดิ์ ขนดิสโร (ศิหิรัญ) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

พัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจสูงสุด แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนได้รับโอกาสในการตัดสินใจ ย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินงานของท้องถิ่น ด้านการวางแผน พบว่าอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ สมศรี (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการน้ำผิวดินแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม” ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินการ ผลการวิจัย พบว่าอยู่ในระดับมาก ประชาชนร่วมสละแรงงานและทรัพยากรเพื่อส่วนรวม

2. ผลเปรียบเทียบมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

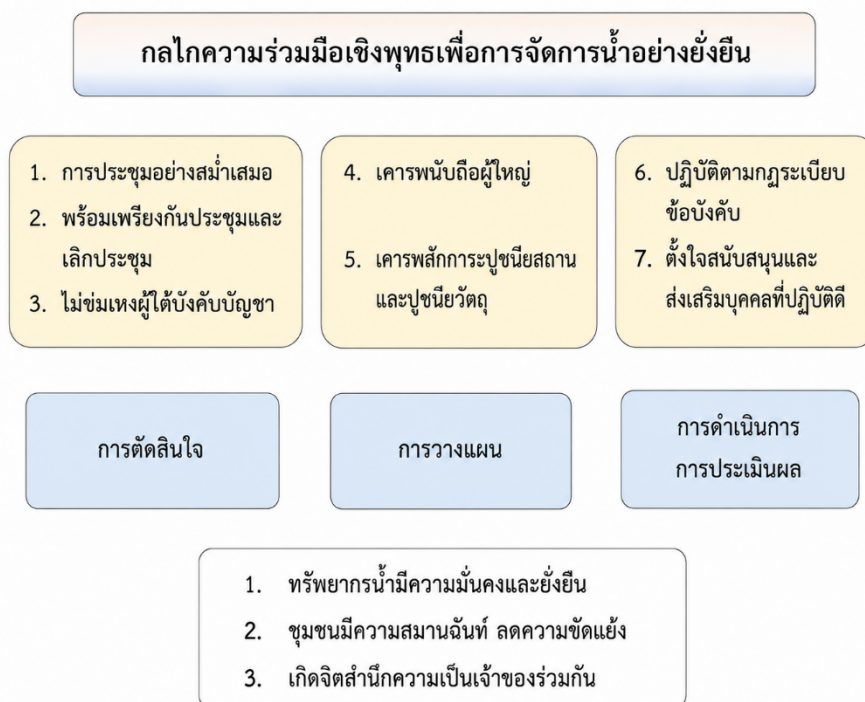
จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะลักษณะร่วมบางประการของสังคมและวิถีชีวิตในท้องถิ่นไทย รวมถึงธรรมชาติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐาน ซึ่งทำให้ปัจจัยส่วนบุคคลบางอย่างมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทิศทางเดียวกันในหลายพื้นที่ แม้ว่าแต่ละพื้นที่จะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันไปก็ตาม ในส่วนของปัจจัยด้านอายุพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยด้านประสบการณ์ชีวิตและความผูกพันกับท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นตามวัย อาจเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุหรือกลุ่มอายุที่มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ มากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณ (ประเสริฐไทย) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แสดงถึงความเท่าเทียมในบทบาททางสังคม ปัจจุบัน ด้านอายุ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ มาสอน (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยกลุ่มวัยผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ด้านระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับพุทธบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการยกย่องให้เกียรติและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี รองลงมา ได้แก่ ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการปกป้องคุ้มครองและบำรุงรักษาปูชนียสถานผลการวิจัยภาพรวมที่ออกมาในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าสังคมในพื้นที่มีรากฐานวัฒนธรรมทางศาสนาที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการยอมรับในตัวผู้นำที่มีคุณธรรมเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การทำประชาคมน้ำดำเนินไปอย่างราบรื่น การให้เกียรติและยกย่องคนดีช่วยสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนอยากเสียสละเพื่อส่วนรวม และการรับฟังความเห็นของผู้อาวุโสช่วยลดความขัดแย้งในการปันส่วนน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านหมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ ขวดแก้ว (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอภิธานิยธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่นา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการประชุมปรึกษาหารือและการประสานงานกันอยู่เป็นประจำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมบทบาทการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสถิตย์สิริวัณโณ (คำดอนหัน) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงพื้นที่ทุ่งสิ่งแวดล้อมเมืองในเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอุมชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การที่ประชาชนพร้อมเพรียงกันเข้าร่วมและเลิกประชุม รวมถึงร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม ช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกันและนำชุมชนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่ยั่งยืน ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวรวิทย์ วรวิทย์เมธี (สือโฮ้ง) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลห่อแฮ อำเภอมืองแพ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยความเต็มใจและการเคารพในการทำงานของผู้นำท้องถิ่นและผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ ช่วยให้การบริหารงานตามวิถีประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ด้านปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒิชัย ภูริวิฑฒโน (บริคุต) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอมืองแพ จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า การยึดถือมติดีที่ประชุมเป็นใหญ่และมีความห่วงใยในสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์และสถานที่สาธารณะประโยชน์ในชุมชน ช่วยสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นและรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทยา ศรีพันธุ์บุตร (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคำไฮ อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียมและการร่วมกันสอดส่องดูแลความสงบสุขของบุคคลในชุมชน ช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความเสมอภาคและมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย “พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก” สามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในรูปแบบการเสริมสร้างพลังความร่วมมือเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำที่ใช้เวทีประชาคมเป็นฐานขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ด้าน และกำกับด้วยหลักอปริหานิยธรรม 7 ในการสร้างกลไกความร่วมมือเชิงพุทธเพื่อการจัดการน้ำ การบริหารจัดการน้ำเชิงพื้นที่ผ่านกลไกพุทธบูรณาการที่เปลี่ยนบทบาทรัฐจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน โดยใช้เวทีประชาคมเป็นฐานในการผานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อสร้างความโปร่งใส ความสมานฉันท์ และจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานส่วนกลางและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรมีนโยบายจากการสั่งการจากบนลงล่างมาเป็นการเสริมสร้างอำนาจตัดสินใจให้แก่ภาคประชาชน โดยการเปิดช่องทางกฎหมายหรือระเบียบให้มติจากประชาคมกลุ่มผู้ใช้น้ำมีผลบังคับใช้ร่วมกับระเบียบราชการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการน้ำ เพื่อทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างหลักธรรมทางศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีการจัดการน้ำสมัยใหม่ ให้กลายเป็นนโยบายสาธารณะของชุมชนอย่างยั่งยืน

3) หน่วยงานส่วนกลางและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลในท้องถิ่น ควรส่งเสริมและยกย่องผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละในการจัดการน้ำ โดยมีเกณฑ์การให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การจัดประชุมประชาคมควรปรับรูปแบบจากการประชุมที่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว เป็นการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่และคนวัยทำงานให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมสูงอยู่แล้ว

2) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การบริหารจัดการน้ำในระดับคุลอลอง ควรนำรูปแบบกิจกรรมจิตอาสาบำรุงรักษาแหล่งน้ำมาปรับใช้ โดยเน้นการให้ความรู้เรื่องคุณค่าของแหล่งน้ำในฐานะปูชนียสถานของชุมชน เพื่อเพิ่มระดับการรับรู้และความหวงแหนทรัพยากรน้ำในเชิงจิตวิญญาณ

3) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การใช้น้ำบับภาคประชาชนที่ผ่านการระดมสมองและเห็นชอบร่วมกันในเวทีประชาคม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและลดข้อพิพาทระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสรรคและแรงจูงใจในการเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

2) ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารดิจิทัลเพื่อส่งเสริมพุทธบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

3) ควรศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ในเขตพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

scg news channel. (2568). สัญญาณอันตราย “วิกฤตน้ำ” ปี 2564 ไทยเผชิญภัยแล้งหนัก น้ำเค็มรุกกระทบการใช้ชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://scgnewschannel.com/th/scg-news/danger-signs-thai-water-crisis-faces-drought/>

กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2568). ข้อมูลองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://wug.rid.go.th/branch_wuo.php?rio=9&agency=90

กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ. (2548). การบริหารจัดการน้ำ และการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอร์บอร์นพริ้นท์ จำกัด.

กัลยารัตน์ สมศรี. (2563). “รูปแบบการจัดการน้ำผิวดินแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, โครงการวิทยาสตรบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชัยรัตน์ มาสอน. (2563). “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นนทยา ศรีพันธุ์บุตร. (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคำไฮ อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณรงค์ศักดิ์ ขนดีสาร (ศิหิรัญ). (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาโณ (ประเสริฐไทย). (2564). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสถิตย์สิริวัฒน์ (คำดอนหัน). (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงพื้นที่ปูสิ่งแวดลอมเมือง ในเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวรวุฒิ วรวุฒิเมธี (ลือโฮ้ง). (2564). “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวุฒิชัย ภูริวฒโน (บริคุต). (2564). “วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, (2561). *แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2561.

สุทธพงษ์ ขวดแก้ว. (2567). “การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมือง ท้องถิ่นในการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อนันต์ แยมไพบูลย์ และธาวี ฌโนมจิตต์ (2564), “การจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนา”. *วารสารปรัชญาอาศรม*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) : 26-39.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นใน เทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

PEOPLE DEMOCRATIC POLITICAL AWARENESS AFFECTING ON LOCAL ELECTIONS IN HUA THALE
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ศุภมงคล รัตนจิตร

Suphamongkol Rattanachit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: khunthichas@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับ 2) เพื่อเปรียบเทียบ และ 3) เพื่อนำเสนอ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบล ห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ มีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915 กับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน จำนวน 386 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิง พรรณนา สรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1 ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดย ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิง บวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบล ห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีการออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับ ความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง; ประชาธิปไตย; การเลือกตั้งท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1) study the level, 2) compare, and 3) present the political awareness of citizens in a democratic system that affects local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The research methodology is a mixed-methods approach, combining quantitative research (with a reliability coefficient of 0.915) using a sample of 386 citizens, analyzed with descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient; and qualitative research, collecting data from 9 key informants using descriptive content analysis. The research findings indicate that: 1. The overall level of political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, is high ($\bar{x}=4.04$). When considered in individual aspects, the level is also high. 2. The overall relationship between the Four Noble Truths (Ithipatha 4) and political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, shows a positive correlation. The level of political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province was moderate ($r=0.745^{**}$), statistically significant at the 0.01 level, thus accepting the hypothesis. 3. The impact of political awareness of citizens in a democratic system on local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province was found to be: Regarding political understanding, citizens have knowledge about their rights, duties, and the roles of local administrative organizations. Regarding political participation, it was found that participation in voting, access to information, and exchange of opinions were positive. Regarding political attitudes, it was found that creating a space for constructive and transparent exchange of opinions helps citizens feel a sense of belonging to the community. Regarding political behavior, it was found that political awareness of citizens is directly related to the level of knowledge, belief, and the creation of a sense of political belonging.

Keywords: Political awareness; Democracy; Local elections

บทนำ

การเมืองระดับท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างใกล้ชิดผ่านการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การ

บริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งจึงมิใช่เพียงการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่ยังเป็นเครื่องสะท้อนระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าสังคมไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวทางการเมืองในระดับชาติที่เพิ่มขึ้นจากอิทธิพลของความขัดแย้งทางการเมืองและสื่อสังคมออนไลน์ แต่การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นกลับยังอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยขาดบทบาทในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ทั้งที่การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนเจตจำนงของประชาชนและสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยตามหลักประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบการกระจายอำนาจที่ช่วยให้การบริหารงานสาธารณะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ลดข้อจำกัดของการบริหารราชการส่วนกลางทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และการเข้าถึงปัญหาในระดับชุมชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักการสำคัญในการส่งเสริมการกระจายอำนาจ โดยให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังได้กำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ต้องปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ส่งผลให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและเสริมสร้างการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ (สุชุม นวลสกุล, 2557)

ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง การสวมสิทธิเลือกตั้ง ความคลาดเคลื่อนในการนับคะแนน รวมถึงการกระทำที่ส่งผลต่อความสุจริตและเที่ยงธรรมของการเลือกตั้ง ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมและการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ส่งผลให้การคัดเลือกผู้บริหารอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เกิดการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และลดโอกาสในการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาชน ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับฐานรากและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535)

สำหรับเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การท่องเที่ยว และการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม การประกอบอาชีพ และโครงสร้างทางสังคมของประชาชนในพื้นที่ ขณะเดียวกัน การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นยังคงเผชิญปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ทั้งการรณรงค์หาเสียง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพ การบริหารงานท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2635)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล

ทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จึงมุ่งหวังสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และปลูกฝังจิตสำนึกที่สั่งตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในระดับท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่ได้นี้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางการเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขที่ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3 เพื่อนำเสนอการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ได้แก่ ประชาชน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,812 คน (เทศบาลตำบลห้วยทะเล, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้มาโดยการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 385 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” โดยแบบออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ หลักอิทธิบาท 4 จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 3

แบบสอบถามเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

3. วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึง นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (สิน พันธุ์พินิจ, 2557)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51 - 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 - 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 9 รูปหรือคน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจาก ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ ทำการถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.3 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n=385)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ที่ ประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเข้าใจทางการเมือง	3.59	1.10	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.10	0.86	มาก
3. ด้านทัศนคติทางการเมือง	4.16	0.86	มาก
4. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	4.30	0.87	มาก
โดยภาพรวม	4.04	0.80	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$, $S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

(n=385)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)				โดยภาพรวม
	Y1	Y2	Y3	Y4	
X1	0.450**	0.603**	0.608**	0.571**	0.636**
X2	0.642**	0.603**	0.612**	0.523**	0.690**
X3	0.694**	0.447**	0.451**	0.243**	0.546**
X4	0.750**	0.546**	0.559**	0.327**	0.644**
โดยภาพรวม	0.774**	0.647**	0.656**	0.472**	0.745**

จากตารางที่ 2 อิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745**$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ที่ 3 การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้จำกัดเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเลือกตั้ง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้มากที่สุดได้แก่ ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.87$) รองลงมาได้แก่ ด้านทัศนคติทางการเมือง ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.86$) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านความเข้าใจทางการเมือง ($\bar{X}=3.59$, $S.D.=1.10$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเมธี สิริบุญโญ (วังโน) (2565) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=0.57$) ส่วนภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.66$) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ ธรรมเจริญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ประชาชนที่อายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.636^{**}$) วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=$

0.690**) จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.546^{**}$) และ วิมังสา พิจารณาหาเหตุผล มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.644^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ มาสอน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหลักอทธิบาท 4 ต่างกัน ต่อการมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐกุล เสนาราช (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน และอทธิบาท 4 ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

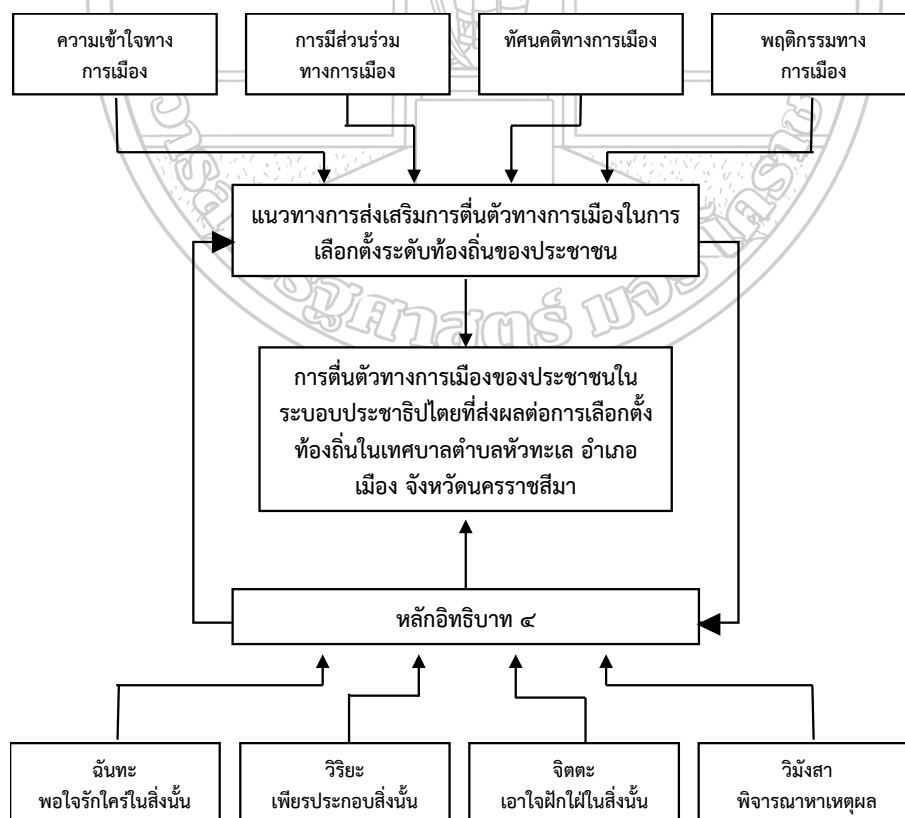
3. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้จำกัดเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเลือกตั้ง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิปรายธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมต่อหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชนเคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาบุคคลทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฐพงษ์ ขนติธโร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร แสดงวิสัยทัศน์ให้ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคต พึงได้ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียง สร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง ด้านนโยบาย เน้นหนักการแก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ด้านสื่อมวลชนควรชี้แจงสิ่งที่เป็กลางสร้างความเข้าใจในฐานะสื่อมวลชน ให้ข้อมูลที่เป็จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญ

เรื่อง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” พบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป มีดังนี้ 1) สถาบันการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับนักศึกษา ปลุกฝังทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจและจัดกิจกรรมทางการเมือง 2) คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไม่ถึงประชาชนเข้าถึงเฉพาะบางกลุ่มผู้สมัครใหม่เป็นคนรุ่นใหม่ขาดประสบการณ์ทำงาน 3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีตัวแทนหรือหัวคะแนนเป็นผู้คอยช่วยเหลือหาเสียง การใช้รถโดยติดเครื่องขยายเสียง 4) การเสนอนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งจะมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) พรรคที่สังกัดของผู้สมัคร พรรคการเมืองในประเทศไทยพัฒนาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง 6) อิทธิพลของสื่อ สื่อมวลชนเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการรับข่าวสารทางการเมือง ส่วนปัญหาการตื่นตัวทางการเมืองที่สำคัญคือ ขาดการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ปัญหาในการใช้ระบอบอุปถัมภ์ใช้เครือญาติใช้พรรคพวกก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยเกี่ยวกับ “การตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอธิบายการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อมโยงเชิงบูรณาการระหว่างการเมืองกับหลักอิทธิบาท 4 อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น

ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนเป็นรากฐานสำคัญของการตื่นตัวทางการเมือง โดยประชาชนมีการรับรู้บทบาท หน้าที่ สิทธิ และกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีเหตุผล ความเข้าใจดังกล่าวสัมพันธ์กับหลักฉันทะ คือ ความพอใจและความสนใจในเรื่องการเมืองท้องถิ่น เมื่อประชาชนเกิดความรักใคร่และเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ย่อมเปิดใจเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การตัดสินใจเลือกตั้งตั้งอยู่บนฐานความรู้มากกว่าความเคยชินหรืออิทธิพลภายนอก

การมีส่วนร่วมทางการเมืองสะท้อนพลังของหลักวิริยะ ความเพียรพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน ทั้งการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมเวทีสาธารณะ และการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเพียรดังกล่าวทำให้ประชาชนไม่เพียงเป็นผู้สังเกตการณ์แต่เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์กับหลักจิตตะ คือ การเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เมื่อประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเลือกตั้ง เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวและส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ย่อมเกิดความตั้งใจติดตามการทำงานของตัวแทนท้องถิ่น และพร้อมสนับสนุนการเมืองที่สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสะท้อนหลักวิมังสา คือ การใช้เหตุผลและการพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจทางการเมือง ประชาชนมีการตรวจสอบนโยบาย ประวัติ และคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิเคราะห์ผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน และประเมินความเหมาะสมของทางเลือกทางการเมือง พฤติกรรมเช่นนี้ช่วยยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นกระบวนการที่มีความหมายต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานราก

สรุปได้ว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเลเป็นผลจากการหลอมรวมระหว่างความรู้ ความรู้สึก และการกระทำทางการเมือง โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นกรอบคุณค่าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทอย่างเข้มแข็งและมีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยบรรจุเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นในแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนการศึกษาชุมชน

2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง โดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การกำหนดนโยบาย และการติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายสร้างค่านิยมทางการเมืองเชิงประชาธิปไตย โดยส่งเสริมความโปร่งใส ความสุจริต และความรับผิดชอบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลตำบลห้วยทะเลควรจัดกิจกรรมอบรมหรือเวทีเสวนาทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2) หน่วยงานท้องถิ่นและภาคประชาชนควรดำเนินกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนเพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มวัย

3) ผู้นำชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตรวจสอบการทำงานของตัวแทนท้องถิ่นในระดับชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเพิ่มเติม โดยพิจารณาบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์และเครือข่ายชุมชนในกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น

2) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน

3) ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ท้องถิ่นอื่น เพื่อเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองและแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ชนิกานต์ ธรรมเจริญ. (2565). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชัยรัตน์ มาสอน. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2635). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์เนตส์ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.

เทศบาลตำบลห้วยทะเล. (8 พฤษภาคม 2568). *ข้อมูลทั่วไป*. เข้าถึงได้จาก <https://www.huathale.go.th/>

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

- พระมหาณัฐพงษ์ ขนดีโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธี สิริบุญโญ (วังไ). (2565). ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ สุขเจตน์. (2563). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐกุล เสนารา. (2563). ารมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). รายงานสถานการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2557). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด.
- สุขุม นวลสกุล. (2557). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุมาลี บุญเรือง. (2564). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF PANICTAMA TO PROMOTE LEADERSHIP OF THE ADMINISTRATORS OF NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON

จักรพงษ์ ทรงมีชัย

Chakkapong Songmeechai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Poreprison@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา และ 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.903 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1. จักขุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว 2. วิธูโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม และ 3. นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้บริหารเรือนจำ; หลักปาปนิกรรม

Abstract

This research aims to 1) study the leadership level of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison, 2) examine the relationship between the principles of

Papanikadhamma and the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison, and 3) propose the application of Papanikadhamma to promote the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison. This research employed a mixed-methods approach. Quantitative data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.903 from a sample of 100 individuals. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. In-depth interviews were also conducted with 9 key informants. The research findings revealed that: 1. The overall leadership level of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison was found to be high ($\bar{X} = 3.99$). 2. The overall relationship between the principles of Papanikadhamma and the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison showed a positive correlation. The findings were at a high level ($R=0.888^{**}$), statistically significant at the 0.01 level, thus accepting research hypothesis 3. The application of the principles of Papanikadhamma to promote leadership among administrators of Nakhon Ratchasima Central Prison revealed that: 1. Chakkuma possesses a vision focused on understanding overall management, with modern, up-to-date ideas and long-term strategic planning. 2. Vithuro has good work skills, emphasizing awareness and understanding of trends and modern techniques to develop actual work processes and proactively manage the organization towards excellence in all aspects. 3. Nissayasampanno has good interpersonal skills, having applied the science and art of management effectively to gain acceptance and trust from personnel within the organization and all stakeholders.

Keywords: Leadership; Prison Administration; Principles of Moral Conduct.

บทนำ

ในองค์กรหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือภาคเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดไถ่ในระบบการบริหารขององค์กรใด ๆ ขึ้นไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจ ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่ม การวางแผน การบริการ กำกับ การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อองค์กรในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร และบุคคล เป็นต้น (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553)

กรมราชทัณฑ์ เป็นกรมสำคัญกรมหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นแล้ว ก็ได้มีการพัฒนาการโดยลำดับ จนกระทั่งเป็นกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน ในทางสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ กรมราชทัณฑ์ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice) ที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม กรมราชทัณฑ์ ก็เหมือนหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ที่ยังมีปัญหาในการบริหาร

ภายในซึ่งจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวนี้ อาจจะต้องกระทำในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน เช่น งานการปรับปรุงเรือนจำ/ทัณฑสถาน ระบบงานราชทัณฑ์ ทั้งเกี่ยวกับการควบคุมดูแล และงานปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การพัฒนาบุคลากรของกรมฯ เป็นต้น ซึ่งงานพัฒนา ต่างๆ เหล่านี้ จะกระทำได้ดีจะต้องมีการเตรียมการ และวางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ตามแผน ทิศทาง โดยมีภาระกิจหลัก คือ การควบคุมผู้ต้องขังให้ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือคำสั่งของเจ้า พนักงาณผู้มีอำนาจ และการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังให้กลับเข้าสู่สังคมได้โดยประพฤติดูอยู่ในกรอบของ กฎหมาย การปฏิบัติตามภารกิจหลักดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารในกรมราชทัณฑ์ ทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับ ปฏิบัติมีบทบาท 2 ด้าน คือ ผู้ลงโทษและผู้แก้ไข (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

ผู้บัญชาการเรือนจำในฐานะที่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามภารกิจ หลักดังกล่าวข้างต้น และเกี่ยวข้องกับ ผู้ต้องขังโดยตรง เป็นผู้บริหารที่มีบทบาทที่ชัดเจนอย่างชัดเจน คือ เป็น ผู้ลงโทษและผู้แก้ไขผู้ต้องขัง และยังคงเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ใต้บังคับบัญชา 2 ประเภท คือ เจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทตรงข้ามกัน คือ ผู้คุมและผู้ถูกคุม การที่จะให้เรือนจำคงสภาพ ปกติและการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในเรือนจำเป็นไปอย่างราบรื่นผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องเป็นผู้นำที่สามารถ ประสานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้ง 2 ฝ่าย อยู่ร่วมกันได้นอกจากนั้น ผู้บัญชาการเรือนจำยังต้องเผชิญกับปัญหา ด้านอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาเรือนจำแออัด การป้องกันระงับเหตุร้ายภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจ คาดการณ์ได้ และปัญหาจากกลุ่มอิทธิพลในสังคม เช่น การเรียกร้องสิทธิของ ผู้ต้องขังจากกลุ่มญาติผู้ต้องขัง กลุ่มสิทธิมนุษยชน และการต่อต้านจากกลุ่มคนในชุมชนที่เรือนจำตั้งอยู่ เป็นต้น (สุทธิ นุ่นสังข์, 2541)

ผู้นำมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในเรือนจำ เจ้าหน้าที่ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนว่าต้องทำ หน้าที่อะไร ตรงไหน มีการเตรียมการเพื่อปฏิบัติงานให้ตรงตามนโยบาย และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบงานให้มีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ หัวหน้างาน และหัวหน้าฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพงาน ราชทัณฑ์ในอันที่จะผลักดัน สนับสนุน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเองปฏิบัติงานได้ผลงานเป็นที่น่าพอใจ และ เกิดผลดี เนื่องจากการปฏิบัติงานในเรือนจำ มีลักษณะซ้ำๆ กันคนเดียว หรือว่าเป็นมืออาชีพเพียงคนเดียวไม่ สามารถพัฒนาเรือนจำนั้นให้เป็นเรือนจำที่มีประสิทธิภาพได้ การทำงานเป็นทีมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เจ้าหน้าที่ ทุกคนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเห็นคุณค่าของกันและกัน พึงพาอาศัยกัน มีการประสานงานกันทั้งในแผนก และต่างแผนกกัน โดยตระหนักถึงความสามารถ สรรพกำลัง ทรัพยากรของกันและกัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การประยุกต์หลักปาณิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลาง นครราชสีมา หลักปาณิกรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการ ตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมจริยธรรม และนำหลักปาณิกรรมมาประยุกต์ใช้ในส่งเสริม ภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา หลักปาณิกรรม ประกอบด้วย ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ ด้านวิรุโรรห มีทักษะในการทำงานที่ดี ด้านนิสสัยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผลการศึกษาวิจัยช่วยให้เกิดการ

พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาองค์กรอื่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 132 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกแบ่งออกตามสายงาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตำแหน่งบริหาร ตำแหน่งวิชาการ และตำแหน่งทั่วไป จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 100 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.907

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 100 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษากาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=0.31) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.49) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.47), ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=0.38), ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.97$ S.D.=0.39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

(n = 100)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient)						
ตัวแปร	ด้าน บุคลิกภาพ	ด้านความ รับผิดชอบ	ด้านการ ตัดสินใจ	ด้านการ ติดต่อสื่อสาร	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	รวม
จักขุมา มีวิสัยทัศน์	0.775**	0.632**	0.188*	0.361**	0.922**	0.693**
วิรุโร มีทักษะใน การทำงานที่ดี	0.667**	0.539**	0.121*	0.582**	0.828**	0.686**
นิสสัยสัมบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี	0.071*	0.188*	0.810**	0.665**	0.012*	0.530**
รวม	0.703**	0.632**	0.236*	0.749**	0.818**	0.888**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า หลักปาปนิกรธรรม โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักปาปนิกรธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1. จักขุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ตลอดจนความสามารถในการคาดการณ์วิกฤตการณ์ล่วงหน้าอย่างมีหลักการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการนำพาองค์กรให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤต 2. วิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในระเบียบกฎหมายราชทัณฑ์และการควบคุมงานความมั่นคงอย่างถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนการบริหารงานบุคคล การจัดสรรอัตรากำลังพล และการกระจายภาระงานให้แก่บุคลากรทุกคนอย่างเที่ยงธรรมและเหมาะสม และ 3. นิสสัยสัมบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีลักษณะเด่นในการลดช่องว่างทางอำนาจ วางตัวให้

เข้าถึงง่าย ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์และการเจรจาต่อรองเชิงรุกร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกและการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความรับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตัดสินใจตามลำดับ ซึ่งเหตุผลเชิงวิชาการที่เป็นเช่นนี้ เพราะคุณลักษณะทางกายภาพและการวางตัวที่น่าเกรงขามรวมถึงความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกในการสร้างความน่าเชื่อถือสำหรับการปกครองดูแลทัณฑสถาน ขณะที่ด้านการตัดสินใจมีลำดับน้อยที่สุดเนื่องจากโครงสร้างการบริหารงานราชทัณฑ์เป็นระบบราชการแนวดิ่งที่ต้องอิงตามกรอบระเบียบกฎหมายและนโยบายจากส่วนกลางอย่างเคร่งครัดส่งผลให้ความยืดหยุ่นอิสระในการตัดสินใจส่วนบุคคลมีข้อจำกัดมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระพิติพงษ์ ธมมปาโล (แนนนอก) (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช สุขพัตร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ภาวะผู้นำด้านทักษะทางสังคม และภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ชันแก้ว (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกเป็น 1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .678^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จึงยอมรับสมมติฐาน มีผลเชิงบวกระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต กิ่งเกล้า (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามหลักปณิธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์ เป็นผู้มีปัญญามองการณ์ไกล) ด้านนิสสัยสัมปบันโน (ขอความร่วมมือจากผู้อื่นได้ด้วยดี มนุษยสัมพันธ์ดี น่าเชื่อถือ ชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิรุโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญด้านเทคนิค) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปณิธธรรมกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R=.925^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การประยุกต์หลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า

1. จักษุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ตลอดจนความสามารถในการคาดการณ์วิกฤตการณ์ล่วงหน้าอย่างมีหลักการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการนำพาองค์กรให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤต
2. วิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในระเบียบกฎหมายราชทัณฑ์และการควบคุมงานความมั่นคงอย่างถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนการบริหารงานบุคคล การจัดสรรอัตรากำลังพล และการกระจายภาระงานให้แก่บุคลากรทุกคนอย่างเที่ยงธรรมและเหมาะสม และ
3. นิสสัยสัมปบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีลักษณะเด่นในการลดช่องว่างทางอำนาจ วางตัวให้เข้าถึงง่าย ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์และการเจรจาต่อรองเชิงรุกร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกและการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสัทยา สุทนต์โล (ชาวหมื่นไวย) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา หลักปณิธธรรม 1) ด้านจักษุมา มีวิสัยทัศน์ มองถึงอนาคตของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ของชุมชน ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกล มีความคิดที่ทันสมัย มีความรอบรู้ รอบคอบ ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก 2) ด้านวิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี เข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ และทำให้การแก้ไขด้วยปัญญา เพื่อให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี 3) ด้านนิสสัยสัมปบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มนุษยสัมพันธ์ที่ดี จัดเป็นทักษะในการทำงานที่สำคัญ โดยให้การสื่อสารให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในการพัฒนาท้องถิ่น และต้องปฏิบัติงาน

ด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงศ์) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ 1) ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์) ผู้บริหารควรเข้าใจทิศทางของแผนและวิสัยทัศน์ขององค์กร และเพื่อสื่อสารต่อไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการทำความเข้าใจหลักการบริหาร 2) ด้านวิรุโร (ความสามารถด้านการบริหาร) ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารให้มีใจเปิดกว้างและต้องมีการบริหารในด้านต่างๆ ให้เสมอภาคกันให้กับพนักงาน และสามารถแก้ไขร่วมกับการพัฒนารวมทั้งสร้างแรงจูงใจ และจริงจังในการปฏิบัติ 3) ด้านนิสสยสัมปบันโน (มนุษยสัมพันธ์) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็จะเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายมีจิตสาธารณะที่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นใครเห็นใครก็อยากอยู่ใกล้ ควรเอาใจใส่บุคลากรสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความผูกพันให้ทุกคนในองค์กร

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา” ทำให้เกิดเป็นโมเดลที่ชื่อว่า “นครราชสีมา 3 ดี” สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์และทักษะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ วิรุโร ทักษะในการทำงานที่ดี และจักษุมา การมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความสำเร็จในระดับสูงที่สุด ผนวกกับภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพที่เป็นเลิศในข้อการเป็นนักประชาธิปไตยเปิดใจรับฟังความคิดเห็น สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบแรกของโมเดลนี้คือโครงสร้างส่วนบนที่เน้นการที่ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการบริหารงานองค์กรยุคใหม่ มีความฉลาด

ทันสมัย และมองการณ์ไกลเชิงยุทธศาสตร์ส่วนกลาง โดยมุ่งเน้นการรับรู้และนำเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ รวมถึงนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามาปรับใช้ขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศในภาพกว้าง มากกว่าการลงลึกในรายละเอียดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ที่ระบุว่าผู้นำภาครัฐยุคใหม่ต้องลดพฤติกรรมอำนาจนิยมในแนวดิ่งลง แล้วปรับเปลี่ยนไปสู่มีตีมุขยนิยมและการสร้างช่องทางการสื่อสารที่เท่าเทียมโปร่งใสในแนวราบเพื่อเพิ่มความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครองดูแลหน่วยงาน

2. เครือข่ายความสัมพันธ์และการบริหารใจเชิงระบบ นิสสัยสัมพันธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แสดงให้เห็นว่าศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานเป็นสิ่งที่ผู้บริหารเรือนจำกลางทำได้ดีที่สุดจนนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากบุคลากรและภาคส่วนภายนอก สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบที่สองของโมเดลคือกลไกการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและการประสานใจเชิงจิตวิทยาเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างองค์กรเข้ากับเครือข่ายภายนอก ซึ่งสะท้อนชัดเจนจากผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ชี้ว่า มนุษยสัมพันธ์ที่ดีของผู้บริหารคือสะพานเชื่อมและเป็นกลไกหลักในการประสานความร่วมมือเชิงนโยบายเพื่อลดความขัดแย้งเชิงโครงสร้างภายใน ทลายกำแพงจิตใจของข้าราชการและผู้ต้องขัง สร้างกัลยาณมิตร และแสวงหาพันธมิตรเชิงรุกกับภาคธุรกิจเครือข่ายอุตสาหกรรมภายนอกเพื่อร่วมพัฒนาพฤติกรรมและระดมทุนสนับสนุนทรัพยากรราชทัณฑ์ที่มีอยู่อย่างจำกัดภายใต้ข้อจำกัดทางงบประมาณแผ่นดิน

3. ความรับผิดชอบ คุณธรรมวินัย และการทนสภาวะกดดัน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบมีน้ำหนักความสำเร็จสูง มีเหตุผลและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน มีจิตสาธารณะเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความสามารถในการทนแรงกดดันจากสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบฐานรากของโมเดลนี้คือคุณลักษณะความเด็ดขาดที่อยู่ภายใต้กรอบวินัยทันทิทยาและหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำเป็นพื้นที่ที่มีความตึงเครียดสูงและเสี่ยงต่อการเกิดเหตุฉุกเฉินเฉพาะหน้า ผู้บริหารจึงต้องยึดมั่นความถูกต้องของการแยกแยะความถูก-ผิดควบคู่กับความเข้มแข็งมั่นคงในการตัดสินใจเชิงตรรกะ ขณะเดียวกันในมิติมนุษยสัมพันธ์และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา จะถูกแสดงออกผ่านการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อรับฟังข้อติขัดอย่างจริงจัง การใส่ใจสวัสดิการและการรักษาความยุติธรรมตามระบบคุณธรรมที่ปราศจากอคติหรือระบบอุปถัมภ์ ซึ่งช่วยแปรเปลี่ยนสภาวะความกดดันให้เป็นพลังความสามัคคีและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมั่นคงยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และมีความชำนาญในงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- 2) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรมีทักษะด้านการสื่อสารและการประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ และมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 3) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเมืองการปกครองเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีจิตใจดี และมีความยุติธรรม และตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- 2) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบการเมืองที่ถูกต้อง และควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ
- 3) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเป็นมิตรเสมอ มีความเมตตา รัก และปรารถนาดีต่อผู้อื่น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การประยุกต์หลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์กรอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช สุขพัตร. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ชวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์เนต พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- พระบัญชา โขติธมโม (แก้วหาวงค์). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปณิธธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอกาญจนบุรี. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระปิติพงษ์ ธมปาโล (แนนนอก). (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระสัทยา สุทธิสโร (ขาวหมื่นไวย). (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วันดี ชันแก้ว. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). *ภาวะผู้นำผู้บริหารในองค์กร : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา หจก.

สุจิต กิ่งเกล้า. (2562). การบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร
สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 2(2), 34-43.
สุทธิ นุ่นสังข์. (2541). การศึกษาระดับความเครียดในกลุ่มผู้บริหารงานของกรมราชทัณฑ์. สารนิพนธ์หลักสูตร
ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยการยุติธรรม.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์ GUIDELINES FOR PROMOTING THE ADMINISTRATION OF THE THAI SANGHA IN THE ERA OF GLOBALIZATION

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์ (พิสิทธิ์ ญาณิสโร)

Phrakhruphattaradhammawisit (Pisit ñaṇissaro)

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

Office of the District Abbot of Khong, Nakhon Ratchasima Province

Corresponding Author E-mail: Khong01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี การสื่อสารไร้พรมแดน และพลวัตทางสังคมที่ซับซ้อน คณะสงฆ์ไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการธำรงรักษาบทบาทและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ปัญหาหลักที่คณะสงฆ์ไทยเผชิญในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน ได้แก่ พระสงฆ์ไม่ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยซึ่งทำให้เกิดภาพลักษณ์และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์บางรูป ที่บั่นทอนความเชื่อมั่นอย่างรุนแรง ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรม ระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ สื่อสารกันได้น้อย การปรับตัวด้านการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีที่ไม่เต็มศักยภาพ ปัญหาการบริหารจัดการภายในที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส โดยเฉพาะด้านทรัพย์สิน และการตีความพระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ธรรมะไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาชีวิตปัจจุบันได้ เพื่อฟื้นฟูและดึงดูดความศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมา จึงจะนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยจึงต้องบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยี และธรรมาภิบาล เพื่อธำรงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนและเป็นที่ยึดของสังคมต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารกิจการของคณะสงฆ์; คณะสงฆ์ไทย; ยุคโลกาภิวัตน์

Abstract

This academic article aims to study and present guidelines for promoting the administration of the Thai Sangha in the era of globalization. Amidst the global changes driven by technology, borderless communication, and complex social dynamics, the Thai Sangha is facing significant challenges in maintaining the role and faith of Buddhists. The main problems that the Thai Sangha faces in reaching the faith of the people include monks not practicing according to the Dhamma-Vinaya, which creates inappropriate images and

behaviors of some monks, which severely undermines confidence; the age and cultural gap between the Sangha and the new generation, which is difficult to communicate with; communication adaptation and use of technology that is not at its full potential; internal management problems that lack good governance and transparency, especially in terms of assets; and interpretations of the Dhamma-Vinaya that are not up to date with the context of modern society, which means that Dhamma cannot answer the problems of current life. In order to restore and attract the faith of the people back, guidelines for promoting the administration of the Thai Sangha must integrate Dhamma principles with modern management, technology, and good governance in order to sustain Buddhism and continue to be a refuge for society.

Keywords: Administration of The Sangha; Thai Sangha; Globalization Era

บทนำ

ในห้วงเวลาที่โลกกำลังหมุนเปลี่ยนไปด้วยกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน และพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สลับซับซ้อน คณะสงฆ์ไทย ในฐานะสถาบันหลักทางพระพุทธศาสนาและเป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมาอย่างยาวนาน กำลังยืนอยู่บนทางแยกที่เต็มไปด้วยทั้ง โอกาสและความท้าทาย ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบันจึงมิได้เป็นเพียงการธำรงรักษาพระธรรมวินัยและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบเดิม ๆ เท่านั้น หากแต่ต้องมีการปรับตัวเชิงรุกเพื่อก้าวให้ทันบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อคงไว้ซึ่งบทบาทอันสำคัญในการนำพาสังคมสู่ความสงบสุขทางจิตใจและคุณธรรมจริยธรรม (สันติสุข โสภณสิริ, 2562)

ในอดีตโครงสร้างและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยมีความมั่นคงและยึดโยงกับหลักพระธรรมวินัย รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นสำคัญ ระบบการปกครองสงฆ์ที่วางรากฐานโดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้สร้างความเข้มแข็งและเป็นระเบียบแก่กิจการสงฆ์มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์ ได้นำมาซึ่งปัจจัยใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคณะสงฆ์ในหลากหลายมิติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและไร้ขีดจำกัด ทำให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงคำสอนและข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์ได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันก็เปิดช่องให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และการตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การแพร่หลายของแนวคิดที่หลากหลาย ทั้งจากปรัชญาตะวันตก แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อศรัทธาและวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมสมัยใหม่ มีความต้องการและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสร้างความเข้าใจเป็นเรื่องที่ท้าทายยิ่งขึ้น และความท้าทายในการบริหาร

จัดการทรัพยากร ทั้งทรัพยากร สิ่งปลูกสร้าง และบุคลากรสงฆ์ ภายใต้กฎระเบียบของบ้านเมืองที่ซับซ้อนขึ้น และความคาดหวังของสังคมที่เพิ่มสูงขึ้นในเรื่องความโปร่งใสและธรรมาภิบาล (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัด การใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียของพระภิกษุสงฆ์ที่บางครั้งไม่เหมาะสม หรือความท้าทายในการสื่อสารเพื่อเข้าถึงและรักษาศรัทธาของคนรุ่นใหม่ ล้วนเป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพิจารณา ปรับปรุงและส่งเสริมแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เสียใหม่ ให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อพลวัตของสังคมโลก (ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์, 2566)

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งมั่นที่จะศึกษาและนำเสนอ “แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์” อย่างเป็นองค์รวม โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแก่นแท้ เข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ (Modern Management) รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างยิ่งขึ้น การศึกษาจะครอบคลุมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของคณะสงฆ์ไทยภายใต้แรงกดดันของโลกาภิวัตน์อย่างเจาะลึก เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรค และโอกาสที่เผชิญอยู่ รวมถึงการนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในด้านต่าง ๆ

ท้ายที่สุด บทความนี้มุ่งหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนะแนวทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ เพื่อให้คณะสงฆ์ไทยยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชน และสามารถปรับตัวเพื่อธำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่งต่อไป

ปัญหาคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน คณะสงฆ์ไทยในฐานะเสาหลักทางจิตวิญญาณของสังคมกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการธำรงรักษาและเข้าถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เกิดจากปัจจัยหลายประการที่ผสมผสานรวมกันอย่างซับซ้อน (สมหมาย เทียนทอง, 2565) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ประชาชนมีต่อคณะสงฆ์ ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ปัญหาด้านภาพลักษณ์และความประพฤติของพระภิกษุสงฆ์บางรูป** ปฏิเสธไม่ได้ว่าเหตุการณ์ความไม่เหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์บางรูปที่ปรากฏเป็นข่าวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการยกยอกทรัพยากรที่มีพฤติกรรมไม่สำรวม การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การกระทำความผิดวินัยร้ายแรง หรือแม้แต่การมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย ได้บั่นทอนความศรัทธาของประชาชนอย่างมาก สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารเหล่านี้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้เรื่องราวเชิงลบแพร่กระจายไปในวงกว้างและฝังรากลึกในความรู้สึกของสาธารณชน เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดคำถามถึงความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาและระบบการปกครองคณะสงฆ์ที่ดูเหมือนจะไม่สามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างเด็ดขาดและรวดเร็วพอ เมื่อความเชื่อมั่นลดลง ประชาชนย่อมตั้งคำถามถึงคุณค่าและบทบาทของพระสงฆ์ในสังคม (ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์, 2566)

2. ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรมระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ (Gen Y, Gen Z) เติบโตมาในยุคดิจิทัล มีวิถีชีวิต ค่านิยม และการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างสิ้นเชิง พวกเขาแสวงหาเหตุผล ความโปร่งใส และความเท่าเทียม รวมถึงให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง (Empirical Evidence) มากกว่าการเชื่อตามชนบประเพณีหรือการปฏิบัติตามคำบอกเล่า การสื่อสารของคณะสงฆ์ในรูปแบบเดิมๆ ที่เน้นการเทศนาสั่งสอนหรือพิธีกรรมทางศาสนา อาจไม่สามารถเข้าถึงหรือสร้างความเข้าใจให้กับคนกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาที่ใช้ เนื้อหาที่น่าเสนอ หรือแม้แต่ช่องทางการสื่อสาร มักไม่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดช่องว่างและความห่างเหินทางวัฒนธรรมและแนวคิด ซึ่งนำไปสู่การลดลงของความศรัทธาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

3. การปรับตัวด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เต็มศักยภาพ แม้จะมีพระภิกษุสงฆ์และวัดหลายแห่งเริ่มปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัล แต่โดยภาพรวมแล้ว การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของคณะสงฆ์ไทยยังไม่เต็มศักยภาพ หลายวัดยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่น่าสนใจและเหมาะสมกับยุคสมัย การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่ธรรมะยังคงเป็นไปอย่างจำกัด และขาดกลยุทธ์ในการสื่อสารเชิงรุกเพื่อตอบสนองต่อกระแสข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงการแก้ไขข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การขาดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ หันไปหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ซึ่งบางครั้งอาจไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกต้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการสร้างศรัทธา (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2529)

4. ปัญหาการบริหารจัดการภายในองค์กรสงฆ์ที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ระบบการบริหารจัดการคณะสงฆ์ซึ่งมีโครงสร้างตามลำดับชั้นและกฎระเบียบที่ค่อนข้างเคร่งครัด บางครั้งกลับถูกมองว่าขาดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดและเงินบริจาคของประชาชน การขาดระบบบัญชีที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ หรือแม้แต่ข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริตในบางกรณี ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน เมื่อประชาชนไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเงินบริจาคของตนถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางศาสนาอย่างแท้จริงหรือไม่ ย่อมทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและลดความเต็มใจในการให้การสนับสนุน การขาดธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการไม่เพียงแต่บั่นทอนศรัทธา แต่ยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะสงฆ์โดยรวม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2534)

5. การตีความและเผยแผ่พระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนมากขึ้น แต่การตีความและเผยแผ่พระธรรมวินัยบางครั้งยังคงยึดติดกับกรอบเดิมๆ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองหรือให้แนวทางแก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ผู้คนจำนวนมากแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด การทำงาน หรือความสัมพันธ์ในครอบครัว การนำเสนอธรรมะที่เน้นแต่เรื่องศีลธรรมเบื้องต้น หรือการปฏิบัติพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะตอบโจทย์ความต้องการทางจิตวิญญาณของผู้คนในปัจจุบัน การ

ขาดการประยุกต์ใช้ธรรมะให้เข้ากับปัญหาและวิถีชีวิตสมัยใหม่ ทำให้พระพุทธศาสนาถูกมองว่าล้าสมัย หรือไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้อย่างที่เคยเป็น (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2547)

6. บทบาทของสื่อและสังคมออนไลน์ในการสร้างกระแสเชิงลบ สื่อกระแสหลักและโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลอย่างมหาศาลในการกำหนดทัศนคติของสาธารณชนต่อคณะสงฆ์ ด้วยลักษณะของสื่อออนไลน์ที่เน้นความเร็ว ความรุนแรงของข่าวสาร และการแพร่กระจายที่รวดเร็ว ข่าวเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์จึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นกระแสไวรัลได้ง่ายและสร้างผลกระทบในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว แม้จะมีพระสงฆ์จำนวนมากที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและสร้างคุณูปการแก่สังคม แต่ภาพลักษณ์เชิงลบจากเหตุการณ์ไม่กี่ครั้งกลับสามารถบดบังความดีงามเหล่านั้นได้เกือบทั้งหมด การรับรู้ของประชาชนจึงถูกชี้นำโดยข่าวสารเหล่านั้น ทำให้เกิดทัศนคติในแง่ลบและลดความศรัทธาโดยรวม (พระธรรมเจดีย์ และคณะ, 2566)

ดังนั้น ปัญหาในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ของคณะสงฆ์ไทยเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนและมีรากฐานมาจากหลายสาเหตุ ทั้งจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมถึงมีมติมหาเถรสมาคม จึงปรับตัวที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนปัญหาเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการภายใน การแก้ไขปัญหาลักษณะนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่หลากหลายและบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งจะกล่าวถึงในประเด็นถัดไปของบทความ เพื่อฟื้นฟูความศรัทธาและธำรงบทบาทของคณะสงฆ์ไทยให้เป็นที่พึ่งของสังคมอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์แนวทางดึงดูดศรัทธาของประชาชนที่มีต่อคณะสงฆ์ไทยให้กลับมาเหมือนยุคก่อน

การกล่าวถึงยุคก่อนในบริบทของศรัทธาที่มีต่อคณะสงฆ์ไทยนั้น มักหมายถึงช่วงเวลาพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ประชาชนมีความเคารพเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์อย่างไม่มีข้อสงสัย บทบาทของวัดและพระสงฆ์เป็นมากกว่าศาสนสถาน แต่เป็นทั้งโรงเรียน สถานพยาบาล ศูนย์กลางชุมชน และเป็นที่พึ่งทางใจในทุกมิติของชีวิตประจำวัน (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552) การฟื้นฟูศรัทธาให้กลับคืนมาในลักษณะนั้นในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมหาศาล ย่อมไม่ใช่การย้อนเวลากลับไป แต่เป็นการนำคุณค่าและแก่นแท้ของบทบาทสงฆ์ในอดีตมาประยุกต์ใช้กับบริบทปัจจุบันอย่างชาญฉลาดและรอบด้าน โดยสามารถวิเคราะห์แนวทางสำคัญได้ ดังนี้

1. ฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยและการปฏิบัติที่บริสุทธิ์ (ธรรมานุรักษ์) หัวใจสำคัญของการศรัทธา คือ ความเชื่อมั่นในคุณความดีและความบริสุทธิ์ของพระรัตนตรัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ผู้เป็นนือนาบุญของโลก ในอดีต ความศรัทธาเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนได้เห็นแบบอย่างที่ดีงามของพระสงฆ์ที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีวัตรปฏิบัติที่น่าเลื่อมใส สมณะ มกนัอย สันโดษ และเป็นผู้เข้าถึงแก่นธรรมอย่างแท้จริง เช่น การบังคับใช้พระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่คณะสงฆ์เองต้องบังคับใช้กฎระเบียบและพระธรรมวินัยอย่างจริงจังกับพระภิกษุทุกรูปที่กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งใดหรือมีชื่อเสียงเพียงใดก็ตาม การดำเนินการอย่างโปร่งใส รวดเร็ว และเด็ดขาด จะช่วยกอบกู้ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นที่เสียไปกลับคืนมา การปกป้องบุคคลที่กระทำผิด หรือการจัดการที่ไม่เป็นธรรม จะยิ่งบั่นทอนศรัทธาให้ลดน้อยลง การส่งเสริมวัตรปฏิบัติอันดีงาม ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ทุกรูป โดยเฉพาะผู้ที่เป็ผู้นำหรือมี

ชื่อเสียง แสดงออกซึ่งวัตรปฏิบัติที่สมณะ เรียบง่าย สันโดษ มกน้อย และตั้งมั่นในพรหมจรรย์อย่างแท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชน การลดทอนความฟุ้งเฟ้อ การละเว้นจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียกศรัทธาคืนมา และการมุ่งเน้นการศึกษาและปฏิบัติธรรม คณะสงฆ์ควรมุ่งเน้นให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง และปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแก่นธรรมอย่างถ่องแท้ และควรปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ไทย กฎมหาเถรสมาคม และสามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้ทรงธรรมและทรงวินัยย่อมสร้างความเลื่อมใสได้โดยธรรมชาติ และทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เข้มแข็งยิ่งขึ้น

2. ปรับบทบาทและขยายขอบเขตการสงเคราะห์ สังคมให้เข้ากับยุคสมัย (สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก) ในอดีตวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การรักษาพยาบาล การเป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิต และเป็นแหล่งพึ่งพิงยามยากลำบาก ในยุคปัจจุบัน (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ, 2566) บทบาทนี้ควรได้รับการฟื้นฟูและขยายขอบเขตให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของสังคมที่ซับซ้อนขึ้น เป็นที่พึ่งทางใจและจิตวิญญาณ ในยุคที่ผู้คนเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล และปัญหาทางสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น คณะสงฆ์สามารถมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ (Spiritual Counseling) และแนะนำแนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อเยียวยาจิตใจ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสติปัญญาและความสงบภายใน เช่น การฝึกสมาธิ การเจริญสติในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายและเป็นสากล มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สำคัญ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาความยากจน โดยการจัดตั้งโครงการหรือประสานงานกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม การลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการเป็นศูนย์กลางในการระดมทุนและสิ่งของช่วยเหลือยามวิกฤต จะสร้างความประทับใจและศรัทธาอย่างลึกซึ้ง และส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม คณะสงฆ์สามารถเปิดพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับชุมชน จัดอบรมวิชาชีพ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จัดโครงการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน หรือแม้แต่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล (สื่อสารธรรมะเชิงรุก) การเข้าถึงประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายช่องทาง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เพื่อเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เช่น พอดแคสต์ คลิปวิดีโอสั้น ๆ อินโฟกราฟิก หรือการไลฟ์สดตอบปัญหาธรรมะ การสร้าง "อินฟลูเอนเซอร์สงฆ์" ที่มีวัตรปฏิบัติงดงามและสื่อสารธรรมะได้อย่างน่าสนใจ จะเป็นพลังสำคัญในการดึงดูดคนรุ่นใหม่ สร้างเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ การนำเสนอธรรมะไม่ควรมุ่งเน้นแต่เรื่องโลกหน้าหรือพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งเน้นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหาความเครียด การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การพัฒนาตนเอง หรือการสร้างความสุขในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจ เปิดพื้นที่สำหรับการสนทนาและแลกเปลี่ยน คณะสงฆ์ควรเปิดใจรับฟังความ

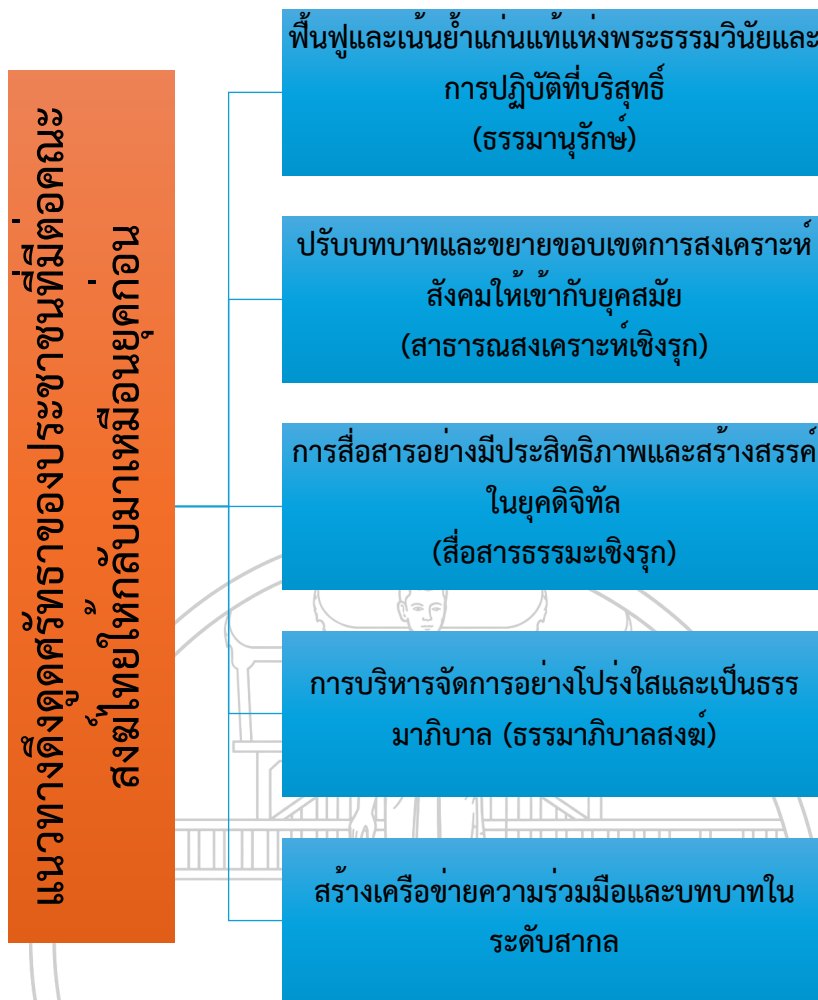

คิดเห็น คำถาม และข้อสงสัยจากประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ จัดเวทีสำหรับการสนทนาธรรมที่เปิดกว้างและไม่ตัดสิน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดช่องว่างระหว่างกัน และมีการแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงที ในยุคที่ข่าวสารบิดเบือนแพร่กระจายง่าย คณะสงฆ์ควรมีกลไกในการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรือคณะสงฆ์อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและรักษาภาพลักษณ์

4. การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมาภิบาล (ธรรมาภิบาลสงฆ์) ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลคือหัวใจสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรทุกประเภทในยุคสมัยใหม่ คณะสงฆ์ต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ระบบการเงินและทรัพย์สินที่โปร่งใส ควรมีการวางระบบบัญชีและการตรวจสอบทรัพย์สินของวัดและคณะสงฆ์ที่ชัดเจน เป็นมาตรฐานสากล และสามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายเงินบริจาคหรือทรัพย์สินของวัดอย่างสม่ำเสมอและเข้าถึงได้ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดข้อครหาเรื่องการทุจริต กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล ควรมีกลไกการตรวจสอบภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมดูแลการดำเนินงานของพระภิกษุสงฆ์และคณะสงฆ์ในทุกระดับ การลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ จะช่วยสร้างศรัทธาและความเคารพในกฎเกณฑ์ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนหรือคณะกรรมการที่มาจากฆราวาสผู้ศรัทธาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำหรือตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการบางส่วน of วัด เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความโปร่งใส

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล การเป็นที่พึ่งของประชาชนไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในประเทศ แต่ควรขยายบทบาทในระดับนานาชาติด้วย มีการส่งเสริมพระสงฆ์นักเผยแผ่ต่างประเทศ สนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ที่มีความสามารถทางภาษาและมีความรู้ด้านต่างประเทศให้เป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเวทีโลก ซึ่งจะช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์ไทย ร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันแก้ปัญหาสังคมระดับโลก เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม สันติภาพ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทอันทรงคุณค่าของพระพุทธศาสนา ใช้ซอฟต์แวร์ทางศาสนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมะ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางศาสนา เพื่อดึงดูดผู้คนจากทั่วโลกให้เข้ามาสัมผัสแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ดังนั้น การดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมาเหมือนยุคก่อนนั้น ไม่ใช่การยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ แต่คือการหยิบยกแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและบทบาทอันดีงามของคณะสงฆ์ในอดีต มาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ด้วยความจริงใจ ความโปร่งใส และการทำงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง คณะสงฆ์ไทยจะยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนได้อย่างยั่งยืน สรุปลงเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัย (ธรรมานุรักษ์) แนวทางแรกที่สำคัญที่สุดคือการหันกลับมาใส่ใจในรากแก้วของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยให้มีความเข้มงวด ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปมีการปฏิบัติที่บริสุทธิ์และเกื้อกูลต่อการขัดเกลาตน รักษาวัตรปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของ "ธรรมานุรักษ์" อย่างแท้จริงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี อันจะช่วยสร้างความเลื่อมใสศรัทธาที่มั่นคงให้เกิดขึ้นในจิตใจของพุทธศาสนิกชนอีกครั้ง
2. การปรับบทบาทและการสาธารณสงเคราะห์เชิงรุก การขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ยุคใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ด้วยการขยายขอบเขตของการสงเคราะห์สังคมให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม เปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงานในลักษณะของ "สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก" ที่เข้าถึงชุมชนมากขึ้น เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนในยามที่สังคมเกิดวิกฤต ทำให้วัดและคณะสงฆ์กลายเป็นที่พึ่งทางใจและทางสังคมที่จับต้องได้ของประชาชนทุกกลุ่ม
3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล ในยุคข้อมูลข่าวสาร คณะสงฆ์ต้องปรับตัวเข้าสู่มิติของการสื่อสารในยุคดิจิทัลอย่างชาญฉลาด โดยมุ่งเน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึง

ง่าย และมีความสร้างสรรค์ในเนื้อหา ขับเคลื่อนกระบวนการ "สื่อสารธรรมะเชิงรุก" ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่ทันสมัยและหลากหลาย เผยแพร่หลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องเพื่อสู้กับกระแสนิยมและข่าวสารที่บิดเบือนในโลก ยุคใหม่ ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาได้สะดวกและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

4. การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม (ธรรมาภิบาลสงฆ์) โครงสร้างภายในของคณะสงฆ์ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคม โดยต้องเน้นย้ำระบบการบริหารจัดการที่มีความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรม นำหลักการบริหารจัดการที่ดีภายใต้กรอบ "ธรรมาภิบาลสงฆ์" มา ประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง จัดการทรัพย์สินและกิจกรรมของวัดวาอารามต่าง ๆ ให้เป็นระบบระเบียบและไม่มี ผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อขจัดข้อวัตรที่คลุมเครือและสร้างความบริสุทธิ์ใจให้แก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาเข้ามาทำบุญ เคราะห์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล แนวทางสุดท้ายคือการเปิดกว้างเพื่อ ขยายการทำงานพระพุทธศาสนาออกไปให้กว้างขวางขึ้น ด้วยการมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ไทยและพระพุทธศาสนาให้โดดเด่น ในระดับสากล ร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสันติภาพและประโยชน์สุขของมวล มนุษยชาติ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นถึงคุณค่าอันเป็นสากลของพระธรรมคำสอน

สรุป

ในอดีตการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมั่นคงและยึดโยงกับพระธรรมวินัยและประเพณี ในยุคโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งปัญหาใหม่ ๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว การแพร่หลายของแนวคิดที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ รวมถึงความท้าทายในการบริหารจัดการทรัพยากร ภายใต้บริบทที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงความจำเป็นในการพิจารณาแนวทางการบริหาร กิจการคณะสงฆ์เสียใหม่

ปัญหาคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน ประเด็นสำคัญที่ได้วิเคราะห์อย่างละเอียด คือ ปัญหาของคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีสาเหตุหลัก มาจากปัญหาด้านภาพลักษณ์และความประพฤติของพระภิกษุสงฆ์บางรูป เช่น การมั่วสีกา การยักยอกเงินวัด การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาญา และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย เหตุการณ์ความไม่ เหมาะสมที่ปรากฏเป็นข่าวทำให้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อออนไลน์ ได้บั่นทอนความศรัทธาและความ เชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์อย่างรุนแรง ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรม ระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ วิถีชีวิต ค่านิยม และการรับรู้ข้อมูลของคนรุ่นใหม่ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การ สื่อสารและเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบเดิมไม่สามารถเข้าถึงคนกลุ่มนี้ได้มีประสิทธิภาพ เกิดช่องว่างและ ความห่างเหินทางความรู้สึกและศรัทธา การปรับตัวด้านการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เต็มศักยภาพ แม้ จะมีความพยายาม แต่โดยภาพรวมแล้ว คณะสงฆ์ยังขาดความเข้าใจและกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเผยแพร่ธรรมะและสร้างการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และทันสมัย ปัญหาการบริหารจัดการ

ภายในองค์กรสงฆ์ที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทรัพย์สินของวัดและเงินบริจาคของประชาชน การขาดระบบบัญชีที่ชัดเจนและการตรวจสอบที่โปร่งใส ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและลดความเต็มใจในการสนับสนุนจากสาธารณชน การตีความและเผยแพร่พระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ การนำเสนอธรรมะที่เน้นแต่เรื่องโลกหน้าหรือพิธีกรรม อาจไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการที่ซับซ้อนของชีวิตผู้คนในปัจจุบัน ทำให้พระพุทธศาสนาถูกมองว่าล้าสมัยหรือไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้ และบทบาทของสื่อและสังคมออนไลน์ในการสร้างกระแสเชิงลบ สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมหาศาลในการเผยแพร่ข่าวสารเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์ ทำให้ภาพลักษณ์โดยรวมของคณะสงฆ์ได้รับผลกระทบอย่างมาก แม้จะมีพระสงฆ์จำนวนมากที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

แนวทางดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับมาเหมือนยุคก่อน จึงได้วิเคราะห์แนวทางที่คณะสงฆ์ไทยจะสามารถดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับมาได้ โดยเน้นย้ำว่าไม่ใช่การย้อนเวลากลับไป แต่เป็นการนำคุณค่าและแก่นแท้ของบทบาทสงฆ์ในอดีตมาประยุกต์ใช้กับบริบทปัจจุบันอย่างชาญฉลาดและรอบด้าน คือ ฟ้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยและการปฏิบัติที่บริสุทธิ์ (ธรรมานุรักษ์) สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่คณะสงฆ์ต้องบังคับใช้พระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม โปร่งใส และเด็ดขาดกับพระภิกษุทุกรูปที่กระทำความผิด พร้อมทั้งส่งเสริมวัตรปฏิบัติที่สมณะ เรียบง่าย และเป็นแบบอย่างที่ดีงาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนา ปรับบทบาทและขยายขอบเขตการสงเคราะห์สังคมให้เข้ากับยุคสมัย (สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก) คณะสงฆ์ควรกลับมามีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจและจิตวิญญาณ โดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อเยียวยาจิตใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญ รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนให้มากขึ้น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล (สื่อสารธรรมะเชิงรุก) คณะสงฆ์จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างชาญฉลาด สร้างสรรค์เนื้อหาธรรมะที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และตรงกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ เปิดพื้นที่สำหรับการสนทนา และแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงที การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมาภิบาล (ธรรมาภิบาลสงฆ์) การสร้างระบบการเงินและทรัพย์สินของวัดที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำหรือตรวจสอบการบริหารจัดการ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากสาธารณชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล คณะสงฆ์ควรส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์นักเผยแผ่ในต่างประเทศ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงใช้ซอฟต์แวร์ทางศาสนาเพื่อเผยแผ่คุณค่าของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยสู่สากล

ดังนั้น จึงได้เน้นย้ำว่าการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์นั้น ไม่ใช่เพียงแค่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงและปรับปรุงโครงสร้างการทำงานในทุกมิติ โดยการผสมผสานหลักธรรมคำสอนอันเป็นแก่นแท้เข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยี และธรรมาภิบาล เพื่อให้คณะสงฆ์ยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนได้อย่างยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2529). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2547). *พระพุทธศาสนากับปัญหาสังคม*. ปทุมธานี : สื่อตะวัน.
- พระณรงค์ สังขวิจิตร. (2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 27-40.
- พระธรรมเจดีย์ และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*. 4(1), 1-14.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2534). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ. (2566). การพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(1), 259-272.
- ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์. (2566). *สังคมไทยในยุคดิจิทัล : การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในสังคมยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์.
- สมหมาย เทียนทอง. (2565). *คณะสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน: การศึกษาและทบทวนบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติสุข โสภณสิริ. (2562). การเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. *วารสารพุทธศาสตร์และศาสนาเปรียบเทียบ*, 12(2), 45-58.

แนวทางการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย

GUIDELINES FOR DEVELOPING POLITICAL TRUST AMONG THAI POLITICIANS

พระจอม มหาปญโญ

Phra Jom Mahapanho

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: phrabidicxmm@gmail.com

บทคัดย่อ

ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมือง งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในบริบทไทย และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความไว้วางใจดังกล่าว ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ความไม่ไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนชาวไทยมีรากฐานมาจากปัจจัยหลากหลาย อาทิ วัฒนธรรมอุปถัมภ์ การทุจริตเชิงโครงสร้าง ความไม่โปร่งใสในการดำเนินนโยบาย ตลอดจนการขาดความเชื่อมโยงระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (Accountability) การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางการเมืองที่เน้นความจริงใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างจริยธรรมและธรรมาภิบาลในหมู่นักการเมือง รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของประชาชนในกระบวนการนโยบาย ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย และการลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนในระยะยาว

คำสำคัญ: ความไว้วางใจทางการเมือง; นักการเมืองไทย; ความโปร่งใส

Abstract

Political trust is an important factor that determines the stability of a democracy and is an indicator of the quality of the relationship between citizens and politicians. This study aims to analyze the factors affecting political trust in the Thai context and propose guidelines for developing such trust. The preliminary results of the study found that Thai citizens' political distrust is rooted in various factors, such as patronage culture, structural corruption, lack of transparency in policy implementation, and lack of connection between politicians and citizens. Therefore, building political trust must be carried out systematically through various mechanisms, including promoting transparency and accountability, developing political communication capacity that emphasizes sincerity and citizen participation, fostering

ethics and good governance among politicians, and developing political structures that support citizens' continuous participation in the policy process. The expected outcome is the strengthening of democracy and the long-term narrowing of the gap between the state and citizens.

Keywords: Political Trust; Thai Politicians; Transparency

บทนำ

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตย ความไว้วางใจทางการเมืองส่งเสริมความรู้สึกรักของความรักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานและความมั่นคงของสถาบันประชาธิปไตย (Fukuyama, Francis, 1995) หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการลดลงของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การต่อต้านระบบ และการเสื่อมศรัทธาต่อกติกาสาธารณะ (Putnam, Robert D., 2000) ประเทศไทยนับเป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนของปัญหาความเสื่อมถอยของความไว้วางใจทางการเมือง โดยตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้ปรากฏวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง ทั้งจากการรัฐประหาร การประท้วง และความล้มเหลวในการสร้างธรรมาภิบาล (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2559) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเสื่อมศรัทธาดังกล่าว ประกอบด้วยวัฒนธรรมอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในสังคมไทย พฤติกรรมการทุจริตของนักการเมือง การขาดความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2547) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกห่างเหินทางการเมือง และลดความไว้วางใจในตัวแทนของตนเองอย่างมีนัยสำคัญ การตัดการเชื่อมต่อนี้อาจนำไปสู่การมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยลดลง ซึ่งท้ายที่สุดก็ทำลายรากฐานของระบบการเมือง การส่งเสริมการสนทนาแบบเปิดกว้างและความโปร่งใสกลายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจใหม่และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของประชาชน (ชียอนันต์ สมุทวณิช, 2543)

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทยจำเป็นต้องดำเนินการผ่านการปฏิรูประบบการเมืองอย่างรอบด้าน ทั้งในแง่ของการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง การเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน การเสริมสร้างกลไกตรวจสอบ และการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มาตรการเหล่านี้จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่รับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นของประชาชนในเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกและกระบวนการประชาธิปไตยโดยรวม การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองในหมู่นักการเมืองไทยต้องมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความรับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้งให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของผู้เลือกตั้งเหนือผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือฝ่ายบุคคล (Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyarangsarn, 1994) เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างระบบการเมืองที่ประชาชนสามารถไว้วางใจได้ ทั้งในตัวนักการเมืองและในกระบวนการทางการเมืองเอง การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และความไว้วางใจของประชาชน (Almond, Gabriel

A., and Sidney Verba, 1963) รวมถึงการระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดจากประชาธิปไตยอื่น ๆ ที่สามารถปรับให้ดีขึ้นเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ทางการเมืองในประเทศไทย การสร้างระบบการเมืองที่เชื่อถือได้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและรับประกันการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการประชาธิปไตย การสร้างโครงสร้างการกำกับดูแลที่โปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบและเพิ่มความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ระบบประชาธิปไตยที่ยืดหยุ่นมากขึ้น

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทย

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) เป็นพื้นฐานสำคัญที่หล่อเลี้ยงความมั่นคงและการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีความไว้วางใจในนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ย่อมส่งผลให้การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างราบรื่น และได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างจริงจัง ในสังคมไทย ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองยังคงอยู่ในระดับต่ำมาอย่างต่อเนื่อง (Nye, Joseph S., 1997)

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความไว้วางใจดังกล่าว คือ วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ ซึ่งเน้นการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่ากลไกทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ การทุจริตคอร์รัปชันในหมู่นักการเมืองซึ่งถูกเปิดเผยผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ก็ได้ทำลายภาพลักษณ์ของนักการเมืองในสายตาของประชาชนอย่างรุนแรง ผลสำรวจความคิดเห็นหลายฉบับชี้ให้เห็นว่า ประชาชนจำนวนมากไม่เชื่อว่ นักการเมืองจะทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่กลับเชื่อว่านักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2561)

1. ความหมายและความสำคัญของความไว้วางใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความคาดหวังในเชิงบวกของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์สาธารณะ ความไว้วางใจในสถาบันการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเสถียรภาพและประสิทธิภาพของการกำกับดูแลเนื่องจากส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประชาชนและผู้นำในขณะที่ยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ความไว้วางใจในสถาบันการเมืองยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีทางสังคมและทำให้มั่นใจว่าประชาชนรู้สึกว่าได้ยินเสียงของพวกเขา ซึ่งในที่สุดก็มีส่วนช่วยในความชอบธรรมของการกำกับดูแลและสุขภาพโดยรวมของประชาธิปไตย (Hardin, Russell, 2002) ความไว้วางใจนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ระบบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ (Fukuyama, Francis, 1995)

2. ผลกระทบของความไม่ไว้วางใจต่อนักการเมืองและระบบการเมืองไทย ความไม่ไว้วางใจส่งผลให้ประชาชนลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เชื่อถือในกระบวนการเลือกตั้ง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการต่อต้านระบบทางการเมืองอย่างรุนแรง ความไม่มั่นคงทางการเมืองอาจเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนผิดหวังนำไปสู่การประท้วงและเรียกร้องการปฏิรูปโครงสร้างการปกครอง ความไม่มั่นคงทางการเมืองสามารถทำลายการเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามัคคีทางสังคมทำให้ผู้นำจำเป็นต้องจัดการกับสาเหตุที่สำคัญของความไม่

พอใจของประชาชนและสร้างความไว้วางใจในสถาบันประชาธิปไตย การสร้างมาตรการกำกับดูแลที่โปร่งใสและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนอีกครั้ง เนื่องจากสามารถช่วยฟื้นฟูศรัทธาในสถาบันการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองมากขึ้นในหมู่ประชาชน (Putnam, Robert D., 2000) ทั้งยังบ่อนทำลายการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2547)

3. แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทย การเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมของนักการเมือง การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส การรับฟังและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความไว้วางใจในผู้นำทางการเมืองยังสามารถเพิ่มขึ้นผ่านความคิดริเริ่มด้านการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนสามารถรับผิดชอบต่อตัวแทนของตนได้ การสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างประชาชนและนักการเมืองก็เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจนี้ให้มั่นคงยิ่งขึ้น (Almond, Gabriel A., and Sidney Verba, 1963) นักการเมืองไทยต้องตระหนักว่าความไว้วางใจมิได้เกิดจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่เกิดจากการกระทำที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2561)

ดังนั้น ความไว้วางใจทางการเมืองหมายถึงความคาดหวังเชิงบวกของประชาชนต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ว่าเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ความไว้วางใจนี้มีบทบาทสำคัญต่อเสถียรภาพประสิทธิภาพของการบริหารประเทศ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย ในสังคมไทย ความไว้วางใจต่อนักการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ โดยมีปัจจัยสำคัญ เช่น วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ และการทุจริตคอร์รัปชันที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ทำให้ประชาชนมองว่านักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบของความไม่ไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจทำให้ประชาชนลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เชื่อถือในกระบวนการเลือกตั้ง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่มั่นคงทางการเมือง และการประท้วง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางสังคม ควรเสริมสร้างจริยธรรมของนักการเมือง เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส รับฟังเสียงประชาชน สร้างวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วม และจัดทำช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นักการเมืองต้องสร้างความไว้วางใจผ่านการกระทำที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพียงการประชาสัมพันธ์

รัฐบาลไทยที่สร้างความไว้วางใจต่อนายทุนมากกว่าประชาชน

ความไว้วางใจทางการเมืองถือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย (Russell Hardin, 2002) ในสังคมไทย ความไว้วางใจต่อนักการเมืองและรัฐบาลกลับลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลถูกมองว่าเอื้อประโยชน์ต่อนายทุนรายใหญ่ มากกว่าการดูแลผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป สถานการณ์นี้ไม่เพียงทำลายความศรัทธาของประชาชน แต่ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองที่รุนแรงขึ้น การดำเนินนโยบายที่เน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ เช่น การออกกฎหมายเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้บริษัทเอกชนบางกลุ่ม หรือการแจกสัมปทานในลักษณะที่ไม่โปร่งใส ทำ

ให้ประชาชนรู้สึกถูกทอดทิ้งและเสียเปรียบอย่างชัดเจน (Joseph S. Nye, 1997) ความรู้สึกที่ว่ารัฐบาลทำงานเพื่อ “กลุ่มนายทุน” แทนที่จะทำงานเพื่อ “ประชาชน” นำไปสู่การลดลงของความไว้วางใจและความไม่พอใจที่อาจสะสมเป็นความขัดแย้งในระยะยาว

1. โครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง (Economic and Political Power Structure) รัฐบาลไทยในหลายยุคสมัยมักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ผ่านกลไกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น การให้สัมปทาน, การลดหย่อนภาษี, หรือการสนับสนุนโครงการเมกะโปรเจกต์ โครงสร้างอำนาจเช่นนี้สร้างความเหลื่อมล้ำทางโอกาส และลดบทบาทของประชาชนในระบบเศรษฐกิจ การเมือง พลวัตดังกล่าวได้นำไปสู่การสมาธิของความมั่งคั่งและอำนาจในหมู่ชนชั้นสูง ซึ่งมักจะละทิ้งองค์กรขนาดเล็กและชุมชนที่เป็นชายขอบในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ แต่ยังมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ โดยทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป (Pasuk Phongpaichit and Chris Baker, 2004)

2. ความเหลื่อมล้ำทางนโยบายสาธารณะ (Public Policy Inequality) นโยบายสาธารณะหลายฉบับให้ความสำคัญกับการขยายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุน มากกว่าการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่เอื้อให้นายทุนต่างชาติ แต่กลับละเลยการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยหรือผู้มีรายได้น้อย การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางนโยบายจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาและปรับเปลี่ยนแนวทางในการออกแบบนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ความเหลื่อมล้ำเชิงนโยบายนี้สร้างความรู้สึก “แปลกแยก” ในหมู่ประชาชน ความรู้สึกนี้อาจนำไปสู่อุปสรรคในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากประชาชนที่ถูกกลืนไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการพัฒนาได้อย่างเท่าเทียม (Kevin Hewison, 2015)

3. ผลกระทบต่อความเลื่อมศรัทธาทางการเมือง (Political Disillusionment) เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเลือกข้างนายทุนมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ ย่อมส่งผลให้ความเชื่อถ้อยและศรัทธาต่อระบอบการเมืองถดถอย นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง, การประท้วง, หรือแม้แต่การเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงนอกระบบ การกระทำดังกล่าวสามารถขัดขวางความสามัคคีทางสังคมและนำไปสู่การเพิ่มโพลาริเซชันในสังคมซึ่งทำลายความมั่นคงของสถาบันประชาธิปไตยและการกำกับดูแล การตอบสนองต่อความรู้สึกเหล่านี้อาจนำไปสู่วิธีการใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การสร้างกลุ่มพลเมืองที่มุ่งเน้นการพัฒนา นโยบายหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความโปร่งใสและรับผิดชอบในระบบการเมือง (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2560)

4. บทบาทของสื่อมวลชนและสังคมพลเมือง (Media and Civil Society) สื่อมวลชนและองค์กรภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มทุน และสร้างการตระหนักรู้ในหมู่ประชาชน การส่งเสริมเสรีภาพสื่อและการสนับสนุนสังคมพลเมืองที่เข้มแข็ง จะช่วยถ่วงดุลอำนาจและลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ความร่วมมือระหว่างสื่อและประชาสังคมสามารถส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกระตือรือร้นในการกำกับดูแล ซึ่งนำไปสู่ประชากรที่มี

ข้อมูลและมีอำนาจมากขึ้น การรับรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่เพียง แต่ช่วยให้ประชาชนมีอำนาจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในที่สุดมีส่วนช่วยในการสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและเท่าเทียมกันมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจนี้ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น โดยทำให้เสียงของประชาชนถูกฟังและนำมาพิจารณาในกระบวนการตัดสินใจอย่างแท้จริง (Susan Rose-Ackerman, 1999)

ดังนั้น รัฐบาลไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มทุน ผ่านนโยบายที่เอื้อประโยชน์ เช่น สัมปทานและโครงการเมกะโปรเจกต์ ความมั่งคั่งและอำนาจถูกกระจุกตัวในชนชั้นนำ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสุขภาพ นโยบายหลายฉบับส่งเสริมกลุ่มทุน แต่ละเลยเกษตรกรรายย่อย และผู้มีรายได้น้อย ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากรู้สึกแปลกแยกจากระบบการเมืองและเศรษฐกิจ การเลือกข้างนายทุนของนักการเมืองทำให้ประชาชนหมดศรัทธาในระบอบการเมือง ส่งผลให้เกิดการประท้วง ไม่ไปเลือกตั้ง หรือเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงนอกระบบ สื่อมวลชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงความไม่โปร่งใส และส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐบาล การสนับสนุนเสรีภาพสื่อและการเสริมสร้างสังคมพลเมืองเข้มแข็งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน

แนวทางการแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทย

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากปัญหาคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส และความเหลื่อมล้ำในระบบการเมือง บทความนี้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชน โดยกำหนดองค์ความรู้ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้, การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน, การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง, และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยไทยในระยะยาว

1. ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) คือการที่นักการเมืองเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานอย่างชัดเจน และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ง่ายและสะดวก ขณะที่ความรับผิดชอบ (Accountability) คือความสามารถในการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง (Beth Simone Noveck, 2015)

การแก้ไขปัญหาความไว้วางใจจำเป็นต้องมีระบบที่เอื้อให้เกิดการตรวจสอบจากสาธารณะ เช่น การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินของนักการเมือง, การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ, และการสนับสนุนองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Open Data Platform ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบของประชาชน

2. การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน (People-Centered Political Culture) นักการเมืองไทยต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ (patron-client) ซึ่งเน้นการพึ่งพิงและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ มาเป็นวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง (people-centered politics) (Larry Diamond and Leonardo Morlino, 2005)

แนวทางนี้ประกอบด้วยการรับฟังความต้องการของประชาชนอย่างจริงจัง, การกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาพื้นฐานของสังคม เช่น ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ, และการหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจโดยมิชอบ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้จะช่วยลดความรู้สึกเห็นห่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชน และเสริมสร้างความเชื่อถือที่ยั่งยืน

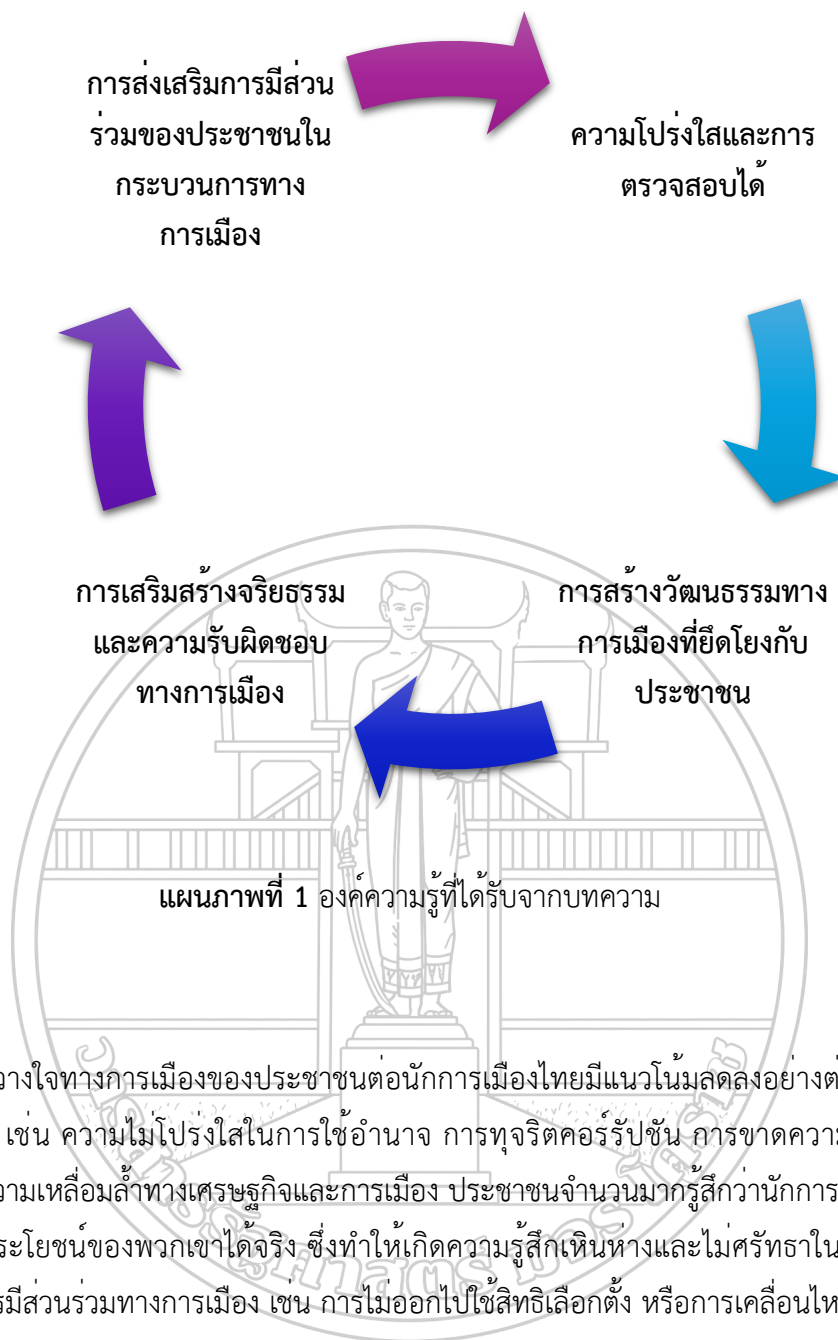
3. การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Ethics and Responsibility) จริยธรรมทางการเมือง (Political Ethics) หมายถึงการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ความถูกต้อง และความชอบธรรมในกระบวนการทางการเมือง นักการเมืองไทยควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงการดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ปรีดี หงษ์สตัน, 2553)

มาตรการเชิงรูปธรรม เช่น การจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับนักการเมือง, การอบรมและพัฒนาความรู้ด้านจริยธรรมการเมืองอย่างต่อเนื่อง, และการใช้กลไกกลไกโทษทางการเมืองต่อผู้ละเมิดจริยธรรมอย่างจริงจัง เป็นแนวทางที่จำเป็นในการฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชน

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ เนื่องจากทำให้ประชาชนมีโอกาสมิ่วบทบาทในการกำหนดทิศทางนโยบายและการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของตนเอง (Archon Fung, 2004)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็น, การทำประชาพิจารณ์ก่อนออกกฎหมายที่สำคัญ, และการส่งเสริมงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (participatory budgeting) การมีช่องทางให้ประชาชนตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและลดความหวาดระแวงในหมู่ประชาชน

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทยต้องอาศัยการดำเนินการหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบได้, การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองให้ยึดโยงกับประชาชน, การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง หากสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยฟื้นฟูความไว้วางใจและเสริมสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน ดังแผนภาพที่ 1

สรุป

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ความไม่โปร่งใสในการใช้อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเมือง ประชาชนจำนวนมากรู้สึกว่าการเมืองไม่สามารถเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของพวกเขาได้จริง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเหินห่างและไม่ศรัทธาในระบบการเมือง นำไปสู่การลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ

รัฐบาลไทยในหลายยุคหลายสมัยมักมีแนวโน้มที่จะสร้างความไว้วางใจและตอบสนองต่อกลุ่มนายทุนมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป ความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่างนักการเมืองกับกลุ่มทุน ส่งผลให้เกิดการออกแบบนโยบายสาธารณะที่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมยิ่งเหลื่อมล้ำมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การให้สิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนสัมปทานขนาดใหญ่ และการขาดกลไกควบคุมผลประโยชน์ทับซ้อน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การลดความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐบาล และมองว่านักการเมืองดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนมากกว่าส่วนรวม

ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) นักการเมืองต้องเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานอย่างชัดเจน และให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก เพื่อสร้างระบบการตรวจสอบที่มี

ประสิทธิภาพ เช่น การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน, รายงานผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ, การสนับสนุนองค์กรอิสระ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน (People-Centered Political Culture) จำเป็นต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ มาเป็นวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับประชาชน ผ่านการรับฟังความคิดเห็น, การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำ, และการใช้อำนาจอย่างชอบธรรม (Larry Diamond and Leonardo Morlino, 2005) การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Ethics and Responsibility) นักการเมืองควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่การศึกษา จนถึงการดำรงตำแหน่ง โดยใช้มาตรการเชิงรูปธรรม เช่น ประมวลจริยธรรม, การอบรมจริยธรรมต่อเนื่อง และการลงโทษผู้ละเมิดจริยธรรมอย่างจริงจัง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยลดช่องว่างและสร้างความไว้วางใจ เช่น ผ่านเวทีสาธารณะ, การทำประชาพิจารณ์, และงบประมาณแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). *การเมืองไทย: ความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ปรีดี หงษ์สตัน. (2553). *จริยธรรมทางการเมือง: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเมืองและธรรมาภิบาล.
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2561). *ประชาธิปไตยกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2560). *การเมืองไทยกับระบอบนายทุน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2559). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. (2547). *ประชาธิปไตยกับการพัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- Almond, Gabriel A., and Sidney Verba. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton: Princeton University Press.
- Archon Fung. (2004). *Empowered Participation: Reinventing Urban Democracy*. Princeton: Princeton University Press.
- Beth Simone Noveck. (2015). *Smart Citizens, Smarter State: The Technologies of Expertise and the Future of Governing*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Fukuyama, Francis. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. New York: Free Press.
- Hardin, Russell. (2002). *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation.
- Joseph S. Nye. (1997). *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Longman.

Kevin Hewison. (2015). *Political Economy and the Persistence of Corruption in Thailand*. London: Routledge.

Larry Diamond and Leonardo Morlino. (2005). *The Quality of Democracy: An Overview*. Oxford: Oxford University Press.

Nye, Joseph S. (1997). *The Decline of Confidence in Government*. Washington D.C.: The Brookings Institution.

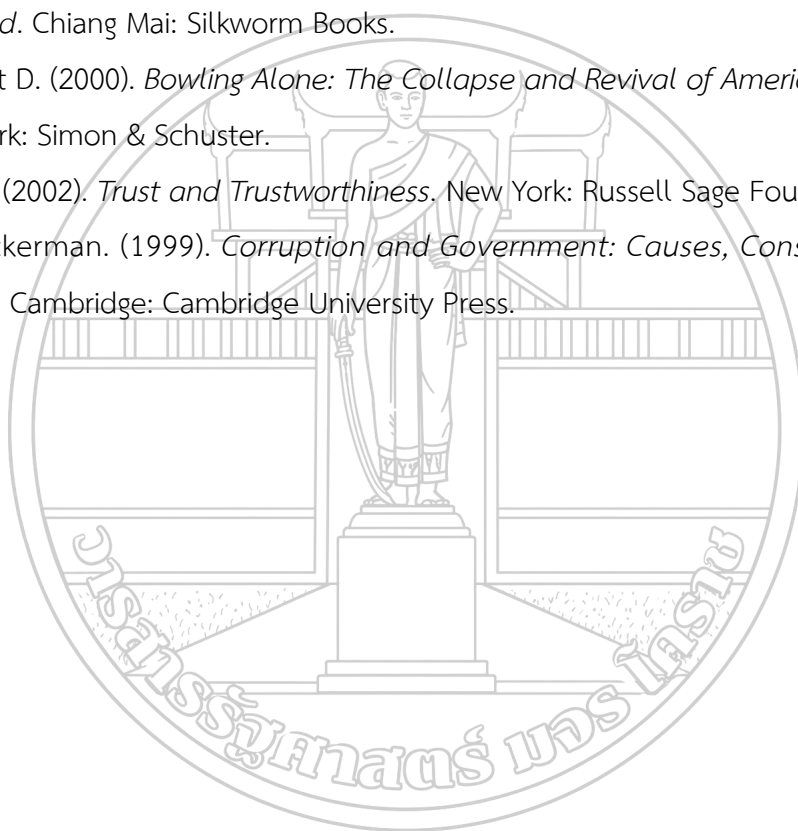
Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2004). *Thaksin: The Business of Politics in Thailand*. Copenhagen: NIAS Press.

Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyaarangsarn. (1994). *Corruption and Democracy in Thailand*. Chiang Mai: Silkworm Books.

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.

Russell Hardin. (2002). *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation.

Susan Rose-Ackerman. (1999). *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge: Cambridge University Press.

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

Journal Political Science MCU Korat

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ฉบับพิเศษ) มิถุนายน 2569

Vol .1 No.1 (Special Edition) June 2026

ISSN: XXXX-XXXX (Online)

**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา**

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล

ISSN xxxx-xxxx (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

- บทความวิชาการคือ บทความที่นำเสนอทวิเคราะห์ วิจัย รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บังชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

- บทความวิจัยคือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

- บทวิจารณ์หนังสือคือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรณคดี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม

ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 มีนาคม

ฉบับที่ 4 เมษายน

ฉบับที่ 5 พฤษภาคม

ฉบับที่ 6 มิถุนายน

ฉบับที่ 7 กรกฎาคม

ฉบับที่ 8 สิงหาคม

ฉบับที่ 9 กันยายน

ฉบับที่ 10 ตุลาคม

ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double –Blind Peer Review) การใช้ภาษา: วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

วารสารยังไม่มีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ เนื่องจากวารสารยังไม่เข้าสู่ฐาน TCI

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ การศึกษา พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นเจ้าของวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ. ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.ชุตินันท์ วงศ์อมรวิทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

นายสัทยา ขาวหมื่นไวย

นักวิชาการอิสระ

คณะบรรณาธิการ

พระมหาธงชัย สุนทรธำมาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาตรฐาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.อภิวัฒน์ จำตา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

พระอธิการประเสริฐ ปัญญาโร

นักวิชาการอิสระ

พระครูอินทธรรมภรณ์

นักวิชาการอิสระ

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

พระจอม มหาปัญญา

นักวิชาการอิสระ

ทรงวุฒิ รัตน์ะ

จักรวาล เหมือนแจ่ม

รฤทธิ์ เขียนโคกรวด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตเชียงใหม่, ประเทศไทย

นักวิชาการอิสระ

นักวิชาการอิสระ

กองจัดการ

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

ARTICLE REVIEW BOARD: Journal Political Science MCU Korat Review

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระอธิการประเสริฐ ปญฺญาวโร	นักวิชาการอิสระ
พระครูอินทธรรมาภรณ์	นักวิชาการอิสระ
พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์	นักวิชาการอิสระ
พระจอม มหาปัญญา	นักวิชาการอิสระ
จักรวาล เหมือนแจ่ม	นักวิชาการอิสระ
รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ฉบับพิเศษ) ประเด็น มิถุนายน พ.ศ. 2569 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทาง วิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสาร ฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(3)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(5)
บทบรรณาธิการ	(6)

บทความวิจัย

พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา	
*พระครูพัฒนสังฆพิสุทธิ์, อภิวัฒน์ จำตา และรณฤทธิ์ เขียนโคกรวด	1-11
พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก	
*พชร ชุมทอง, ไพรัตน์ เอ็บสำโรง และกุลธิชาส์ บุญจันทร์	12-23
การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	
*ศุภมงคล รัตนจิตร	24-36
การประยุกต์หลักปาปนิรกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา	
*จักรพงษ์ ทรงมีชัย	37-48

บทความวิชาการ

แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์	
*พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์ (พิสิทธิ์ ญาณิสสโร)	49-59
แนวทางการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย	
*พระจอม มหาปัญญา	60-69

พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของ เทศบาลนครนครราชสีมา

BUDDHIST METHODS TO STRENGTHEN DEMOCRATIC CITIZENSHIP AMONG THE PUBLIC
SECTOR OF NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY

พระครูพิพัฒน์สังฆพิสุทธ์, อภิวัฒน์ จำตา และรฤทธิ์ เขียนโคกรวด

Phrakhruphiphutsangkaphisut, Apiwat Jata and Rarit Khiankhokruad

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phraplatphaiwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอพุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีดังนี้ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.809 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1) ทาน การให้การแบ่งปัน เสียสละ ประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3) อุตถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง; ระบอบประชาธิปไตย; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research aims to 1) study the level of democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality, 2) compare public opinion on democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality categorized by personal factors, and 3) propose Buddhist methods for promoting democratic citizenship among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality. This research employed a mixed-methods approach. Quantitative data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.809 from a sample of 400 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation F-test, one-way ANOVA, and in-depth interviews with 9 key informants. The research findings revealed that: 1. The overall level of democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality was high ($\bar{X}=3.92$). 2. Comparing public opinion on democratic citizenship promotion among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality, there were no significant overall differences in opinions among people based on gender, age, education level, occupation, and monthly income. Therefore, the initial hypothesis is rejected. 3. The Buddhist methods for fostering democratic citizenship among the public sector in Nakhon Ratchasima Municipality were found to be tools for refining behavior and mindset through: 1) Dana (giving), sharing, and sacrificing personal gain for the common good; 2) Piyavaca (kind speech), speaking kindly to each other to create unity, and being open-minded in listening to differing opinions with polite and respectful language; 3) Atthacariya (helping each other), which helps create an atmosphere of unity in the locality; and 4) Samanattata (consistency), being consistent and continuously performing one's duties under equal ethical standards.

Keywords: Citizenship; Democracy; Bases of Sympathy

บทนำ

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย ด้วย กล่าวคือ สมาชิกของสังคมต้องใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง และเคารพกติกา ประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี ได้จัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนกลายเป็นตัวอย่างให้กับประเทศอื่นๆ ในปัจจุบัน การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยทั่วโลก (เลิฟร อุดมพงษ์, 2557) สังคมไทยในอดีตนั้นมีความผูกพันในระบบเครือญาติอย่างใกล้ชิด มีวิถีชีวิตเรียบง่าย รักสงบ อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี และรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและญาติผู้ใหญ่ มีศาสนา วัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป คนไทยให้ความสำคัญกับวัตถุและเทคโนโลยีที่มาจากภายนอกมากขึ้น เกิดความเสื่อมทางด้านศีลธรรมอย่างแพร่หลาย ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งยิ่งเพิ่มความเสี่ยง สิ่งหนึ่งที่จะช่วยทำให้สังคมไทยกลับมามีความสุขคือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมาย และดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม การสร้างพลเมืองที่ดีไม่ใช่แค่ทำให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่เท่านั้น แต่ต้องสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มากกว่าการมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องสร้างพลเมืองที่ดีที่สามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งทุกสังคมทุกประเทศมีจุดประสงค์เดียวกัน หากสังคมไทยมีประชาชนที่เป็นพลเมืองที่ดีและเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน (มงคลกิตติ์ โวหารเสาวภาคย์ และชลธิชา จิรภักพงศ์, 2569)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะที่ประชาชนทุกคนมีส่วนในการปกครองประเทศ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในการปกครองตนเอง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น การแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมประชาธิปไตย การสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีหลักพื้นฐานอยู่สามประการ คือ 1) การเคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากัน 2) การเคารพกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม และ 3) การรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม หากประชาชนเข้าใจในหลักพื้นฐานดังกล่าว จะสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

ในเทศบาลนครนครราชสีมา มีปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาในด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่ผ่านการปลุกระดม การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรีหรือแบบสมัครใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือมีความเป็นพลเมืองมาก่อน การเป็นศูนย์กลางของการบริหาร การค้า การศึกษา และบริการสาธารณะ ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและเข้าถึงข้อมูลมากกว่าที่อื่น การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงในชุมชนนี้ เมื่อพิจารณาบริบทความเป็นพลเมืองร่วมกับสภาพของสังคมในพื้นที่เทศบาลนครนครราชสีมา ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานวิถีชีวิตของประชาชน จะช่วยให้เกิดความสมดุลและเพิ่มสติปัญญาในการพิจารณาปัญหาอุปสรรคความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ภาคประชาชน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่คาดหวัง ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 23/4/3.) ที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการสงเคราะห์และผูกใจคน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การ

ปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทาน การให้และแบ่งปัน 2) ปิยวาจา การพูดดีเพื่อสร้างความสามัคคี 3) อตถจริยา การช่วยเหลือกัน 4) สมานัตตตา การมีความสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ภาคประชาชนให้ดียิ่งขึ้น และเป็นการประยุกต์พุทธวิธีที่เน้นการสงเคราะห์ การสื่อสารอย่างสันติ การลงมือทำเพื่อส่วนรวม และการวางตัวอย่างเท่าเทียม ซึ่งสามารถสร้างพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลนครนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 112,885 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทศบาลนครนครราชสีมา มีเขตพื้นที่ จำนวน 4 เขต สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เขตที่ 1 เขตที่ 2 เขตที่ 3 และเขตที่ 4 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.809

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 400 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษากาวิชาารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประธานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาได้แก่ ด้านการเคารพกฎกติกา ($\bar{X} = 4.00$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{X} = 3.93$)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม

สมมติฐานการวิจัยที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	F-test	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา	0.582**	0.559		✓
2	อายุ		1.205**	0.306		✓
3	ระดับการศึกษา		0.283**	0.753		✓
4	อาชีพ		0.923**	0.466		✓
5	รายได้ต่อเดือน		0.894**	0.467		✓

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธวิธีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1) ทาน การให้การแบ่งปัน โดยอาศัยการรู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวและเปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3) อตถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกันย่อมนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน ความเข้มแข็งจากหลักธรรมช่วยส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง รองลงมา

คือ ด้านการเคารพกฎกติกา และด้านที่น้อยที่สุด ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองที่ชัดเจนผ่านการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีส่วนร่วมได้ง่ายที่สุด ขณะที่การเคารพกฎกติกาก็อยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจากมีระเบียบสังคมและมาตรการทางกฎหมายเป็นตัวกำกับพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามประเด็นการเคารพสิทธิผู้อื่นกลับมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเนื่องจากเป็นเรื่องของจิตสำนึกภายในและทัศนคติส่วนบุคคลที่ต้องอาศัยการขัดเกลาทางสังคมที่ซับซ้อนมากกว่าเพียงการทำตามหน้าที่พื้นฐาน สภาวะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกรอบกฎหมายเป็นอย่างดีแต่ยังต้องได้รับการพัฒนาในมิติของความเข้าอกเข้าใจและการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อให้ความเป็นพลเมืองมีความสมบูรณ์ในทุกมิติตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธนาธิป สีสสุโท (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปัญญาธรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทาง การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า 1. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเสมอภาค ($\bar{X}=4.34$) ด้านอำนาจอธิปไตย ($\bar{X}=4.34$) ด้านสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=4.33$) และด้านการดรามภาพ ($\bar{X}=4.26$) ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมต วรรณบวร และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย (1) ด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=3.89$) (2) ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.36$) และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X}=3.46$) (4) ด้านกระบวนการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง ($\bar{X}=3.39$) และ (5) ด้านการยึดถือ ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ

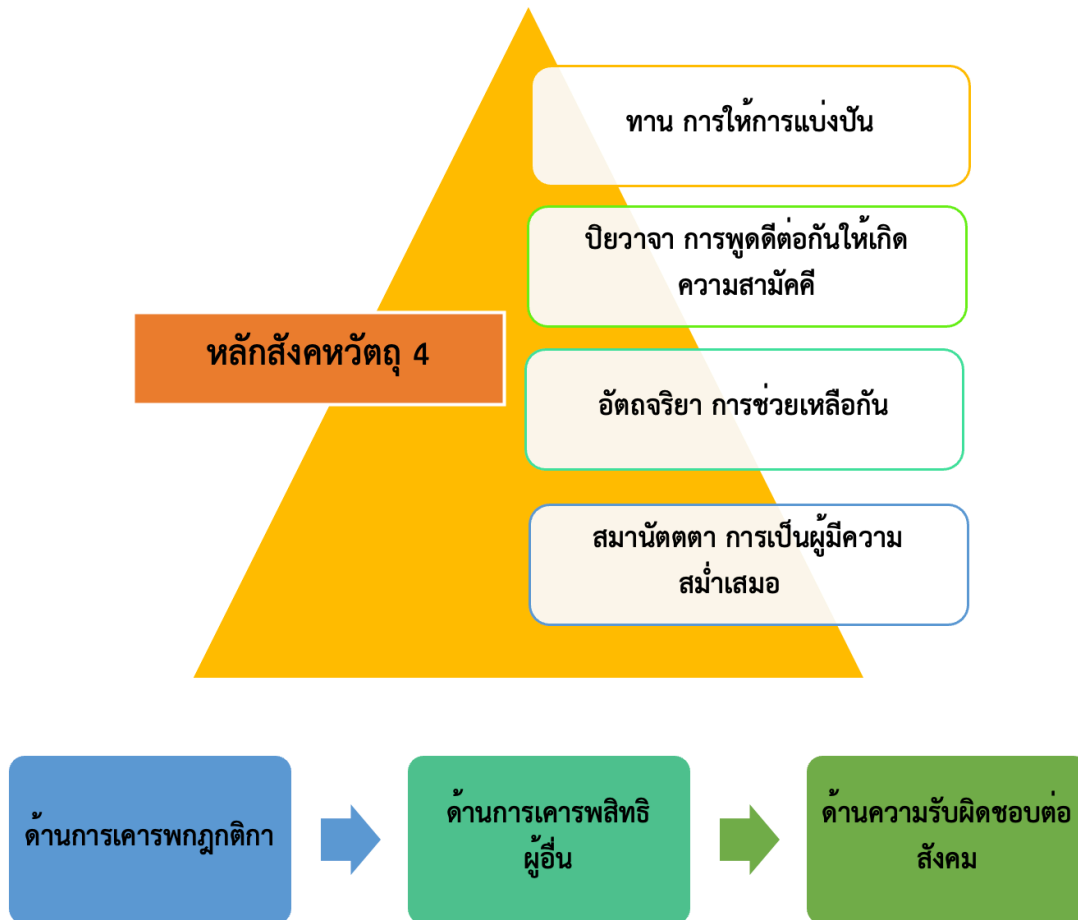
ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการขัดเกลาทางการเมืองและการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในพื้นที่ดำเนินไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยไม่มีช่องว่างทางสังคมหรือสถานะทางเศรษฐกิจมาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของพลเมือง ซึ่งขัดกับสมมติฐานเบื้องต้นที่คาดการณ์ว่าความแตกต่างของบุคคลจะนำไปสู่ระดับการเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้น สรุปได้ว่ากลไกของเทศบาลสามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้มาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกิจ พรรัตนานุกุล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุอาชีพต่างกัน มีความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ชูชัย และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของคณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้าน มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามคณะ วิทยาเขตอีสาน และวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยภาพรวม มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา ผ่านหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมพลเมืองช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง การประยุกต์ใช้เริ่มจากการสร้างทัศนคติเชิงบวกไปจนถึงการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมอันเป็นรากฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อระดับความเป็นพลเมืองที่ปรากฏในผลการศึกษา สภาวะดังกล่าวสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างพุทธศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่ช่วยยกระดับจิตสำนึกพลเมืองให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา กุเวระไตรย์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ประยุกต์หลักพุทธธรรมหลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) ด้านทาน (การให้) โดยสตรีในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการประพฤติปฏิบัติในการเป็นผู้รู้จักให้ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันเพื่อส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 2) ด้าน ปิยวาจา (การพูดจาอ่อนหวาน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยเป็นผู้ที่ใช้คำพูดในการสื่อสารด้วยถ้อยคำหรือวาจาที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนน้อม ถ่อมตน อ่อนหวาน นำพียงที่ก่อให้เกิดความสามัคคี มีประโยชน์ ถูกกาลเทศะ โดยการพูดเป็นไปด้วยความเต็มใจ จริใจทั้งต่อหน้า และลับหลัง 3) ด้านอภิตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยรู้จักและปฏิบัติตนในการทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยแรงกาย หรือแรงใจ ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ไม่เกี่ยงงาน หรือเลื่องงาน 4) ด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสม) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยต้องเป็นผู้ที่ครองตน วางตนให้มีความเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีทั้งต่อหน้า และลับหลังรู้จักการประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย และวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชินนพวงศ์ วชิรญาณ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักการเมืองท้องถิ่นมีการบริจาคสิ่งของหรือให้ทานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ใช้จ่ายอย่างสุภาพและเหมาะสมด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ มีเหตุผล ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสียสละไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน บำบัดทุกข์ทุกข์บำรุงสุข ปฏิบัติงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนความจริงใจมีสติเพื่อหาวิธีแก้ไข จัดการกับปัญหาต่าง ๆ สม่าเสมอในการทำงานรับใช้ประชาชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิถีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา” สามารถอธิบายได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจ 1. ทาน การให้การแบ่งปัน โดยอาศัยการรู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2. ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวและเปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติกัน 3. อรรถจริยา การช่วยเหลือกัน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกันย่อมนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และ 4. สมานัตตดา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้มาตรฐานจริยธรรมที่เท่าเทียมกัน ความเข้มแข็งจากหลักธรรมช่วยส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองใน 3 ด้านหลักอย่างสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากการที่พลเมืองมีวินัยใน 1. การเคารพกฎกติกา ของสังคมและข้อบังคับของเทศบาลนครนครราชสีมาอย่างเคร่งครัด นำไปสู่การตระหนักใน 2. การเคารพสิทธิผู้อื่น โดยไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิพื้นฐานของเพื่อนร่วมชุมชน และท้ายที่สุดจะหลอมรวมกลายเป็น และ 3. ความ

รับผิดชอบต่อสังคม ที่พึงมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชีวิตประจำวัน จะทำให้การปฏิบัติ ตามกฎกติกาไม่ใช่ว่าการบังคับแต่เป็นความเต็มใจ การเคารพสิทธิผู้อื่นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากความเมตตา และปิยวาจา และความรับผิดชอบต่อสังคมจะกลายเป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การ ปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นของเทศบาลนครนครราชสีมา มีความมั่นคง มีธรรมาภิบาล และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขบนพื้นฐานของพุทธธรรมและวิถีประชาธิปไตย อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรจัดตั้ง ศูนย์ส่งเสริมสิทธิภาคพลเมือง เพื่อเป็นกลไกในการให้ความรู้เรื่องสิทธิพื้นฐาน และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับท้องถิ่น

2) เทศบาลควรจัดกิจกรรม ชุมชนจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น ที่เน้นการเสียสละ และการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อเปลี่ยนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว

3) เทศบาลควรพัฒนาระบบการสื่อสารดิจิทัลที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และเข้าถึงคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งและการตรวจสอบกติกาของสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการรับฟังความเห็นต่างและการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย เพื่อเปลี่ยนจากความรู้ในตำราเป็นการฝึกปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

2) ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มประชาชนในแต่ละชุมชนเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรม

3) ควรใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสมัยใหม่สร้างพื้นที่ให้ประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจหรือเสนอแนะ ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ที่เน้นการสื่อสารอย่างจริงจังและทั่วถึงเท่าเทียมกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเคารพสิทธิผู้อื่นของประชาชน ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ภาคประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา ในการประยุกต์ใช้ร่วมกับชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในระดับภูมิภาค

3) ควรทำการศึกษา การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ ที่มีบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการและ กิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ญาณิศา กุเวรไตรย์. (2566). บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปกิจ พรรัตนานุกุล. (2564). ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนคร

ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรมต วรรณบวร และคณะ. (2560). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น. *วารสาร มจร*

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 85-100.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

พระศิษณุพงศ์ วชิรญาณโณ. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นใน

อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาธนาธิป สีสสุทโธ. (2567). การประยุกต์หลักปัญญาธรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทาง

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. *สาร*

นิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มงคลกิตติ์ ไหวหารเสาวภาคย์ และชลธิชา จิรภักพงษ์. (2568). *ความเป็นพลเมือง*. เข้าถึงได้จาก

[https://acd.mcu.ac.th/wp-content/plugins/download-](https://acd.mcu.ac.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=1648)

[attachments/includes/download.php?id=1648](https://acd.mcu.ac.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=1648). สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2569.

เลิศพร อุดมพงษ์. (2557). *การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในระบอบ*

การเมืองแบบผู้แทน: ประสพการณ์อันยั่งยืนจากต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา

สถาบันพระปกเกล้า.

อาทิตย์ ชูชัย และคณะ. (2564). บทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของคณาจารย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 335-345.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากร น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY
CONSULTATIONS ON WATER RESOURCE UTILIZATION OF THE
NAKHON NAYOK OPERATION AND MAINTENANCE PROJECT

พชร ชุมทอง, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และกุลธิชาต บุญจันทร์

Patchara Chumthong, Pairat Eibsamrong and Khunthicha Boonchan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: khunthichas@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับ 2) เปรียบเทียบ และ 3) พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.986 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน จากนั้นสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการทำประชาคม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคม แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคม พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมประชาคมเรื่องน้ำมีประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ร่วมมือกันทำงานตามโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา 3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ ยึดมั่นในหลักการ มีแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรน้ำของประชาชนที่ชัดเจน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน 5) ไม่ขัดแย้งผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ รับฟังและนำไปพิจารณาในการประชุมประชาคม เปิดโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดูแลแหล่งน้ำ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ได้แก่ ชื่อสัตย์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การมีส่วนร่วม; การทำประชาคม

Abstract

This research aims to 1) study the level, 2) compare, and 3) promote public participation in community consultations for water resource management in the Nakhon Nayok Irrigation and Maintenance Project. The research employs a mixed-methods approach. Quantitative research used a questionnaire with a reliability coefficient of 0.986 with a sample of 362 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, one-way ANOVA, and interviews with 9 key informants. The research findings revealed: 1. The overall level of community participation was high ($\bar{X}=3.82$). 2. A comparison of community participation based on personal factors showed no significant difference in participation among genders, thus rejecting the research hypothesis. However, participation differed significantly among those with different ages, education levels, monthly incomes, and occupations ($p < 0.05$), thus accepting the research hypothesis. 3. Buddhist integration promoted public participation in community consultations through: 1) regular meetings, such as community meetings on water resources, which are beneficial for water resource management; and 2) coordinated attendance at meetings. The principles of collective action include: 1) cooperating on water supply and maintenance projects; 2) adhering to rules and regulations, including upholding principles and having clear guidelines for the public's use of water resources; 3) respecting elders, including providing opportunities for expressing opinions and participating in planning; 4) not oppressing subordinates, including listening to and considering suggestions in community meetings and providing equal opportunities for expressing opinions; 5) respecting sacred places and objects, including prioritizing the care of water resources; and 6) wholeheartedly supporting and promoting individuals who perform well, including being honest and performing duties with transparency.

Keywords: Integrative Buddhism; Participation; Community Making

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งประเทศไทย ต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในทุกภาคส่วน โดยทวีความถี่และความรุนแรงยิ่งขึ้น น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่ความต้องการน้ำในทุกภาคส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค ตามการเพิ่มของจำนวนประชากร การขยายตัวของเมือง และความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น รวมทั้งปริมาณน้ำที่จำเป็นต่อการรักษาระบบนิเวศและสัตว์น้ำเป็นต้น ภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคที่ใช้น้ำมาก และถูกเพ่งเล็งว่าเป็นภาคที่ใช้น้ำเปลือง และได้ผลตอบแทนต่ำกว่าภาคอื่นๆ จึงถูกเรียกร้องใช้น้ำอย่างประหยัดและมีความยั่งยืน

ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการน้ำชลประทานในอนาคต จึงมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาแล้ว แทนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อขยายพื้นที่ชลประทานเป็นหลัก โดยการปรับเปลี่ยนการพัฒนาเชิงปริมาณ ไปเป็นการพัฒนาเชิงคุณภาพ ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาย่างยั่งยืนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการชลประทาน ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณค่าของน้ำชลประทาน โดยมีขบวนการที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างจริงจัง (กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ, 2548)

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งจากปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น และความต้องการใช้น้ำที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปี พ.ศ. 2554 ที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและบูรณาการมากขึ้น รวมถึงการออกพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ยกเรื่องการบริหารจัดการน้ำเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม และเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ไปจนถึงการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นธรรมในการใช้น้ำสำหรับทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักว่าการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2561) ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตน้ำทั้งสถานการณ์ภัยแล้ง น้ำท่วม รวมถึงปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ในขณะที่ปัจจุบันมีความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากยังมีการใช้น้ำที่ฟุ่มเฟือยและขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจะต้องประสบกับภาวะขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับหลายประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งการดำรงชีวิต สุขอนามัย และเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ภัยแล้งรุนแรงในปี 2564 เป็นผลมาจากปริมาณฝนสะสมในปี 2563 ที่ต่ำกว่าปกติต่อเนื่องจากปี 2562 ทำให้น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง เกิดน้ำเค็มหนุนเข้ามาในพื้นที่น้ำจืด ส่งผลต่อการใช้ น้ำ ผลกระทบต่อภาคเกษตรได้รับความเสียหายและพลัดโอกาสในการขายสินค้า ปัญหาการบริหารจัดการน้ำมุ่งเน้นโครงสร้างขนาดใหญ่แต่ละเลยป่าต้นน้ำและโครงสร้างขนาดเล็ก ไทยมีการใช้น้ำต่อหัวสูงเป็นอันดับ 5 ของโลกโดยเฉพาะในภาคเกษตร และยังไม่มีแผนรองรับการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ความแปรปรวนของฝน รูปแบบฝนเปลี่ยนแปลงไป ตกหนักในช่วงสั้นๆ แล้วหายไปนาน หรือตกหายเขื่อนแทนเหนือเขื่อน ทำให้การบริหารจัดการน้ำตามระบบเดิมยากลำบาก น้ำในเขื่อนไม่เพียงพอต่อการทำนาปรัง และอาจนำไปสู่ปัญหาการแย่งน้ำ ความต้องการน้ำที่เพิ่มขึ้น สวนทางกับปริมาณน้ำในเขื่อนและความแปรปรวนของฝน คาดการณ์ว่าความต้องการน้ำจะเพิ่มขึ้นอีก 25% ใน 20 ปีข้างหน้า ทำให้การพึ่งพาน้ำจากเขื่อนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการรับมือภัยแล้งและน้ำท่วม ปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับความท้าทายในอนาคต (scg news channel, 2568) การจัดการทรัพยากรน้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนานั้นเห็นว่าแหล่งน้ำในทุกแห่งมีความสำคัญ และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของระบบนิเวศน์ การรักษาความสะอาดแหล่งน้ำ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องกระทำ ใช้น้ำร่วมกันได้อย่างเป็นสุข ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เกิดความสามัคคี คือ พลังในการจัดการ

น้ำให้เกิดความยั่งยืน ฉะนั้นหากมีการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วมนุษย์ก็จะรู้จักแบ่งปันน้ำและนำน้ำไปใช้ได้อย่างไม่เกิดปัญหา (อนันต์ แยมไพบูลย์และธาวีช ถนอมจิตต์, 2564)

จากเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยนำหลักพุทธธรรม คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก และเป็นข้อมูลให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายกได้นำไปพัฒนาให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 3,765 คน (กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 4 จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 362 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.986

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 362 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบมีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ดังตารางที่ 1

(n=362)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.75	0.50	มาก
2) ด้านการร่วมในการวางแผน	3.88	0.58	มาก
3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.85	0.53	มาก
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.80	0.48	มาก
โดยภาพรวม	3.82	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.58) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.53) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.50)

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ การมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน	1.760	-	0.174	-	✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	7.383**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	9.639**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	49.034**	0.000	✓	-
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมต่างกัน	-	7.419**	0.000	✓	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. พหุบุรณการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมประชาคมเรื่องน้ำมีประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ จัดประชุมประชาคมเรื่องน้ำอย่างสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ร่วมมือกันทำงานตามโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา การให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ ยึดมั่นในหลักการ มีแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรน้ำของประชาชนที่ชัดเจน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความสำคัญกับคำแนะนำและความเห็นของผู้มีประสบการณ์ในการจัดการน้ำ 5) ไม่ขัดแย้งผู้บังคับบัญชา ได้แก่ รับฟังและนำไปพิจารณาในการประชุมประชาคม เปิดโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดูแลแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ได้แก่ ชี้อิสต์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินการ ตามด้วยด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ผลการวิจัยภาพรวมที่ออกมาในระดับมากนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ดีถึงมาก และการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการใช้น้ำเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ประชาชนส่วนใหญ่ปฏิบัติและให้ความสำคัญสูงสุด เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน อีกทั้งการทำประชาคมน้ำเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สะท้อนความต้องการและปัญหาความเดือดร้อนไปยังภาครัฐโดยตรง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและเป็นช่องทางพื้นฐานในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่โดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณรงค์ศักดิ์ ขนดิสโร (ศิหิรัญ) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

พัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจสูงสุด แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนได้รับโอกาสในการตัดสินใจ ย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินงานของท้องถิ่น ด้านการวางแผน พบว่าอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ สมศรี (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการน้ำผิวดินแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม” ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินการ ผลการวิจัย พบว่าอยู่ในระดับมาก ประชาชนร่วมสละแรงงานและทรัพยากรเพื่อส่วนรวม

2. ผลเปรียบเทียบมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

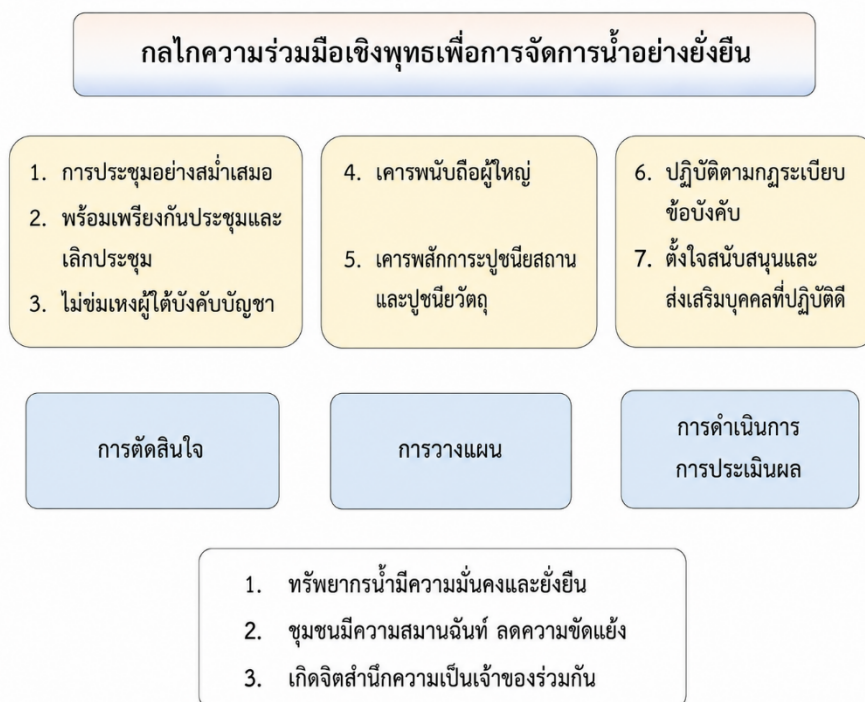
จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะลักษณะร่วมบางประการของสังคมและวิถีชีวิตในท้องถิ่นไทย รวมถึงธรรมชาติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐาน ซึ่งทำให้ปัจจัยส่วนบุคคลบางอย่างมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทิศทางเดียวกันในหลายพื้นที่ แม้ว่าแต่ละพื้นที่จะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันไปก็ตาม ในส่วนของปัจจัยด้านอายุพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยด้านประสบการณ์ชีวิตและความผูกพันกับท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นตามวัย อาจเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุหรือกลุ่มอายุที่มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ มากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณ (ประเสริฐไทย) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แสดงถึงความเท่าเทียมในบทบาททางสังคม ปัจจุบัน ด้านอายุ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ มาสอน (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยกลุ่มวัยผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ด้านระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับพุทธบูรณาการตามหลักอภิธานิธรรม 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการยกย่องให้เกียรติและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี รองลงมา ได้แก่ ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการปกป้องคุ้มครองและบำรุงรักษาปูชนียสถานผลการวิจัยภาพรวมที่ออกมาในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าสังคมในพื้นที่มีรากฐานวัฒนธรรมทางศาสนาที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการยอมรับในตัวผู้นำที่มีคุณธรรมเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การทำประชาคมน้ำดำเนินไปอย่างราบรื่น การให้เกียรติและยกย่องคนดีช่วยสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนอยากเสียสละเพื่อส่วนรวม และการรับฟังความเห็นของผู้อาวุโสช่วยลดความขัดแย้งในการปันส่วนน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ด้านหมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ ขวดแก้ว (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอภิธานิธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่นา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการประชุมปรึกษาหารือและการประสานงานกันอยู่เป็นประจำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมบทบาทการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสถิตย์สิริวัฒน (คำดอนหัน) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงพื้นที่ทุ่งสิ่งแวดล้อมเมืองในเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอลำภู จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การที่ประชาชนพร้อมเพรียงกันเข้าร่วมและเลิกประชุม รวมถึงร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม ช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกันและนำชุมชนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่ยั่งยืน ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวรวิทย์ วรวิทย์เมธี (ลือโฮ้ง) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลห่อแฮ อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยความเต็มใจและการเคารพในการทำงานของผู้นำท้องถิ่นและผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ ช่วยให้การบริหารงานตามวิถีประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ด้านปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒิชัย ภูริวิทย์ (บริคุต) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอยางตลาด จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า การยึดถือมติที่ประชุมเป็นใหญ่และมีความห่วงใยในสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์และสถานที่สาธารณประโยชน์ในชุมชน ช่วยสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นและรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทยา ศรีพันธุ์บุตร (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคำไฮ อำเภอนาทอง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียมและการร่วมกันสอดส่องดูแลความสงบสุขของบุคคลในชุมชน ช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความเสมอภาคและมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย “พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก” สามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในรูปแบบการเสริมสร้างพลังความร่วมมือเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำที่ใช้เวทีประชาคมเป็นฐานขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ด้าน และกำกับด้วยหลักอปริหานิยธรรม 7 ในการสร้างกลไกความร่วมมือเชิงพุทธเพื่อการจัดการน้ำ การบริหารจัดการน้ำเชิงพื้นที่ผ่านกลไกพุทธบูรณาการที่เปลี่ยนบทบาทรัฐจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน โดยใช้เวทีประชาคมเป็นฐานในการผสนาญมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อสร้างความโปร่งใส ความสมานฉันท์ และจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานส่วนกลางและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรมีนโยบายจากการสั่งการจากบนลงล่างมาเป็นการเสริมสร้างอำนาจตัดสินใจให้แก่ภาคประชาชน โดยการเปิดช่องทางกฎหมายหรือระเบียบให้มติจากประชาคมกลุ่มผู้ใช้น้ำมีผลบังคับใช้ร่วมกับระเบียบราชการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการน้ำ เพื่อทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างหลักธรรมทางศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีการจัดการน้ำสมัยใหม่ ให้กลายเป็นนโยบายสาธารณะของชุมชนอย่างยั่งยืน

3) หน่วยงานส่วนกลางและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลในท้องถิ่น ควรส่งเสริมและยกย่องผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละในการจัดการน้ำ โดยมีเกณฑ์การให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การจัดประชุมประชาคมควรปรับรูปแบบจากการประชุมที่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว เป็นการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่และคนวัยทำงานให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมสูงอยู่แล้ว

2) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การบริหารจัดการน้ำในระดับคุลอลอง ควรนำรูปแบบกิจกรรมจิตอาสาบำรุงรักษาแหล่งน้ำมาปรับใช้ โดยเน้นการให้ความรู้เรื่องคุณค่าของแหล่งน้ำในฐานะปูชนียสถานของชุมชน เพื่อเพิ่มระดับการรับรู้และความหวงแหนทรัพยากรน้ำในเชิงจิตวิญญาณ

3) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ควรจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การใช้น้ำบับภาคประชาชนที่ผ่านการระดมสมองและเห็นชอบร่วมกันในเวทีประชาคม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและลดข้อพิพาทระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสรรคและแรงจูงใจในการเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

2) ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารดิจิทัลเพื่อส่งเสริมพุทธบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

3) ควรศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ในเขตพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

scg news channel. (2568). สัญญาณอันตราย “วิกฤตน้ำ” ปี 2564 ไทยเผชิญภัยแล้งหนัก น้ำเค็มรุกกระทบการใช้ชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://scgnewschannel.com/th/scg-news/danger-signs-thai-water-crisis-faces-drought/>

กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2568). ข้อมูลองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://wug.rid.go.th/branch_wuo.php?rio=9&agency=90

กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ. (2548). การบริหารจัดการน้ำ และการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอร์บอร์นพริ้นท์ จำกัด.

กัลยารัตน์ สมศรี. (2563). “รูปแบบการจัดการน้ำผิวดินแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, โครงการวิทยาสตรบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชัยรัตน์ มาสอน. (2563). “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นนทยา ศรีพันธุ์บุตร. (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคำไฮ อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณรงค์ศักดิ์ ขนดีสาร (ศิหิรัญ). (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาโณ (ประเสริฐไทย). (2564). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสถิตย์สิริวิณโณ (คำดอนหัน). (2566). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงพื้นที่ปูสิ่งแวดลอมเมือง ในเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวรวุฒิ วรวุฒิเมธี (ลือโฮ้ง). (2564). “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวุฒิชัย ภูริวฑฒโน (บริคุต). (2564). “วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, (2561). *แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2561.

สุทธพงษ์ ขวดแก้ว. (2567). “การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมือง ท้องถิ่นในการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อนันต์ แยมไพบูลย์ และธาวีษ ถนอมจิตต์ (2564), “การจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนา”. *วารสารปรัชญาอาศรม*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) : 26-39.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นใน เทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

PEOPLE DEMOCRATIC POLITICAL AWARENESS AFFECTING ON LOCAL ELECTIONS IN HUA THALE
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ศุภมงคล รัตนจิตร

Suphamongkol Rattanachit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: khunthichas@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับ 2) เพื่อเปรียบเทียบ และ 3) เพื่อนำเสนอ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบล ห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ มีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915 กับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน จำนวน 386 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิง พรรณนา สรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1 ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดย ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิง บวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบล ห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีการออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับ ความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง; ประชาธิปไตย; การเลือกตั้งท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1) study the level, 2) compare, and 3) present the political awareness of citizens in a democratic system that affects local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The research methodology is a mixed-methods approach, combining quantitative research (with a reliability coefficient of 0.915) using a sample of 386 citizens, analyzed with descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient; and qualitative research, collecting data from 9 key informants using descriptive content analysis. The research findings indicate that: 1. The overall level of political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, is high ($\bar{x}=4.04$). When considered in individual aspects, the level is also high. 2. The overall relationship between the Four Noble Truths (Ithipatha 4) and political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, shows a positive correlation. The level of political awareness of citizens in a democratic system affecting local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province was moderate ($r=0.745^{**}$), statistically significant at the 0.01 level, thus accepting the hypothesis. 3. The impact of political awareness of citizens in a democratic system on local elections in Hua Thale Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province was found to be: Regarding political understanding, citizens have knowledge about their rights, duties, and the roles of local administrative organizations. Regarding political participation, it was found that participation in voting, access to information, and exchange of opinions were positive. Regarding political attitudes, it was found that creating a space for constructive and transparent exchange of opinions helps citizens feel a sense of belonging to the community. Regarding political behavior, it was found that political awareness of citizens is directly related to the level of knowledge, belief, and the creation of a sense of political belonging.

Keywords: Political awareness; Democracy; Local elections

บทนำ

การเมืองระดับท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างใกล้ชิดผ่านการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การ

บริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งจึงมิใช่เพียงการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่ยังเป็นเครื่องสะท้อนระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าสังคมไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวทางการเมืองในระดับชาติที่เพิ่มขึ้นจากอิทธิพลของความขัดแย้งทางการเมืองและสื่อสังคมออนไลน์ แต่การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นกลับยังอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยขาดบทบาทในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ทั้งที่การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนเจตจำนงของประชาชนและสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยตามหลักประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบการกระจายอำนาจที่ช่วยให้การบริหารงานสาธารณะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ลดข้อจำกัดของการบริหารราชการส่วนกลางทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และการเข้าถึงปัญหาในระดับชุมชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักการสำคัญในการส่งเสริมการกระจายอำนาจ โดยให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังได้กำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ต้องปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ส่งผลให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและเสริมสร้างการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ (สุชุม นวลสกุล, 2557)

ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง การสวมสิทธิเลือกตั้ง ความคลาดเคลื่อนในการนับคะแนน รวมถึงการกระทำที่ส่งผลต่อความสุจริตและเที่ยงธรรมของการเลือกตั้ง ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมและการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ส่งผลให้การคัดเลือกผู้บริหารอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เกิดการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และลดโอกาสในการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาชน ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับฐานรากและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535)

สำหรับเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การท่องเที่ยว และการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม การประกอบอาชีพ และโครงสร้างทางสังคมของประชาชนในพื้นที่ ขณะเดียวกัน การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นยังคงเผชิญปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ทั้งการรณรงค์หาเสียง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพ การบริหารงานท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2635)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล

ทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จึงมุ่งหวังสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และปลูกฝังจิตสำนึกที่สั่งตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในระดับท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่ได้นี้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางการเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขที่ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3 เพื่อนำเสนอการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ได้แก่ ประชาชน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,812 คน (เทศบาลตำบลห้วยทะเล, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้มาโดยการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 385 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” โดยแบบออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ หลักอิทธิบาท 4 จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 3

แบบสอบถามเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

3. วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึง นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (สิน พันธุ์พินิจ, 2557)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.81 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.51 - 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.21 - 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.01 - 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 9 รูปหรือคน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจาก ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ ทำการถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.3 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n=385)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ที่ ประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาล ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเข้าใจทางการเมือง	3.59	1.10	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.10	0.86	มาก
3. ด้านทัศนคติทางการเมือง	4.16	0.86	มาก
4. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	4.30	0.87	มาก
โดยภาพรวม	4.04	0.80	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$, $S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

(n=385)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (p)				โดยภาพรวม
	Y1	Y2	Y3	Y4	
X1	0.450**	0.603**	0.608**	0.571**	0.636**
X2	0.642**	0.603**	0.612**	0.523**	0.690**
X3	0.694**	0.447**	0.451**	0.243**	0.546**
X4	0.750**	0.546**	0.559**	0.327**	0.644**
โดยภาพรวม	0.774**	0.647**	0.656**	0.472**	0.745**

จากตารางที่ 2 อิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ที่ 3 การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้จำกัดเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเลือกตั้ง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้มากที่สุดได้แก่ ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.87$) รองลงมาได้แก่ ด้านทัศนคติทางการเมือง ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.86$) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านความเข้าใจทางการเมือง ($\bar{X}=3.59$, $S.D.=1.10$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเมธี สิริบุญโญ (วังโน) (2565) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=0.57$) ส่วนภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.66$) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ ธรรมเจริญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ประชาชนที่อายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.745^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.636^{**}$) วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=$

0.690**) จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.546^{**}$) และ วิมังสา พิจารณาหาเหตุผล มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.644^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ มาสอน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหลักอทธิบาท 4 ต่างกัน ต่อการมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐกุล เสนาราช (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน และอทธิบาท 4 ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

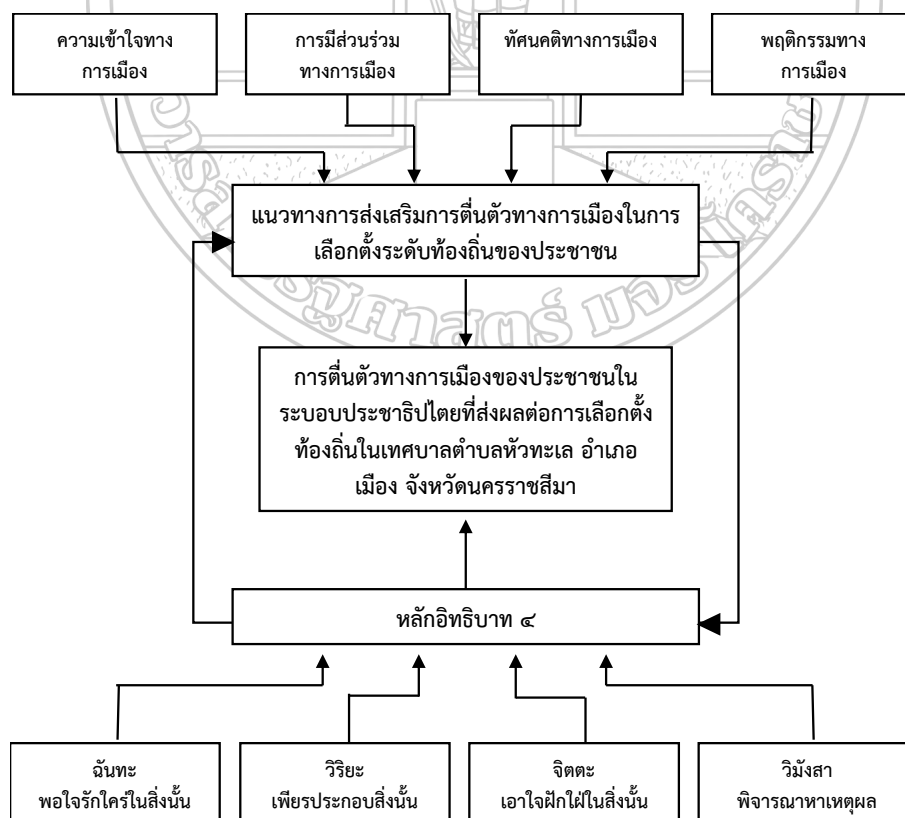
3. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอมือ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้จำกัดเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเลือกตั้ง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความรู้ ความเชื่อมั่น และการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิปรัชญาเพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมต่อหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชนเคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาบุคคลทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฐพงษ์ ขนติธโร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร แสดงวิสัยทัศน์ให้ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคต พึงได้ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียง สร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง ด้านนโยบาย เน้นหนักการแก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ด้านสื่อมวลชนควรชี้แจงสิ่งที่เป็กลางสร้างความเข้าใจในฐานะสื่อมวลชน ให้ข้อมูลที่เป็จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญ

เรื่อง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” พบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป มีดังนี้ 1) สถาบันการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับนักศึกษา ปลุกฝังทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจและจัดกิจกรรมทางการเมือง 2) คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไม่ถึงประชาชนเข้าถึงเฉพาะบางกลุ่มผู้สมัครใหม่เป็นคนรุ่นใหม่ขาดประสบการณ์ทำงาน 3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีตัวแทนหรือหัวคะแนนเป็นผู้คอยช่วยเหลือหาเสียง การใช้รถโดยติดเครื่องขยายเสียง 4) การเสนอนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งจะมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) พรรคที่สังกัดของผู้สมัคร พรรคการเมืองในประเทศไทยพัฒนาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง 6) อิทธิพลของสื่อ สื่อมวลชนเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการรับข่าวสารทางการเมือง ส่วนปัญหาการตื่นตัวทางการเมืองที่สำคัญคือ ขาดการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ปัญหาในการใช้ระบอบอุปถัมภ์ใช้เครือญาติใช้พรรคพวกก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยเกี่ยวกับ “การตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอธิบายการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อมโยงเชิงบูรณาการระหว่างการเมืองกับหลักอิทธิบาท 4 อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น

ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนเป็นรากฐานสำคัญของการตื่นตัวทางการเมือง โดยประชาชนมีการรับรู้บทบาทหน้าที่ สิทธิ และกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีเหตุผล ความเข้าใจดังกล่าวสัมพันธ์กับหลักฉันทะ คือ ความพอใจและความสนใจในเรื่องการเมืองท้องถิ่น เมื่อประชาชนเกิดความรักใคร่และเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ย่อมเปิดใจเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การตัดสินใจเลือกตั้งตั้งอยู่บนฐานความรู้มากกว่าความเคยชินหรืออิทธิพลภายนอก

การมีส่วนร่วมทางการเมืองสะท้อนพลังของหลักวิริยะ ความเพียรพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน ทั้งการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมเวทีสาธารณะ และการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเพียรดังกล่าวทำให้ประชาชนไม่เพียงเป็นผู้สังเกตการณ์แต่เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์กับหลักจิตตะ คือ การเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เมื่อประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเลือกตั้ง เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวและส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ย่อมเกิดความตั้งใจติดตามการทำงานของตัวแทนท้องถิ่น และพร้อมสนับสนุนการเมืองที่สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสะท้อนหลักวิมังสา คือ การใช้เหตุผลและการพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจทางการเมือง ประชาชนมีการตรวจสอบนโยบาย ประวัติ และคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิเคราะห์ผลกระทบของการเลือกตั้งต่อชุมชน และประเมินความเหมาะสมของทางเลือกทางการเมือง พฤติกรรมเช่นนี้ช่วยยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นกระบวนการที่มีความหมายต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานราก

สรุปได้ว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเลเป็นผลจากการหลอมรวมระหว่างความรู้ ความรู้สึก และการกระทำทางการเมือง โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นกรอบคุณค่าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทอย่างเข้มแข็งและมีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยบรรจุเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นในแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนการศึกษาชุมชน

2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง โดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การกำหนดนโยบาย และการติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายสร้างค่านิยมทางการเมืองเชิงประชาธิปไตย โดยส่งเสริมความโปร่งใส ความสุจริต และความรับผิดชอบของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลตำบลห้วยทะเลควรจัดกิจกรรมอบรมหรือเวทีเสวนาทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2) หน่วยงานท้องถิ่นและภาคประชาชนควรดำเนินกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนเพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มวัย

3) ผู้นำชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตรวจสอบการทำงานของตัวแทนท้องถิ่นในระดับชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเพิ่มเติม โดยพิจารณาบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์และเครือข่ายชุมชนในกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น

2) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน

3) ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ท้องถิ่นอื่น เพื่อเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองและแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ชนิกานต์ ธรรมเจริญ. (2565). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชัยรัตน์ มาสอน. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2635). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์เนตส์ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.

เทศบาลตำบลห้วยทะเล. (8 พฤษภาคม 2568). *ข้อมูลทั่วไป*. เข้าถึงได้จาก <https://www.huathale.go.th/>

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

- พระมหาณัฐพงษ์ ขนดีโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธี สิริบุญโญ (วังไ). (2565). ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ สุขเจตน์. (2563). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐกุล เสนารา. (2563). ารมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). รายงานสถานการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2557). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด.
- สุขุม นวลสกุล. (2557). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุมาลี บุญเรือง. (2564). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF PANICTAMA TO PROMOTE LEADERSHIP OF THE ADMINISTRATORS OF NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON

จักรพงษ์ ทรงมีชัย

Chakkapong Songmeechai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Poreprison@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา และ 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.903 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1. จักขุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว 2. วิธูโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม และ 3. นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้บริหารเรือนจำ; หลักปาปนิกรรม

Abstract

This research aims to 1) study the leadership level of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison, 2) examine the relationship between the principles of

Papanikadhamma and the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison, and 3) propose the application of Papanikadhamma to promote the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison. This research employed a mixed-methods approach. Quantitative data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.903 from a sample of 100 individuals. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. In-depth interviews were also conducted with 9 key informants. The research findings revealed that: 1. The overall leadership level of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison was found to be high ($\bar{X} = 3.99$). 2. The overall relationship between the principles of Papanikadhamma and the leadership of administrators at Nakhon Ratchasima Central Prison showed a positive correlation. The findings were at a high level ($R=0.888^{**}$), statistically significant at the 0.01 level, thus accepting research hypothesis 3. The application of the principles of Papanikadhamma to promote leadership among administrators of Nakhon Ratchasima Central Prison revealed that: 1. Chakkuma possesses a vision focused on understanding overall management, with modern, up-to-date ideas and long-term strategic planning. 2. Vithuro has good work skills, emphasizing awareness and understanding of trends and modern techniques to develop actual work processes and proactively manage the organization towards excellence in all aspects. 3. Nissayasampanno has good interpersonal skills, having applied the science and art of management effectively to gain acceptance and trust from personnel within the organization and all stakeholders.

Keywords: Leadership; Prison Administration; Principles of Moral Conduct.

บทนำ

ในองค์กรหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือภาคเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดไถ่ในระบบการบริหารขององค์กรใด ๆ ขึ้นไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจ ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่ม การวางแผน การบริการ กำกับ การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อองค์กรในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร และบุคคล เป็นต้น (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553)

กรมราชทัณฑ์ เป็นกรมสำคัญกรมหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นแล้ว ก็ได้มีการวิวัฒนาการโดยลำดับ จนกระทั่งเป็นกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน ในทางสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ กรมราชทัณฑ์ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice) ที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม กรมราชทัณฑ์ ก็เหมือนหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ที่ยังมีปัญหาในการบริหาร

ภายในซึ่งจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวนี้ อาจจะต้องกระทำในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน เช่น งานการปรับปรุงเรือนจำ/ทัณฑสถาน ระบบงานราชทัณฑ์ ทั้งเกี่ยวกับการควบคุมดูแล และงานปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การพัฒนาบุคลากรของกรมฯ เป็นต้น ซึ่งงานพัฒนา ต่างๆ เหล่านี้ จะกระทำได้ดีจะต้องมีการเตรียมการ และวางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ตามแผน ทิศทาง โดยมีภาระกิจหลัก คือ การควบคุมผู้ต้องขังให้ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือคำสั่งของเจ้า พนักงานผู้มีอำนาจ และการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังให้กลับเข้าสู่สังคมได้โดยประพฤติดูอยู่ในกรอบของ กฎหมาย การปฏิบัติตามภารกิจหลักดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารในกรมราชทัณฑ์ ทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับ ปฏิบัติมีบทบาท 2 ด้าน คือ ผู้ลงโทษและผู้แก้ไข (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

ผู้บัญชาการเรือนจำในฐานะที่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามภารกิจ หลักดังกล่าวข้างต้น และเกี่ยวข้องกับ ผู้ต้องขังโดยตรง เป็นผู้บริหารที่มีบทบาทที่ชัดเจนอย่างชัดเจน คือ เป็น ผู้ลงโทษและผู้แก้ไขผู้ต้องขัง และยังคงเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ใต้บังคับบัญชา 2 ประเภท คือ เจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทตรงข้ามกัน คือ ผู้คุมและผู้ถูกคุม การที่จะให้เรือนจำคงสภาพ ปกติและการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในเรือนจำเป็นไปอย่างราบรื่นผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องเป็นผู้นำที่สามารถ ประสานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้ง 2 ฝ่าย อยู่ร่วมกันได้นอกจากนั้น ผู้บัญชาการเรือนจำยังต้องเผชิญกับปัญหา ด้านอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาเรือนจำแออัด การป้องกันระงับเหตุร้ายภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจ คาดการณ์ได้ และปัญหาจากกลุ่มอิทธิพลในสังคม เช่น การเรียกร่องสิทธิของ ผู้ต้องขังจากกลุ่มญาติผู้ต้องขัง กลุ่มสิทธิมนุษยชน และการต่อต้านจากกลุ่มคนในชุมชนที่เรือนจำตั้งอยู่ เป็นต้น (สุทธิ นุ่นสังข์, 2541)

ผู้นำมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในเรือนจำ เจ้าหน้าที่ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนว่าต้องทำ หน้าที่อะไร ตรงไหน มีการเตรียมการเพื่อปฏิบัติงานให้ตรงตามนโยบาย และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบงานให้มีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ หัวหน้างาน และหัวหน้าฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพงาน ราชทัณฑ์ในอันที่จะผลักดัน สนับสนุน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเองปฏิบัติงานได้ผลงานเป็นที่น่าพอใจ และ เกิดผลดี เนื่องจากการปฏิบัติงานในเรือนจำ มีลักษณะซ้ำๆ กันคนเดียว หรือว่าเป็นมืออาชีพเพียงคนเดียวไม่ สามารถพัฒนาเรือนจำนั้นให้เป็นเรือนจำที่มีประสิทธิภาพได้ การทำงานเป็นทีมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เจ้าหน้าที่ ทุกคนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเห็นคุณค่าของกันและกัน พึงพาอาศัยกัน มีการประสานงานกันทั้งในแผนก และต่างแผนกกัน โดยตระหนักถึงความสามารถ สรรพกำลัง ทรัพยากรของกันและกัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การประยุกต์หลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลาง นครราชสีมา หลักปณิธธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการ ตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมจริยธรรม และนำหลักปณิธธรรมมาประยุกต์ใช้ในส่งเสริม ภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา หลักปณิธธรรม ประกอบด้วย ด้านจักษุมานะ มีวิสัยทัศน์ ด้านวิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ด้านนิสสัยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผลการศึกษาวิจัยช่วยให้เกิดการ

พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาองค์กรอื่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 132 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกแบ่งออกตามสายงาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตำแหน่งบริหาร ตำแหน่งวิชาการ และตำแหน่งทั่วไป จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 100 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.907

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 100 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษากาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=0.31) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.49) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.47), ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=0.38), ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.97$ S.D.=0.39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา

(n = 100)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient)						
ตัวแปร	ด้าน บุคลิกภาพ	ด้านความ รับผิดชอบ	ด้านการ ตัดสินใจ	ด้านการ ติดต่อสื่อสาร	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	รวม
จักขุมา มีวิสัยทัศน์	0.775**	0.632**	0.188*	0.361**	0.922**	0.693**
วิรุโร มีทักษะใน การทำงานที่ดี	0.667**	0.539**	0.121*	0.582**	0.828**	0.686**
นิสสัยสัมบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี	0.071*	0.188*	0.810**	0.665**	0.012*	0.530**
รวม	0.703**	0.632**	0.236*	0.749**	0.818**	0.888**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า หลักปาปนิกรธรรม โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักปาปนิกรธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1. จักขุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ตลอดจนความสามารถในการคาดการณ์วิกฤตการณ์ล่วงหน้าอย่างมีหลักการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการนำพาองค์กรให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤต 2. วิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนาระบบงานการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในระเบียบกฎหมายราชทัณฑ์และการควบคุมงานความมั่นคงอย่างถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนการบริหารงานบุคคล การจัดสรรอัตรากำลังพล และการกระจายภาระงานให้แก่บุคลากรทุกคนอย่างเที่ยงธรรมและเหมาะสม และ 3. นิสสัยสัมบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีลักษณะเด่นในการลดช่องว่างทางอำนาจ วางตัวให้

เข้าถึงง่าย ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์และการเจรจาต่อรองเชิงรุกร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกและการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความรับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตัดสินใจตามลำดับ ซึ่งเหตุผลเชิงวิชาการที่เป็นเช่นนี้ เพราะคุณลักษณะทางกายภาพและการวางตัวที่น่าเกรงขามรวมถึงความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกในการสร้างความน่าเชื่อถือสำหรับการปกครองดูแลทัณฑสถาน ขณะที่ด้านการตัดสินใจมีลำดับน้อยที่สุดเนื่องจากโครงสร้างการบริหารงานราชทัณฑ์เป็นระบบราชการแนวดิ่งที่ต้องอิงตามกรอบระเบียบกฎหมายและนโยบายจากส่วนกลางอย่างเคร่งครัดส่งผลให้ความยืดหยุ่นอิสระในการตัดสินใจส่วนบุคคลมีข้อจำกัดมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระพิติพงษ์ ธมมปาโล (แนนนอก) (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช สุขพัทธ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ภาวะผู้นำด้านทักษะทางสังคม และภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรธรรม โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($R=0.888^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ชันแก้ว (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง จำแนกเป็น 1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .678^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จึงยอมรับสมมติฐาน มีผลเชิงบวกระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต กิ่งเกล้า (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามหลักปณิธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์ เป็นผู้มีปัญญามองการณ์ไกล) ด้านนิสสัยสัมปบันโน (ขอความร่วมมือจากผู้อื่นได้ด้วยดี มนุษย์สัมพันธ์ดี น่าเชื่อถือ ชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิรุโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญด้านเทคนิค) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปณิธธรรมกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R=.925^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การประยุกต์หลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า

1. จักษุมา มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาพรวม มีแนวคิดที่ทันสมัยก้าวทันต่อทุกสถานการณ์และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ตลอดจนความสามารถในการคาดการณ์วิกฤตการณ์ล่วงหน้าอย่างมีหลักการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการนำพาองค์กรให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤต
2. วิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี ซึ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจแนวโน้มตลอดจนเทคนิควิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจริงและบริหารจัดการองค์กรเชิงรุกสู่ความเป็นเลิศในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในระเบียบกฎหมายราชทัณฑ์และการควบคุมงานความมั่นคงอย่างถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนการบริหารงานบุคคล การจัดสรรอัตรากำลังพล และการกระจายภาระงานให้แก่บุคลากรทุกคนอย่างเที่ยงธรรมและเหมาะสม และ
3. นิสสัยสัมปบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผ่านการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างลงตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีลักษณะเด่นในการลดช่องว่างทางอำนาจ วางตัวให้เข้าถึงง่าย ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์และการเจรจาต่อรองเชิงรุกร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกและการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสัทยา สุทนต์โล (ชาวหมื่นไวย) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา หลักปณิธธรรม 1) ด้านจักษุมา มีวิสัยทัศน์ มองถึงอนาคตของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ของชุมชน ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกล มีความคิดที่ทันสมัย มีความรอบรู้ รอบคอบ ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก 2) ด้านวิรุโร มีทักษะในการทำงานที่ดี เข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ และทำให้การแก้ไขด้วยปัญญา เพื่อให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี 3) ด้านนิสสัยสัมปบันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี จัดเป็นทักษะในการทำงานที่สำคัญ โดยให้การสื่อสารให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในการพัฒนาท้องถิ่น และต้องปฏิบัติงาน

ด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงศ์) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ 1) ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์) ผู้บริหารควรเข้าใจทิศทางของแผนและวิสัยทัศน์ขององค์กร และเพื่อสื่อสารต่อไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการทำความเข้าใจหลักการบริหาร 2 ด้านวิรุโร (ความสามารถด้านการบริหาร) ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารให้มีใจเปิดกว้างและต้องมีการบริหารในด้านต่างๆ ให้เสมอภาคกันให้กับพนักงาน และสามารถแก้ไขร่วมกับการพัฒนารวมทั้งสร้างแรงจูงใจ และจริงจังในการปฏิบัติ 3) ด้านนิสสยสัมปันโน (มนุษยสัมพันธ์) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็จะเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายมีจิตสาธารณะที่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นใครเห็นใครก็อยากอยู่ใกล้ ควรเอาใจใส่บุคลากรสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความผูกพันให้ทุกคนในองค์กร

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา” ทำให้เกิดเป็นโมเดลที่ชื่อว่า “นครราชสีมา 3 ดี” สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์และทักษะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ วิรุโร ทักษะในการทำงานที่ดี และจักษุมา การมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความสำเร็จในระดับสูงที่สุด ผสมกับภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพที่เป็นเลิศในข้อการเป็นนักประชาธิปไตยเปิดใจรับฟังความคิดเห็น สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบแรกของโมเดลนี้คือโครงสร้างส่วนบนที่เน้นการที่ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการบริหารงานองค์กรยุคใหม่ มีความฉลาด

ทันสมัย และมองการณ์ไกลเชิงยุทธศาสตร์ส่วนกลาง โดยมุ่งเน้นการรับรู้และนำเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ รวมถึงนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามาปรับใช้ขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศในภาพกว้าง มากกว่าการลงลึกในรายละเอียดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ที่ระบุว่าผู้นำภาครัฐยุคใหม่ต้องลดพฤติกรรมอำนาจนิยมในแนวดิ่งลง แล้วปรับเปลี่ยนไปสู่มีตีมุขยนิยมและการสร้างช่องทางการสื่อสารที่เท่าเทียมโปร่งใสในแนวราบเพื่อเพิ่มความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครองดูแลหน่วยงาน

2. เครือข่ายความสัมพันธ์และการบริหารใจเชิงระบบ นิสสัยสัมพันธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ที่แสดงให้เห็นว่าศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานเป็นสิ่งที่ผู้บริหารเรือนำกลางทำได้ดีที่สุดจนนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากบุคลากรและภาคส่วนภายนอก สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบที่สองของโมเดลคือกลไกการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและการประสานใจเชิงจิตวิทยาเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างองค์กรเข้ากับเครือข่ายภายนอก ซึ่งสะท้อนชัดเจนจากผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ชี้ว่า มนุษยสัมพันธ์ที่ดีของผู้บริหารคือสะพานเชื่อมและเป็นกลไกหลักในการประสานความร่วมมือเชิงนโยบายเพื่อลดความขัดแย้งเชิงโครงสร้างภายใน ทลายกำแพงจิตใจของข้าราชการและผู้ต้องขัง สร้างกัลยาณมิตร และแสวงหาพันธมิตรเชิงรุกกับภาคธุรกิจเครือข่ายอุตสาหกรรมภายนอกเพื่อร่วมพัฒนาพฤติกรรมและระดมทุนสนับสนุนทรัพยากรราชทัณฑ์ที่มีอยู่อย่างจำกัดภายใต้ข้อจำกัดทางงบประมาณแผ่นดิน

3. ความรับผิดชอบ คุณธรรมวินัย และการทนสภาวะกดดัน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบมีน้ำหนักความสำเร็จสูง มีเหตุผลและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน มีจิตสาธารณะเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความสามารถในการทนแรงกดดันจากสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบฐานรากของโมเดลนี้คือคุณลักษณะความเด็ดขาดที่อยู่ภายใต้กรอบวินัยทันทิทยาและหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำเป็นพื้นที่ที่มีความตึงเครียดสูงและเสี่ยงต่อการเกิดเหตุฉุกเฉินเฉพาะหน้า ผู้บริหารจึงต้องยึดมั่นความถูกต้องของการแยกแยะความถูกต้องผิดควบคู่กับความเข้มแข็งมั่นคงในการตัดสินใจเชิงตรรกะ ขณะเดียวกันในมิติมนุษยสัมพันธ์และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา จะถูกแสดงออกผ่านการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อรับฟังข้อติขัดอย่างจริงจัง การใส่ใจสวัสดิการและการรักษาความยุติธรรมตามระบบคุณธรรมที่ปราศจากอคติหรือระบบอุปถัมภ์ ซึ่งช่วยแปรเปลี่ยนสภาวะความกดดันให้เป็นพลังความสามัคคีและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมั่นคงยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และมีความชำนาญในงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- 2) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรมีทักษะด้านการสื่อสารและการประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ และมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 3) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเมืองการปกครองเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีจิตใจดี และมีความยุติธรรม และตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- 2) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบการเมืองที่ถูกต้อง และควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ
- 3) ผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมาควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเป็นมิตรเสมอ มีความเมตตา รัก และปรารถนาดีต่อผู้อื่น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การประยุกต์หลักปณิธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์กรอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช สุขพัตร. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ชวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์เนต พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- พระบัญชา โขติธมโม (แก้วหาวงค์). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปณิธธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดน่าน. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระปิตินพงษ์ ธมปาโล (แนนนอก). (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระสัณญา สุทธิสาลี (ขาวหมื่นไวย). (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปณิธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วันดี ชันแก้ว. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). *ภาวะผู้นำผู้บริหารในองค์กร : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา หจก.

สุจิต กิ่งเกล้า. (2562). การบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร
สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน, 2(2), 34-43.
สุทธิ นุ่นสังข์. (2541). การศึกษาระดับความเครียดในกลุ่มผู้บริหารงานของกรมราชทัณฑ์. สารนิพนธ์หลักสูตร
ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยการยุติธรรม.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์

GUIDELINES FOR PROMOTING THE ADMINISTRATION OF THE THAI SANGHA IN THE ERA OF GLOBALIZATION

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์ (พิสิทธิ์ ญาณิสโร)

Phrakhruphattaradhammawisit (Pisit ñaṇissaro)

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

Office of the District Abbot of Khong, Nakhon Ratchasima Province

Corresponding Author E-mail: Khong01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี การสื่อสารไร้พรมแดน และพลวัตทางสังคมที่ซับซ้อน คณะสงฆ์ไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการธำรงรักษาบทบาทและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ปัญหาหลักที่คณะสงฆ์ไทยเผชิญในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน ได้แก่ พระสงฆ์ไม่ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยซึ่งทำให้เกิดภาพลักษณ์และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์บางรูป ที่บั่นทอนความเชื่อมั่นอย่างรุนแรง ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรม ระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ สื่อสารกันได้น้อย การปรับตัวด้านการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีที่ไม่เต็มศักยภาพ ปัญหาการบริหารจัดการภายในที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส โดยเฉพาะด้านทรัพย์สิน และการตีความพระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ธรรมะไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาชีวิตปัจจุบันได้ เพื่อฟื้นฟูและดึงดูดความศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมา จึงจะนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยจึงต้องบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยี และธรรมาภิบาล เพื่อธำรงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนและเป็นที่ยึดของสังคมต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารกิจการของคณะสงฆ์; คณะสงฆ์ไทย; ยุคโลกาภิวัตน์

Abstract

This academic article aims to study and present guidelines for promoting the administration of the Thai Sangha in the era of globalization. Amidst the global changes driven by technology, borderless communication, and complex social dynamics, the Thai Sangha is facing significant challenges in maintaining the role and faith of Buddhists. The main problems that the Thai Sangha faces in reaching the faith of the people include monks not practicing according to the Dhamma-Vinaya, which creates inappropriate images and

behaviors of some monks, which severely undermines confidence; the age and cultural gap between the Sangha and the new generation, which is difficult to communicate with; communication adaptation and use of technology that is not at its full potential; internal management problems that lack good governance and transparency, especially in terms of assets; and interpretations of the Dhamma-Vinaya that are not up to date with the context of modern society, which means that Dhamma cannot answer the problems of current life. In order to restore and attract the faith of the people back, guidelines for promoting the administration of the Thai Sangha must integrate Dhamma principles with modern management, technology, and good governance in order to sustain Buddhism and continue to be a refuge for society.

Keywords: Administration of The Sangha; Thai Sangha; Globalization Era

บทนำ

ในห้วงเวลาที่โลกกำลังหมุนเปลี่ยนไปด้วยกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน และพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สลับซับซ้อน คณะสงฆ์ไทย ในฐานะสถาบันหลักทางพระพุทธศาสนาและเป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมาอย่างยาวนาน กำลังยืนอยู่บนทางแยกที่เต็มไปด้วยทั้ง โอกาสและความท้าทาย ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบันจึงมิได้เป็นเพียงการธำรงรักษาพระธรรมวินัยและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบเดิม ๆ เท่านั้น หากแต่ต้องมีการปรับตัวเชิงรุกเพื่อก้าวให้ทันบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อคงไว้ซึ่งบทบาทอันสำคัญในการนำพาสังคมสู่ความสงบสุขทางจิตใจและคุณธรรมจริยธรรม (สันติสุข โสภณสิริ, 2562)

ในอดีตโครงสร้างและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยมีความมั่นคงและยึดโยงกับหลักพระธรรมวินัย รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นสำคัญ ระบบการปกครองสงฆ์ที่วางรากฐานโดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้สร้างความเข้มแข็งและเป็นระเบียบแก่กิจการสงฆ์มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์ ได้นำมาซึ่งปัจจัยใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคณะสงฆ์ในหลากหลายมิติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและไร้ขีดจำกัด ทำให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงคำสอนและข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์ได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันก็เปิดช่องให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และการตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การแพร่หลายของแนวคิดที่หลากหลาย ทั้งจากปรัชญาตะวันตก แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อศรัทธาและวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมสมัยใหม่ มีความต้องการและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสร้างความเข้าใจเป็นเรื่องที่ท้าทายยิ่งขึ้น และความท้าทายในการบริหาร

จัดการทรัพยากร ทั้งทรัพยากร สิ่งปลูกสร้าง และบุคลากรสงฆ์ ภายใต้กฎระเบียบของบ้านเมืองที่ซับซ้อนขึ้น และความคาดหวังของสังคมที่เพิ่มสูงขึ้นในเรื่องความโปร่งใสและธรรมาภิบาล (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัด การใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียของพระภิกษุสงฆ์ที่บางครั้งไม่เหมาะสม หรือความท้าทายในการสื่อสารเพื่อเข้าถึงและรักษาศรัทธาของคนรุ่นใหม่ ล้วนเป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพิจารณา ปรับปรุงและส่งเสริมแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เสียใหม่ ให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อพลวัตของสังคมโลก (ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์, 2566)

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาและนำเสนอ “แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์” อย่างเป็นองค์รวม โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแก่นแท้ เข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ (Modern Management) รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างยิ่งขึ้น การศึกษาจะครอบคลุมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของคณะสงฆ์ไทยภายใต้แรงกดดันของโลกาภิวัตน์อย่างเจาะลึก เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรค และโอกาสที่เผชิญอยู่ รวมถึงการนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในด้านต่าง ๆ

ท้ายที่สุด บทความนี้มุ่งหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนะแนวทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ เพื่อให้คณะสงฆ์ไทยยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชน และสามารถปรับตัวเพื่อธำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่งต่อไป

ปัญหาคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน คณะสงฆ์ไทยในฐานะเสาหลักทางจิตวิญญาณของสังคมกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการธำรงรักษาและเข้าถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เกิดจากปัจจัยหลายประการที่ผสมผสานรวมกันอย่างซับซ้อน (สมหมาย เทียนทอง, 2565) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ประชาชนมีต่อคณะสงฆ์ ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ปัญหาด้านภาพลักษณ์และความประพฤติของพระภิกษุสงฆ์บางรูป** ปฏิเสธไม่ได้ว่าเหตุการณ์ความไม่เหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์บางรูปที่ปรากฏเป็นข่าวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการยกยอกทรัพยากรที่มีพฤติกรรมไม่สำรวม การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การกระทำความผิดวินัยร้ายแรง หรือแม้แต่การมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย ได้บั่นทอนความศรัทธาของประชาชนอย่างมาก สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารเหล่านี้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้เรื่องราวเชิงลบแพร่กระจายไปในวงกว้างและฝังรากลึกในความรู้สึกของสาธารณชน เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดคำถามถึงความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาและระบบการปกครองคณะสงฆ์ที่ดูเหมือนจะไม่สามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างเด็ดขาดและรวดเร็วพอ เมื่อความเชื่อมั่นลดลง ประชาชนย่อมตั้งคำถามถึงคุณค่าและบทบาทของพระสงฆ์ในสังคม (ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์, 2566)

2. ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรมระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ (Gen Y, Gen Z) เติบโตมาในยุคดิจิทัล มีวิถีชีวิต ค่านิยม และการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างสิ้นเชิง พวกเขาแสวงหาเหตุผล ความโปร่งใส และความเท่าเทียม รวมถึงให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง (Empirical Evidence) มากกว่าการเชื่อตามชนบประเพณีหรือการปฏิบัติตามคำบอกเล่า การสื่อสารของคณะสงฆ์ในรูปแบบเดิมๆ ที่เน้นการเทศนาสั่งสอนหรือพิธีกรรมทางศาสนา อาจไม่สามารถเข้าถึงหรือสร้างความเข้าใจให้กับคนกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาที่ใช้ เนื้อหาที่น่าเสนอ หรือแม้แต่ช่องทางการสื่อสาร มักไม่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดช่องว่างและความห่างเหินทางวัฒนธรรมและแนวคิด ซึ่งนำไปสู่การลดลงของความศรัทธาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

3. การปรับตัวด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เต็มศักยภาพ แม้จะมีพระภิกษุสงฆ์และวัดหลายแห่งเริ่มปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัล แต่โดยภาพรวมแล้ว การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของคณะสงฆ์ไทยยังไม่เต็มศักยภาพ หลายวัดยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่น่าสนใจและเหมาะสมกับยุคสมัย การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่ธรรมะยังคงเป็นไปอย่างจำกัด และขาดกลยุทธ์ในการสื่อสารเชิงรุกเพื่อตอบสนองต่อกระแสข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงการแก้ไขข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การขาดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ หันไปหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ซึ่งบางครั้งอาจไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกต้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการสร้างศรัทธา (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2529)

4. ปัญหาการบริหารจัดการภายในองค์กรสงฆ์ที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ระบบการบริหารจัดการคณะสงฆ์ซึ่งมีโครงสร้างตามลำดับชั้นและกฎระเบียบที่ค่อนข้างเคร่งครัด บางครั้งกลับถูกมองว่าขาดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดและเงินบริจาคของประชาชน การขาดระบบบัญชีที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ หรือแม้แต่ข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริตในบางกรณี ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน เมื่อประชาชนไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเงินบริจาคของตนถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางศาสนาอย่างแท้จริงหรือไม่ ย่อมทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและลดความเต็มใจในการให้การสนับสนุน การขาดธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการไม่เพียงแต่บั่นทอนศรัทธา แต่ยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะสงฆ์โดยรวม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2534)

5. การตีความและเผยแผ่พระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนมากขึ้น แต่การตีความและเผยแผ่พระธรรมวินัยบางครั้งยังคงยึดติดกับกรอบเดิมๆ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองหรือให้แนวทางแก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ผู้คนจำนวนมากแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด การทำงาน หรือความสัมพันธ์ในครอบครัว การนำเสนอธรรมะที่เน้นแต่เรื่องศีลธรรมเบื้องต้น หรือการปฏิบัติพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะตอบโจทย์ความต้องการทางจิตวิญญาณของผู้คนในปัจจุบัน การ

ขาดการประยุกต์ใช้ธรรมะให้เข้ากับปัญหาและวิถีชีวิตสมัยใหม่ ทำให้พระพุทธศาสนาถูกมองว่าล้าสมัย หรือไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้อย่างที่เคยเป็น (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2547)

6. บทบาทของสื่อและสังคมออนไลน์ในการสร้างกระแสเชิงลบ สื่อกระแสหลักและโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลอย่างมหาศาลในการกำหนดทัศนคติของสาธารณชนต่อคณะสงฆ์ ด้วยลักษณะของสื่อออนไลน์ที่เน้นความเร็ว ความรุนแรงของข่าวสาร และการแพร่กระจายที่รวดเร็ว ข่าวเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์จึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นกระแสไวรัลได้ง่ายและสร้างผลกระทบในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว แม้จะมีพระสงฆ์จำนวนมากที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและสร้างคุณูปการแก่สังคม แต่ภาพลักษณ์เชิงลบจากเหตุการณ์ไม่กี่ครั้งกลับสามารถบดบังความดีงามเหล่านั้นได้เกือบทั้งหมด การรับรู้ของประชาชนจึงถูกชี้นำโดยข่าวสารเหล่านั้น ทำให้เกิดทัศนคติในแง่ลบและลดความศรัทธาโดยรวม (พระธรรมเจดีย์ และคณะ, 2566)

ดังนั้น ปัญหาในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ของคณะสงฆ์ไทยเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนและมีรากฐานมาจากหลายสาเหตุ ทั้งจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมถึงมีมติมหาเถรสมาคม จึงปรับตัวที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนปัญหาเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการภายใน การแก้ไขปัญหานี้จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่หลากหลายและบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งจะกล่าวถึงในประเด็นถัดไปของบทความ เพื่อฟื้นฟูความศรัทธาและธำรงบทบาทของคณะสงฆ์ไทยให้เป็นที่พึ่งของสังคมอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์แนวทางดึงดูดศรัทธาของประชาชนที่มีต่อคณะสงฆ์ไทยให้กลับมาเหมือนยุคก่อน

การกล่าวถึงยุคก่อนในบริบทของศรัทธาที่มีต่อคณะสงฆ์ไทยนั้น มักหมายถึงช่วงเวลาพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ประชาชนมีความเคารพเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์อย่างไม่มีข้อสงสัย บทบาทของวัดและพระสงฆ์เป็นมากกว่าศาสนสถาน แต่เป็นทั้งโรงเรียน สถานพยาบาล ศูนย์กลางชุมชน และเป็นที่พึ่งทางใจในทุกมิติของชีวิตประจำวัน (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552) การฟื้นฟูศรัทธาให้กลับคืนมาในลักษณะนั้นในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมหาศาล ย่อมไม่ใช่การย้อนเวลากลับไป แต่เป็นการนำคุณค่าและแก่นแท้ของบทบาทสงฆ์ในอดีตมาประยุกต์ใช้กับบริบทปัจจุบันอย่างชาญฉลาดและรอบด้าน โดยสามารถวิเคราะห์แนวทางสำคัญได้ ดังนี้

1. ฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยและการปฏิบัติที่บริสุทธิ์ (ธรรมานุรักษ์) หัวใจสำคัญของการศรัทธา คือ ความเชื่อมั่นในคุณความดีและความบริสุทธิ์ของพระรัตนตรัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ผู้เป็นนือนาบุญของโลก ในอดีต ความศรัทธาเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนได้เห็นแบบอย่างที่ดีงามของพระสงฆ์ที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีวัตรปฏิบัติที่น่าเลื่อมใส สมณะ มกนัอย สันโดษ และเป็นผู้เข้าถึงแก่นธรรมอย่างแท้จริง เช่น การบังคับใช้พระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่คณะสงฆ์เองต้องบังคับใช้กฎระเบียบและพระธรรมวินัยอย่างจริงจังกับพระภิกษุทุกรูปที่กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งใดหรือมีชื่อเสียงเพียงใดก็ตาม การดำเนินการอย่างโปร่งใส รวดเร็ว และเด็ดขาด จะช่วยกอบกู้ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นที่เสียไปกลับคืนมา การปกป้องบุคคลที่กระทำผิด หรือการจัดการที่ไม่เป็นธรรม จะยิ่งบั่นทอนศรัทธาให้ลดน้อยลง การส่งเสริมวัตรปฏิบัติอันดีงาม ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ทุกรูป โดยเฉพาะผู้ที่เป็ผู้นำหรือมี

ชื่อเสียง แสดงออกซึ่งวัตรปฏิบัติที่สมณะ เรียบง่าย สันโดษ มกน้อย และตั้งมั่นในพรหมจรรย์อย่างแท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชน การลดทอนความฟุ้งเฟ้อ การละเว้นจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียกศรัทธาคืนมา และการมุ่งเน้นการศึกษาและปฏิบัติธรรม คณะสงฆ์ควรมุ่งเน้นให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง และปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแก่นธรรมอย่างถ่องแท้ และควรปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ไทย กฎมหาเถรสมาคม และสามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้ทรงธรรมและทรงวินัยย่อมสร้างความเลื่อมใสได้โดยธรรมชาติ และทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เข้มแข็งยิ่งขึ้น

2. ปรับบทบาทและขยายขอบเขตการสงเคราะห์ สังคมให้เข้ากับยุคสมัย (สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก) ในอดีตวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การรักษาพยาบาล การเป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิต และเป็นแหล่งพึ่งพิงยามยากลำบาก ในยุคปัจจุบัน (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ, 2566) บทบาทนี้ควรได้รับการฟื้นฟูและขยายขอบเขตให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของสังคมที่ซับซ้อนขึ้น เป็นที่พึ่งทางใจและจิตวิญญาณ ในยุคที่ผู้คนเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล และปัญหาทางสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น คณะสงฆ์สามารถมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ (Spiritual Counseling) และแนะนำแนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อเยียวยาจิตใจ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสติปัญญาและความสงบภายใน เช่น การฝึกสมาธิ การเจริญสติในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายและเป็นสากล มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสังคม คณะสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาความยากจน โดยการจัดตั้งโครงการหรือประสานงานกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม การลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการเป็นศูนย์กลางในการระดมทุนและสิ่งของช่วยเหลือยามวิกฤต จะสร้างความประทับใจและศรัทธาอย่างลึกซึ้ง และส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม คณะสงฆ์สามารถเปิดพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับชุมชน จัดอบรมวิชาชีพ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จัดโครงการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน หรือแม้แต่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล (สื่อสารธรรมะเชิงรุก) การเข้าถึงประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายช่องทาง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เพื่อเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เช่น พอดแคสต์ คลิปวิดีโอสั้น ๆ อินโฟกราฟิก หรือการไลฟ์สดตอบปัญหาธรรมะ การสร้าง "อินฟลูเอนเซอร์สงฆ์" ที่มีวัตรปฏิบัติงดงามและสื่อสารธรรมะได้อย่างน่าสนใจ จะเป็นพลังสำคัญในการดึงดูดคนรุ่นใหม่ สร้างเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ การนำเสนอธรรมะไม่ควรมุ่งเน้นแต่เรื่องโลกหน้าหรือพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งเน้นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหาความเครียด การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การพัฒนาตนเอง หรือการสร้างความสุขในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจ เปิดพื้นที่สำหรับการสนทนาและแลกเปลี่ยน คณะสงฆ์ควรเปิดใจรับฟังความ

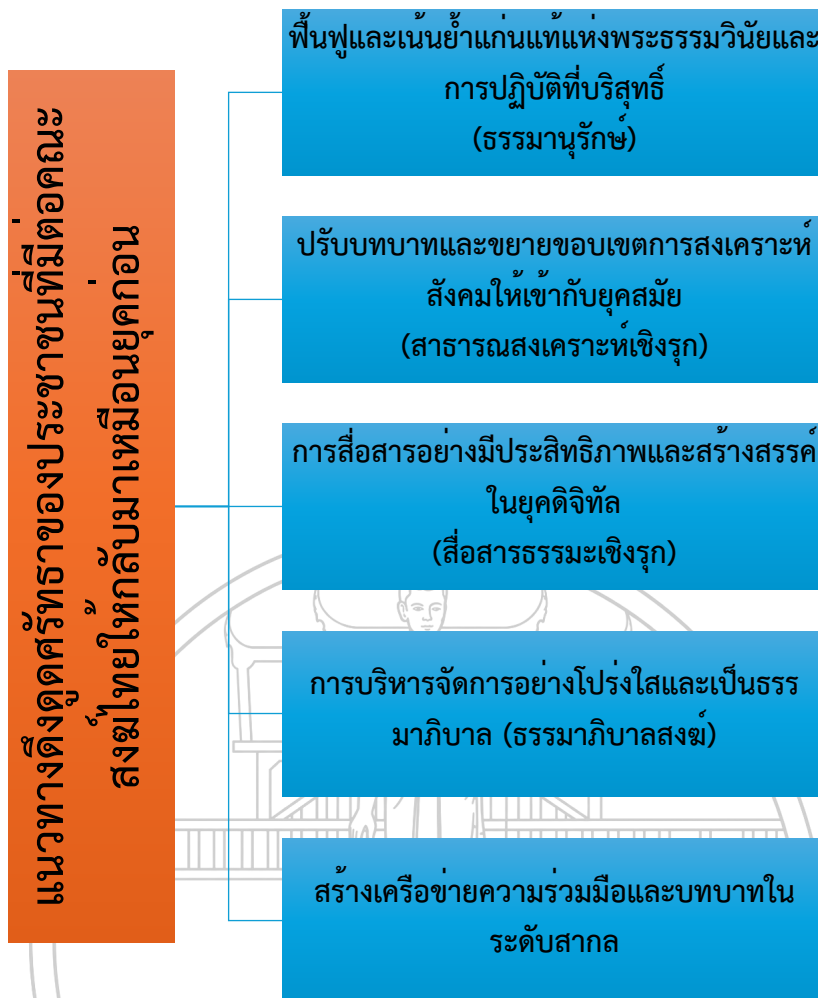

คิดเห็น คำถาม และข้อสงสัยจากประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ จัดเวทีสำหรับการสนทนาธรรมที่เปิดกว้างและไม่ตัดสิน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดช่องว่างระหว่างกัน และมีการแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงที ในยุคที่ข่าวสารบิดเบือนแพร่กระจายง่าย คณะสงฆ์ควรมีกลไกในการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรือคณะสงฆ์อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและรักษาภาพลักษณ์

4. การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมาภิบาล (ธรรมาภิบาลสงฆ์) ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลคือหัวใจสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรทุกประเภทในยุคสมัยใหม่ คณะสงฆ์ต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ระบบการเงินและทรัพย์สินที่โปร่งใส ควรมีการวางระบบบัญชีและการตรวจสอบทรัพย์สินของวัดและคณะสงฆ์ที่ชัดเจน เป็นมาตรฐานสากล และสามารถตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายเงินบริจาคหรือทรัพย์สินของวัดอย่างสม่ำเสมอและเข้าถึงได้ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดข้อครหาเรื่องการทุจริต กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล ควรมีกลไกการตรวจสอบภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมดูแลการดำเนินงานของพระภิกษุสงฆ์และคณะสงฆ์ในทุกระดับ การลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ จะช่วยสร้างศรัทธาและความเคารพในกฎเกณฑ์ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนหรือคณะกรรมการที่มาจากฆราวาสผู้ศรัทธาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำหรือตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการบางส่วน of วัด เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความโปร่งใส

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล การเป็นที่พึ่งของประชาชนไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในประเทศ แต่ควรขยายบทบาทในระดับนานาชาติด้วย มีการส่งเสริมพระสงฆ์นักเผยแผ่ต่างประเทศ สนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ที่มีความสามารถทางภาษาและมีความรู้ด้านต่างประเทศให้เป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเวทีโลก ซึ่งจะช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์ไทย ร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันแก้ปัญหาสังคมระดับโลก เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม สันติภาพ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทอันทรงคุณค่าของพระพุทธศาสนา ใช้ซอฟต์แวร์ทางศาสนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมะ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางศาสนา เพื่อดึงดูดผู้คนจากทั่วโลกให้เข้ามาสัมผัสแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ดังนั้น การดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมาเหมือนยุคก่อนนั้น ไม่ใช่การยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ แต่คือการหิบบกแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและบทบาทอันดีงามของคณะสงฆ์ในอดีต มาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ด้วยความจริงใจ ความโปร่งใส และการทำงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง คณะสงฆ์ไทยจะยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนได้อย่างยั่งยืน สรุปลงเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัย (ธรรมานุรักษ์) แนวทางแรกที่สำคัญที่สุดคือการหันกลับมาใส่ใจในรากแก้วของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยให้มีความเข้มงวด ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปมีการปฏิบัติที่บริสุทธิ์และเกื้อกูลต่อการขัดเกลาตน รักษาวัตรปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของ "ธรรมานุรักษ์" อย่างแท้จริงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี อันจะช่วยสร้างความเลื่อมใสศรัทธาที่มั่นคงให้เกิดขึ้นในจิตใจของพุทธศาสนิกชนอีกครั้ง
2. การปรับบทบาทและการสาธารณสงเคราะห์เชิงรุก การขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ยุคใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ด้วยการขยายขอบเขตของการสงเคราะห์สังคมให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม เปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงานในลักษณะของ "สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก" ที่เข้าถึงชุมชนมากขึ้น เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนในยามที่สังคมเกิดวิกฤต ทำให้วัดและคณะสงฆ์กลายเป็นที่พึ่งทางใจและทางสังคมที่จับต้องได้ของประชาชนทุกกลุ่ม
3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล ในยุคข้อมูลข่าวสาร คณะสงฆ์ต้องปรับตัวเข้าสู่มิติของการสื่อสารในยุคดิจิทัลอย่างชาญฉลาด โดยมุ่งเน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึง

ง่าย และมีความสร้างสรรค์ในเนื้อหา ขับเคลื่อนกระบวนการ "สื่อสารธรรมะเชิงรุก" ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ทันสมัยและหลากหลาย เผยแพร่หลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องเพื่อสู้กับกระแสนิยมและข่าวสารที่บิดเบือนในโลกยุคใหม่ ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาได้สะดวกและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

4. การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม (ธรรมาภิบาลสงฆ์) โครงสร้างภายในของคณะสงฆ์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคม โดยต้องเน้นย้ำระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรม นำหลักการบริหารจัดการที่ดีภายใต้กรอบ "ธรรมาภิบาลสงฆ์" มาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง จัดการทรัพย์สินและกิจกรรมของวัดวาอารามต่าง ๆ ให้เป็นระบบระเบียบและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อจัดซื้อจัดจ้างที่คุ้มค่าและสร้างความบริสุทธิ์ใจให้แก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาเข้ามาทำบุญกุศล

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล แนวทางสุดท้ายคือการเปิดกว้างเพื่อขยายการทำงานพระพุทธศาสนาออกไปให้กว้างขวางขึ้น ด้วยการมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ไทยและพระพุทธศาสนาให้โดดเด่นในระดับสากล ร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสันติภาพและประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นถึงคุณค่าอันเป็นสากลของพระธรรมคำสอน

สรุป

ในอดีตการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมั่นคงและยึดโยงกับพระธรรมวินัยและประเพณี ในยุคโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งปัญหาใหม่ ๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว การแพร่หลายของแนวคิดที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ รวมถึงความท้าทายในการบริหารจัดการทรัพยากรภายใต้บริบทที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นในการพิจารณาแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์เสียใหม่

ปัญหาคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชน ประเด็นสำคัญที่ได้วิเคราะห์อย่างละเอียด คือ ปัญหาของคณะสงฆ์ไทยในการเข้าถึงความศรัทธาของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากปัญหาด้านภาพลักษณ์และความประพฤติของพระภิกษุสงฆ์บางรูป เช่น การมั่วสีกา การยักยอกเงินวัด การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาญา และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย เหตุการณ์ความไม่เหมาะสมที่ปรากฏเป็นข่าวทำให้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อออนไลน์ ได้บั่นทอนความศรัทธาและความเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์อย่างรุนแรง ความห่างเหินทางวัยและวัฒนธรรมระหว่างคณะสงฆ์กับคนรุ่นใหม่ วิถีชีวิต ค่านิยม และการรับรู้ข้อมูลของคนรุ่นใหม่ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การสื่อสารและเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบเดิมไม่สามารถเข้าถึงคนกลุ่มนี้ได้มีประสิทธิภาพ เกิดช่องว่างและความห่างเหินทางความรู้สึกและศรัทธา การปรับตัวด้านการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เต็มศักยภาพ แม้จะมีความพยายาม แต่โดยภาพรวมแล้ว คณะสงฆ์ยังขาดความเข้าใจและกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ธรรมะและสร้างการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และทันสมัย ปัญหาการบริหารจัดการ

ภายในองค์กรสงฆ์ที่ขาดธรรมาภิบาลและความโปร่งใส โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทรัพย์สินของวัดและเงินบริจาคของประชาชน การขาดระบบบัญชีที่ชัดเจนและการตรวจสอบที่โปร่งใส ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและลดความเต็มใจในการสนับสนุนจากสาธารณชน การตีความและเผยแพร่พระธรรมวินัยที่ไม่ทันต่อบริบทสังคมสมัยใหม่ การนำเสนอธรรมะที่เน้นแต่เรื่องโลกหน้าหรือพิธีกรรม อาจไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการที่ซับซ้อนของชีวิตผู้คนในปัจจุบัน ทำให้พระพุทธศาสนาถูกมองว่าล้าสมัยหรือไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้ และบทบาทของสื่อและสังคมออนไลน์ในการสร้างกระแสเชิงลบ สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมหาศาลในการเผยแพร่ข่าวสารเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์ ทำให้ภาพลักษณ์โดยรวมของคณะสงฆ์ได้รับผลกระทบอย่างมาก แม้จะมีพระสงฆ์จำนวนมากที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

แนวทางดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับมาเหมือนยุคก่อน จึงได้วิเคราะห์แนวทางที่คณะสงฆ์ไทยจะสามารถดึงดูดศรัทธาของประชาชนให้กลับมาได้ โดยเน้นย้ำว่าไม่ใช่การย้อนเวลากลับไป แต่เป็นการนำคุณค่าและแก่นแท้ของบทบาทสงฆ์ในอดีตมาประยุกต์ใช้กับบริบทปัจจุบันอย่างชาญฉลาดและรอบด้าน คือ ฟ้นฟูและเน้นย้ำแก่นแท้แห่งพระธรรมวินัยและการปฏิบัติที่บริสุทธิ์ (ธรรมานุรักษ์) สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่คณะสงฆ์ต้องบังคับใช้พระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม โปร่งใส และได้ขาดกับพระภิกษุทุกรูปที่กระทำผิด พร้อมทั้งส่งเสริมวัตรปฏิบัติที่สมณะ เรียบง่าย และเป็นแบบอย่างที่ดีงาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนา ปรับบทบาทและขยายขอบเขตการสงเคราะห์สังคมให้เข้ากับยุคสมัย (สาธารณสงเคราะห์เชิงรุก) คณะสงฆ์ควรกลับมามีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจและจิตวิญญาณ โดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อเยียวยาจิตใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญ รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนให้มากขึ้น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล (สื่อสารธรรมะเชิงรุก) คณะสงฆ์จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างชาญฉลาด สร้างสรรค์เนื้อหาธรรมะที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และตรงกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ เปิดพื้นที่สำหรับการสนทนา และแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงที การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมาภิบาล (ธรรมาภิบาลสงฆ์) การสร้างระบบการเงินและทรัพย์สินของวัดที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำหรือตรวจสอบการบริหารจัดการ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากสาธารณชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทในระดับสากล คณะสงฆ์ควรส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์นักเผยแผ่ในต่างประเทศ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรศาสนาอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงใช้ซอฟต์แวร์ทางศาสนาเพื่อเผยแผ่คุณค่าของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยสู่สากล

ดังนั้น จึงได้เน้นย้ำว่าการส่งเสริมการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์นั้น ไม่ใช่เพียงแค่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงและปรับปรุงโครงสร้างการทำงานในทุกมิติ โดยการผสมผสานหลักธรรมคำสอนอันเป็นแก่นแท้เข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยี และธรรมาภิบาล เพื่อให้คณะสงฆ์ยังคงเป็นหลักชัยทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนได้อย่างยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2529). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2547). *พระพุทธศาสนากับปัญหาสังคม*. ปทุมธานี : สื่อตะวัน.
- พระณรงค์ สังขวิจิตร. (2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 27-40.
- พระธรรมเจดีย์ และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*. 4(1), 1-14.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2534). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ. (2566). การพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(1), 259-272.
- ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์. (2566). *สังคมไทยในยุคดิจิทัล : การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในสังคมยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์.
- สมหมาย เทียนทอง. (2565). *คณะสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน: การศึกษาและทบทวนบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติสุข โสภณสิริ. (2562). การเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. *วารสารพุทธศาสตร์และศาสนาเปรียบเทียบ*, 12(2), 45-58.

แนวทางการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย

GUIDELINES FOR DEVELOPING POLITICAL TRUST AMONG THAI POLITICIANS

พระจอม มหาปญโญ

Phra Jom Mahapanho

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: phrabidicxmm@gmail.com

บทคัดย่อ

ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมือง งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในบริบทไทย และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความไว้วางใจดังกล่าว ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ความไม่ไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนชาวไทยมีรากฐานมาจากปัจจัยหลากหลาย อาทิ วัฒนธรรมอุปถัมภ์ การทุจริตเชิงโครงสร้าง ความไม่โปร่งใสในการดำเนินนโยบาย ตลอดจนการขาดความเชื่อมโยงระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (Accountability) การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางการเมืองที่เน้นความจริงใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างจริยธรรมและธรรมาภิบาลในหมู่นักการเมือง รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของประชาชนในกระบวนการนโยบาย ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย และการลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนในระยะยาว

คำสำคัญ: ความไว้วางใจทางการเมือง; นักการเมืองไทย; ความโปร่งใส

Abstract

Political trust is an important factor that determines the stability of a democracy and is an indicator of the quality of the relationship between citizens and politicians. This study aims to analyze the factors affecting political trust in the Thai context and propose guidelines for developing such trust. The preliminary results of the study found that Thai citizens' political distrust is rooted in various factors, such as patronage culture, structural corruption, lack of transparency in policy implementation, and lack of connection between politicians and citizens. Therefore, building political trust must be carried out systematically through various mechanisms, including promoting transparency and accountability, developing political communication capacity that emphasizes sincerity and citizen participation, fostering

ethics and good governance among politicians, and developing political structures that support citizens' continuous participation in the policy process. The expected outcome is the strengthening of democracy and the long-term narrowing of the gap between the state and citizens.

Keywords: Political Trust; Thai Politicians; Transparency

บทนำ

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตย ความไว้วางใจทางการเมืองส่งเสริมความรู้สึกรักของความรักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานและความมั่นคงของสถาบันประชาธิปไตย (Fukuyama, Francis, 1995) หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการลดลงของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การต่อต้านระบบ และการเสื่อมศรัทธาต่อกติกาสาธารณะ (Putnam, Robert D., 2000) ประเทศไทยนับเป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนของปัญหาความเสื่อมถอยของความไว้วางใจทางการเมือง โดยตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้ปรากฏวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง ทั้งจากการรัฐประหาร การประท้วง และความล้มเหลวในการสร้างธรรมาภิบาล (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2559) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเสื่อมศรัทธาดังกล่าว ประกอบด้วยวัฒนธรรมอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในสังคมไทย พฤติกรรมการทุจริตของนักการเมือง การขาดความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2547) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกห่างเหินทางการเมือง และลดความไว้วางใจในตัวแทนของตนเองอย่างมีนัยสำคัญ การตัดการเชื่อมต่อนี้อาจนำไปสู่การมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยลดลง ซึ่งท้ายที่สุดก็ทำลายรากฐานของระบบการเมือง การส่งเสริมการสนทนาแบบเปิดกว้างและความโปร่งใสกลายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจใหม่และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของประชาชน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2543)

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทยจำเป็นต้องดำเนินการผ่านการปฏิรูประบบการเมืองอย่างรอบด้าน ทั้งในแง่ของการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง การเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน การเสริมสร้างกลไกตรวจสอบ และการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มาตรการเหล่านี้จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่รับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นของประชาชนในเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกและกระบวนการประชาธิปไตยโดยรวม การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองในหมู่นักการเมืองไทยต้องมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความรับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้งให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของผู้เลือกตั้งเหนือผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือฝ่ายบุคคล (Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyarangsarn, 1994) เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างระบบการเมืองที่ประชาชนสามารถไว้วางใจได้ ทั้งในตัวนักการเมืองและในกระบวนการทางการเมืองเอง การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของนักการเมืองไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และความไว้วางใจของประชาชน (Almond, Gabriel

A., and Sidney Verba, 1963) รวมถึงการระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดจากประชาธิปไตยอื่น ๆ ที่สามารถปรับให้ดีขึ้นเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ทางการเมืองในประเทศไทย การสร้างระบบการเมืองที่เชื่อถือได้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและรับประกันการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการประชาธิปไตย การสร้างโครงสร้างการกำกับดูแลที่โปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบและเพิ่มความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ระบบประชาธิปไตยที่ยืดหยุ่นมากขึ้น

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทย

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) เป็นพื้นฐานสำคัญที่หล่อเลี้ยงความมั่นคงและการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีความไว้วางใจในนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ย่อมส่งผลให้การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างราบรื่น และได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างจริงจัง ในสังคมไทย ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองยังคงอยู่ในระดับต่ำมาอย่างต่อเนื่อง (Nye, Joseph S., 1997)

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความไว้วางใจดังกล่าว คือ วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ ซึ่งเน้นการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่ากลไกทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ การทุจริตคอร์รัปชันในหมู่นักการเมืองซึ่งถูกเปิดเผยผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ก็ได้ทำลายภาพลักษณ์ของนักการเมืองในสายตาของประชาชนอย่างรุนแรง ผลสำรวจความคิดเห็นหลายฉบับชี้ให้เห็นว่า ประชาชนจำนวนมากไม่เชื่อว่ นักการเมืองจะทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่กลับเชื่อว่านักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2561)

1. ความหมายและความสำคัญของความไว้วางใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความคาดหวังในเชิงบวกของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์สาธารณะ ความไว้วางใจในสถาบันการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเสถียรภาพและประสิทธิภาพของการกำกับดูแลเนื่องจากส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประชาชนและผู้นำในขณะที่ยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ความไว้วางใจในสถาบันการเมืองยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีทางสังคมและทำให้มั่นใจว่าประชาชนรู้สึกว่าได้ยินเสียงของพวกเขา ซึ่งในที่สุดก็มีส่วนช่วยในความชอบธรรมของการกำกับดูแลและสุขภาพโดยรวมของประชาธิปไตย (Hardin, Russell, 2002) ความไว้วางใจนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ระบบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ (Fukuyama, Francis, 1995)

2. ผลกระทบของความไม่ไว้วางใจต่อนักการเมืองและระบบการเมืองไทย ความไม่ไว้วางใจส่งผลให้ประชาชนลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เชื่อถือในกระบวนการเลือกตั้ง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการต่อต้านระบบทางการเมืองอย่างรุนแรง ความไม่มั่นคงทางการเมืองอาจเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนผิดหวังนำไปสู่การประท้วงและเรียกร้องการปฏิรูปโครงสร้างการปกครอง ความไม่มั่นคงทางการเมืองสามารถทำลายการเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามัคคีทางสังคมทำให้ผู้นำจำเป็นต้องจัดการกับสาเหตุที่สำคัญของความไม่

พอใจของประชาชนและสร้างความไว้วางใจในสถาบันประชาธิปไตย การสร้างมาตรการกำกับดูแลที่โปร่งใสและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนอีกครั้ง เนื่องจากสามารถช่วยฟื้นฟูศรัทธาในสถาบันการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองมากขึ้นในหมู่ประชาชน (Putnam, Robert D., 2000) ทั้งยังบ่อนทำลายการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2547)

3. แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทย การเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมของนักการเมือง การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส การรับฟังและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความไว้วางใจในผู้นำทางการเมืองยังสามารถเพิ่มขึ้นผ่านความคิดริเริ่มด้านการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนสามารถรับผิดชอบตัวแทนของตนได้ การสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างประชาชนและนักการเมืองก็เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจนี้ให้มั่นคงยิ่งขึ้น (Almond, Gabriel A., and Sidney Verba, 1963) นักการเมืองไทยต้องตระหนักว่าความไว้วางใจมิได้เกิดจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่เกิดจากการกระทำที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2561)

ดังนั้น ความไว้วางใจทางการเมืองหมายถึงความคาดหวังเชิงบวกของประชาชนต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง ว่าเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ความไว้วางใจนี้มีบทบาทสำคัญต่อเสถียรภาพประสิทธิภาพของการบริหารประเทศ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย ในสังคมไทย ความไว้วางใจต่อนักการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ โดยมีปัจจัยสำคัญ เช่น วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ และการทุจริตคอร์รัปชันที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ทำให้ประชาชนมองว่านักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบของความไม่ไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจทำให้ประชาชนลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เชื่อถือในกระบวนการเลือกตั้ง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่มั่นคงทางการเมือง และการประท้วง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางสังคม ควรเสริมสร้างจริยธรรมของนักการเมือง เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส รับฟังเสียงประชาชน สร้างวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วม และจัดทำช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นักการเมืองต้องสร้างความไว้วางใจผ่านการกระทำที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพียงการประชาสัมพันธ์

รัฐบาลไทยที่สร้างความไว้วางใจต่อนายทุนมากกว่าประชาชน

ความไว้วางใจทางการเมืองถือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย (Russell Hardin, 2002) ในสังคมไทย ความไว้วางใจต่อนักการเมืองและรัฐบาลกลับลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลถูกมองว่าเอื้อประโยชน์ต่อนายทุนรายใหญ่ มากกว่าการดูแลผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป สถานการณ์นี้ไม่เพียงทำลายความศรัทธาของประชาชน แต่ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองที่รุนแรงขึ้น การดำเนินนโยบายที่เน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ เช่น การออกกฎหมายเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้บริษัทเอกชนบางกลุ่ม หรือการแจกสัมปทานในลักษณะที่ไม่โปร่งใส ทำ

ให้ประชาชนรู้สึกถูกทอดทิ้งและเสียเปรียบอย่างชัดเจน (Joseph S. Nye, 1997) ความรู้สึกว่ารัฐบาลทำงานเพื่อ “กลุ่มนายทุน” แทนที่จะทำงานเพื่อ “ประชาชน” นำไปสู่การลดลงของความไว้วางใจและความไม่พอใจที่อาจสะสมเป็นความขัดแย้งในระยะยาว

1. โครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง (Economic and Political Power Structure) รัฐบาลไทยในหลายยุคสมัยมักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ผ่านกลไกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น การให้สัมปทาน, การลดหย่อนภาษี, หรือการสนับสนุนโครงการเมกะโปรเจกต์ โครงสร้างอำนาจเช่นนี้สร้างความเหลื่อมล้ำทางโอกาส และลดบทบาทของประชาชนในระบบเศรษฐกิจ การเมือง พลวัตดังกล่าวได้นำไปสู่การสมานใจของความมั่งคั่งและอำนาจในหมู่ชนชั้นสูง ซึ่งมักจะละทิ้งองค์กรขนาดเล็กและชุมชนที่เป็นชายขอบในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ แต่ยังมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ โดยทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป (Pasuk Phongpaichit and Chris Baker, 2004)

2. ความเหลื่อมล้ำทางนโยบายสาธารณะ (Public Policy Inequality) นโยบายสาธารณะหลายฉบับให้ความสำคัญกับการขยายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุน มากกว่าการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่เอื้อให้นายทุนต่างชาติ แต่กลับละเลยการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยหรือผู้มีรายได้น้อย การแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางนโยบายจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาและปรับเปลี่ยนแนวทางในการออกแบบนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ความเหลื่อมล้ำเชิงนโยบายนี้สร้างความรู้สึก “แปลกแยก” ในหมู่ประชาชน ความรู้สึกนี้อาจนำไปสู่อุปสรรคในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากประชาชนที่ถูกกลืนไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการพัฒนาได้อย่างเท่าเทียม (Kevin Hewison, 2015)

3. ผลกระทบต่อความเลื่อมศรัทธาทางการเมือง (Political Disillusionment) เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเลือกข้างนายทุนมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ ย่อมส่งผลให้ความเชื่อถ้อยและศรัทธาต่อระบอบการเมืองถดถอย นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง, การประท้วง, หรือแม้แต่การเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงนอกระบบ การกระทำดังกล่าวสามารถขัดขวางความสามัคคีทางสังคมและนำไปสู่การเพิ่มโพลาริเซชันในสังคมซึ่งทำลายความมั่นคงของสถาบันประชาธิปไตยและการกำกับดูแล การตอบสนองต่อความรู้สึกเหล่านี้อาจนำไปสู่วิธีการใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การสร้างกลุ่มพลเมืองที่มุ่งเน้นการพัฒนา นโยบายหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความโปร่งใสและรับผิดชอบในระบบการเมือง (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2560)

4. บทบาทของสื่อมวลชนและสังคมพลเมือง (Media and Civil Society) สื่อมวลชนและองค์กรภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มทุน และสร้างการตระหนักรู้ในหมู่ประชาชน การส่งเสริมเสรีภาพสื่อและการสนับสนุนสังคมพลเมืองที่เข้มแข็ง จะช่วยถ่วงดุลอำนาจและลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ความร่วมมือระหว่างสื่อและประชาสังคมสามารถส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกระตือรือร้นในการกำกับดูแล ซึ่งนำไปสู่ประชากรที่มี

ข้อมูลและมีอำนาจมากขึ้น การรับรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่เพียง แต่ช่วยให้ประชาชนมีอำนาจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในที่สุดมีส่วนช่วยในการสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและเท่าเทียมกันมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจนี้ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น โดยทำให้เสียงของประชาชนถูกฟังและนำมาพิจารณาในกระบวนการตัดสินใจอย่างแท้จริง (Susan Rose-Ackerman, 1999)

ดังนั้น รัฐบาลไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มทุน ผ่านนโยบายที่เอื้อประโยชน์ เช่น สัมปทานและโครงการเมกะโปรเจกต์ ความมั่งคั่งและอำนาจถูกกระจุกตัวในชนชั้นนำ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสุขภาพ นโยบายหลายฉบับส่งเสริมกลุ่มทุน แต่ละเลยเกษตรกรรายย่อยและผู้มีรายได้น้อย ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากรู้สึกแปลกแยกจากระบบการเมืองและเศรษฐกิจ การเลือกข้างนายทุนของนักการเมืองทำให้ประชาชนหมดศรัทธาในระบอบการเมือง ส่งผลให้เกิดการประท้วง ไม่ไปเลือกตั้ง หรือเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงนอกระบบ สื่อมวลชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงความไม่โปร่งใส และส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐบาล การสนับสนุนเสรีภาพสื่อและการเสริมสร้างสังคมพลเมืองเข้มแข็งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน

แนวทางการแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทย

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากปัญหาคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส และความเหลื่อมล้ำในระบบการเมือง บทความนี้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชน โดยกำหนดองค์ความรู้ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้, การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน, การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง, และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยไทยในระยะยาว

1. ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) คือการที่นักการเมืองเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานอย่างชัดเจน และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ง่ายและสะดวก ขณะที่ความรับผิดชอบ (Accountability) คือความสามารถในการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง (Beth Simone Noveck, 2015)

การแก้ไขปัญหาความไว้วางใจจำเป็นต้องมีระบบที่เอื้อให้เกิดการตรวจสอบจากสาธารณะ เช่น การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินของนักการเมือง, การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ, และการสนับสนุนองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Open Data Platform ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบของประชาชน

2. การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน (People-Centered Political Culture) นักการเมืองไทยต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ (patron-client) ซึ่งเน้นการพึ่งพิงและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ มาเป็นวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง (people-centered politics) (Larry Diamond and Leonardo Morlino, 2005)

แนวทางนี้ประกอบด้วยการรับฟังความต้องการของประชาชนอย่างจริงจัง, การกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาพื้นฐานของสังคม เช่น ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ, และการหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจโดยมิชอบ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้จะช่วยลดความรู้สึกเห็นห่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชน และเสริมสร้างความเชื่อถือที่ยั่งยืน

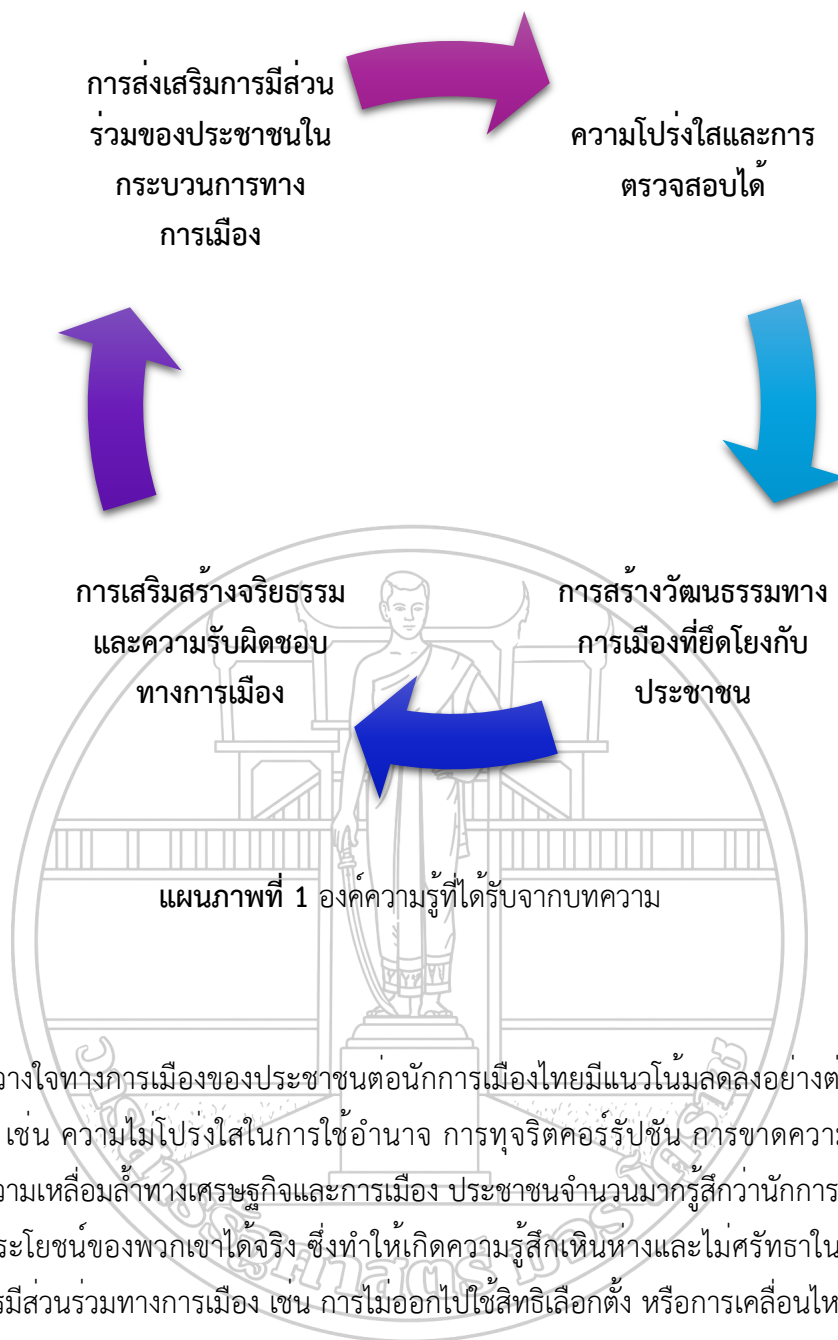
3. การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Ethics and Responsibility) จริยธรรมทางการเมือง (Political Ethics) หมายถึงการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ความถูกต้อง และความชอบธรรมในกระบวนการทางการเมือง นักการเมืองไทยควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงการดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ปรีดี หงษ์สตัน, 2553)

มาตรการเชิงรูปธรรม เช่น การจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับนักการเมือง, การอบรมและพัฒนาความรู้ด้านจริยธรรมการเมืองอย่างต่อเนื่อง, และการใช้กลไกกลไกโทษทางการเมืองต่อผู้ที่ละเมิดจริยธรรมอย่างจริงจัง เป็นแนวทางที่จำเป็นในการฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชน

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ เนื่องจากทำให้ประชาชนมีโอกาสมิติดำเนินการกำหนดทิศทางนโยบายและการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของตนเอง (Archon Fung, 2004)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็น, การทำประชาพิจารณ์ก่อนออกกฎหมายที่สำคัญ, และการส่งเสริมงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (participatory budgeting) การมีช่องทางให้ประชาชนตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและลดความหวาดระแวงในหมู่ประชาชน

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองไทยต้องอาศัยการดำเนินการหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบได้, การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองให้ยึดโยงกับประชาชน, การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง หากสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยฟื้นฟูความไว้วางใจและเสริมสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน ดังแผนภาพที่ 1

สรุป

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ความไม่โปร่งใสในการใช้อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเมือง ประชาชนจำนวนมากรู้สึกที่นักการเมืองไม่สามารถเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของพวกเขาได้จริง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเหินห่างและไม่ศรัทธาในระบบการเมือง นำไปสู่การลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ

รัฐบาลไทยในหลายยุคหลายสมัยมักมีแนวโน้มที่จะสร้างความไว้วางใจและตอบสนองต่อกลุ่มนายทุนมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป ความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่างนักการเมืองกับกลุ่มทุน ส่งผลให้เกิดการออกแบบนโยบายสาธารณะที่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมยิ่งเหลื่อมล้ำมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การให้สิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนสัมปทานขนาดใหญ่ และการขาดกลไกควบคุมผลประโยชน์ทับซ้อน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การลดความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐบาล และมองว่านักการเมืองดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนมากกว่าส่วนรวม

ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) นักการเมืองต้องเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานอย่างชัดเจน และให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก เพื่อสร้างระบบการตรวจสอบที่มี

ประสิทธิภาพ เช่น การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน, รายงานผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ, การสนับสนุนองค์กรอิสระ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน (People-Centered Political Culture) จำเป็นต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ มาเป็นวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับประชาชน ผ่านการรับฟังความคิดเห็น, การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำ, และการใช้อำนาจอย่างชอบธรรม (Larry Diamond and Leonardo Morlino, 2005) การเสริมสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Ethics and Responsibility) นักการเมืองควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่การศึกษา จนถึงการดำรงตำแหน่ง โดยใช้มาตรการเชิงรูปธรรม เช่น ประมวลจริยธรรม, การอบรมจริยธรรมต่อเนื่อง และการลงโทษผู้ละเมิดจริยธรรมอย่างจริงจัง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยลดช่องว่างและสร้างความไว้วางใจ เช่น ผ่านเวทีสาธารณะ, การทำประชาพิจารณ์, และงบประมาณแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). *การเมืองไทย: ความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ปรีดี หงษ์สตัน. (2553). *จริยธรรมทางการเมือง: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเมืองและธรรมาภิบาล.
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2561). *ประชาธิปไตยกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2560). *การเมืองไทยกับระบอบนายทุน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2559). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. (2547). *ประชาธิปไตยกับการพัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- Almond, Gabriel A., and Sidney Verba. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton: Princeton University Press.
- Archon Fung. (2004). *Empowered Participation: Reinventing Urban Democracy*. Princeton: Princeton University Press.
- Beth Simone Noveck. (2015). *Smart Citizens, Smarter State: The Technologies of Expertise and the Future of Governing*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Fukuyama, Francis. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. New York: Free Press.
- Hardin, Russell. (2002). *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation.
- Joseph S. Nye. (1997). *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Longman.

Kevin Hewison. (2015). *Political Economy and the Persistence of Corruption in Thailand*. London: Routledge.

Larry Diamond and Leonardo Morlino. (2005). *The Quality of Democracy: An Overview*. Oxford: Oxford University Press.

Nye, Joseph S. (1997). *The Decline of Confidence in Government*. Washington D.C.: The Brookings Institution.

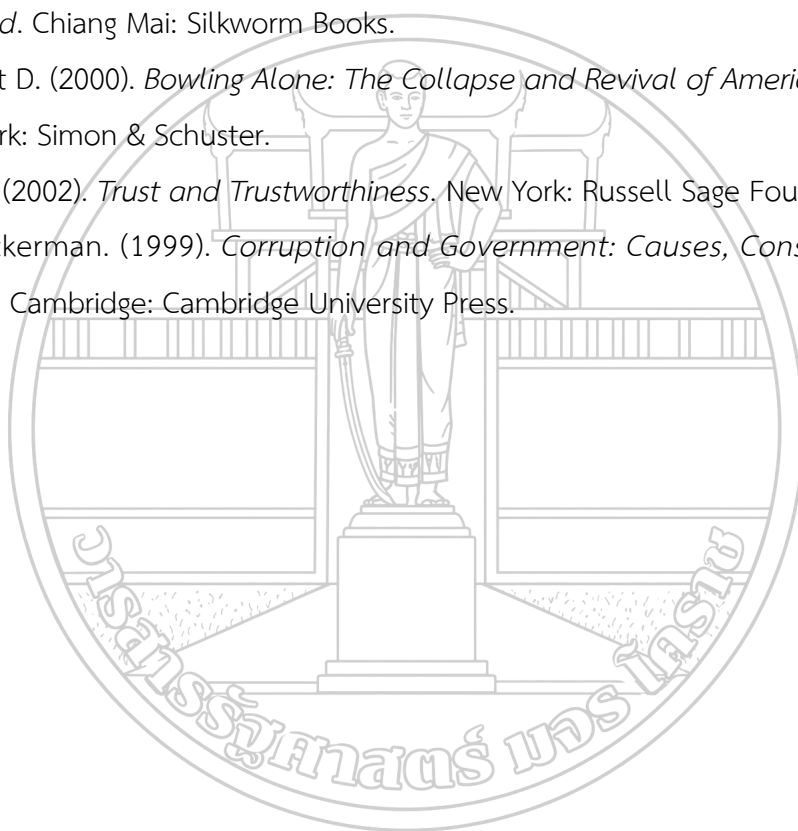
Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2004). *Thaksin: The Business of Politics in Thailand*. Copenhagen: NIAS Press.

Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyarangsarn. (1994). *Corruption and Democracy in Thailand*. Chiang Mai: Silkworm Books.

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.

Russell Hardin. (2002). *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation.

Susan Rose-Ackerman. (1999). *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge: Cambridge University Press.

JPMK

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช
JOURNAL POLITICAL SCIENCE MCU KORAT

